

המכללה האקדמית הרצוג
מייסודן של מכללות ליפשיץ והרצוג



בית-ספר ללימודים מתקדמים
ע"ש הרא"מ ליפשיץ

לימודי תואר שני (M.Ed.)

מידעון תשע"ה

משרד החינוך

האגף להכשרת עובדי הוראה

מנהל החינוך הדתי

קמפוס ירושלים

רח' בר-כוכבא 103 ירושלים

מרכזיה: 02-5320900, פקס': 02-5327208

מזכירות אקדמית – תכניות ביהדות: 02-5320902

מזכירות אקדמית – תכנית בניהול: 02-5320906

אתר המכללה: www.herzog.ac.il

כל הכתוב בחוברת זו מתייחס לזכר ולנקבה כאחד

המידע בידיעון זה הוא כללי. המכללה שומרת לעצמה את הזכות להוסיף ולגרוע ממנו, ולערוך שינויים ועדכונים בתכנית הלימודים, בסגל ההוראה, במועדי הקורסים ובעלותם.

תוכן העניינים

5	דברי פתיחה
7	מידע כללי
11	לוח זמנים אקדמי
13	הרשמה ושכר לימוד
16	תקנון לימודים
19	הגות בחינוך היהודי
20	מסגרת התכנית
22	הגות – מערכת שעות – שנה א - גברים
23	הגות – מערכת שעות – שנה א - נשים
24	הגות – מערכת שעות – שנה ב' - גברים
25	הגות – מערכת שעות – שנה ב' - נשים
26	תיאורי הקורסים בתכנית להגות בחינוך היהודי
33	הוראת התנ"ך ופרשנותו בגישה רב-תחומית
34	מסגרת התכנית
36	תנ"ך – מערכת שעות – לימודי הגברים
38	תנ"ך – מערכת שעות – לימודי הנשים
40	תיאורי הקורסים בתכנית לתנ"ך ופרשנותו בגישה רב-תחומית
51	הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות
52	מסגרת התכנית
54	מחשבת ישראל – מערכת שעות – לימודי הגברים
56	מחשבת ישראל – מערכת שעות – לימודי הנשים
58	תיאורי הקורסים בתכנית למחשבת ישראל – שיח ופרשנות
67	הוראת תורה שבעל-פה בגישה רב-תחומית
68	מסגרת התכנית
70	תושב"ע – מערכת שעות – לימודי הגברים
72	תיאורי הקורסים בתכנית לתושב"ע בגישה רב-תחומית
81	ניהול וארגון מערכות חינוך
82	מסגרת התכנית
84	ניהול – מערכת שעות – שנה א - גברים
85	ניהול – מערכת שעות – שנה א - נשים
87	ניהול – מערכת שעות – שנה ב
88	תיאורי הקורסים בתכנית לניהול וארגון מערכות חינוך

דברי פתיחה

ללומדי בית-הספר ללימודים מתקדמים,

דרכה החינוכית של המכללה מושתתת על דברי הראי"ה: "הננו חייבים בבואנו לחנך את הנער שלנו לשוב ולהסתכל בנשמת הנער להבין את דרכו, כדי שנוכל לחנכו על פי דרכו" (הסכמות הראיה, עמ' פח). דרך זו באה לידי ביטוי בדרכו של ראש הישיבה וממייסדי המכללה - הרב יהודה עמיטל זצ"ל. בשיחות רבות עמד הרב עמיטל על הצורך לשלב בין התפיסה המסורתית לבין התפיסה הרלוונטית העדכנית: "אנחנו מאמינים, שלתורתנו הקדושה יש מסרים רלוונטיים בכל דור. ואם תאמר: הייתכן? הרי התורה היא נצחית ולא משתנית, בעוד שהדורות עוברים שינויים ללא הרף? על כך באה תשובתו של בעל חידושי הרי"ם: 'בינו שנות דור ודור וכו' - בכל דור ובכל תקופה באה הבנה חדשה בתורה מן השמים, שהיא מתאימה לדור, וצדיקי כל דור מבינים בתורה, כפי מה שדרוש ללמד את בני הדורות'. דור דור ודורשיו, כל דור וצדיקיו, מוריו ורבותיו. בכדי שאֵלה יתאמצו ויתעמקו, עד שיגלו את ההבנה החדשה הדרושה לדור, יש צורך שיתמודדו עם שאלות הדור ובעיותיו, שאלות הנשאלות מתוך כנות; רק שאלות מצמיחות תשובה. דור שאינו יודע לשאול, גם צדיקיו אינם יודעים להשיב" ("דור שאינו יודע לשאול", שיחת שבת פר' ויקרא, תש"ס).

אחד המאפיינים הבולטים של לימודים מתקדמים הוא העלאת שאלות מחקריות, התמודדות עימן והעלאת פתרונות, התואמים את אמונתנו והשקפותינו.

איחוד מכללות ליפשיץ והרצוג שהחל בשנת תשע"ד הוביל לבניית בית הספר ללימודים מתקדמים בו מרוכזים לימודי התואר השני. זכינו לחמש תכניות לתואר שני (M.Ed.) המוצעות לכם בשנתון זה, שאושרו ע"י המועצה להשכלה גבוהה. אנו שוקדים עתה על הכנת תכניות נוספות לתואר שני.

זכינו כולנו, שצוות המכללה כולל מורים מן השורה הראשונה, מומחים בתחומם, המלמדים מתוך זיקה לחינוך וליראת שמים. מורים המודעים למורכבות שצויינה לעיל, ואינם בורחים ממנה. התמודדות נכונה ואמיתית עם המורכבות תצמיח דור של מאמינים.

העומדים לרשותכם בכל עת,

פרופ' חיים גזיאל
משנה לנשיא
וראש בית-הספר ללימודים מתקדמים

הרב פרופ' יצחק קראוס
נשיא המכללה

מידע כללי

המכללה האקדמית הרצוג

המכללה האקדמית הרצוג מייסודן של מכללת ליפשיץ ומכללת הרצוג היא מוסד אקדמי ותורני הנותן מענה איכותי לציבור המייעד עצמו להוראה ולקבלת תפקידים בכירים במערכת החינוך בישראל ובתפוצות.

המכללה מציעה מגוון תכניות לימוד ומסלולים עדכניים העונים לדרישת המל"ג ומשרד החינוך, תוך הקפדה על מצוינות ההוראה האקדמית והתורנית.

בבית-הספר ללימודים מתקדמים ע"ש הרא"מ ליפשיץ - המבקש להכשיר סגל בכיר במערכת החינוך ולפתח מורים מקצועיים בעלי ידע עשיר - פועלות חמש תכניות לימוד שונות לקראת תואר מוסמך בחינוך ובהוראה (M.Ed.).

הלימודים מתקיימים בקמפוס ליפשיץ של המכללה החדשה הממוקם בגבעה הצרפתית בירושלים ובעתיד הקרוב בקמפוס החדש של המכללה בבנין היכל שלמה, רח' המלך ג'ורג' 58, ירושלים (מרכז העיר).

תואר מוסמך בחינוך ובהוראה (M.Ed.)

תואר "מוסמך בחינוך ובהוראה" (M.Ed.) הוא תואר אקדמי ישראלי הניתן למסיימי מסלול הלימודים לתואר שני במכללות האקדמיות לחינוך. ייחודו של תואר זה הוא בראיית מלאכת החינוך וההוראה כשילוב בין תיאוריה למעשה. תכניות הלימוד השונות מכוונות לפיתוח מקצועי של בעלי תפקידים, ולהעשרת הידע הדיסציפלינארי ולשיפור מיומנויות ההוראה של עובדי הוראה. התכניות הקיימות במכללה הן:

- **הגות בחינוך יהודי:** ניסיון ייחודי לתת מענה לשאלות ולתהיות חינוכיות המתעוררות בחינוך הדתי וליצור מנוף להתמודדויות ולאתגרים אידיאולוגיים בבית-הספר ובקהילה.
- **הוראת התנ"ך ופרשנותו בגישה רב-תחומית:** יצירת גשר מיוחד בין דרכי לימוד התנ"ך המסורתיות של חז"ל ופירושיהם של רבותינו הראשונים והאחרונים לבין דרכי הלימוד החדשות שהתפתחו בדורות האחרונים.
- **הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות:** מפגש עם ספרות המחשבה לדורותיה, הנרקמת מתוך שיח פורה, הן בקרב העולם היהודי-הפנימי והן במרחב השקפות כלל-אנושיות המנסרות בחלל העולם.
- **הוראת תושב"ע ופרשנותו בגישה רב-תחומית:** הקניית ידע ומיומנויות במגוון תחומים המשיקים למשנה ולתלמוד: ידע לשוני והבנה של דרכי מדרש הפוסקים, הכרות עם רקע היסטורי וריאליה תלמודית, ועיון הגותי בשאלות הנידונות בסוגיה התלמודית.
- **ניהול וארגון מערכות חינוך:** פיתוח מנהיגות חינוכית המסוגלת להוביל רעיונות חינוכיים הנשענים על מקורות יהודיים וכלליים, ולהנהיג אנשים בהשגת שיפור מתמיד של מערכת החינוך במציאות משתנה.

בוגרי התכניות לתואר מוסמך בחינוך ובהוראה (M.Ed.) מוזמנים להשתלב בלימודי התואר השלישי באוניברסיטאות השונות, באופן ישיר או לאחר השלמות בהתאם למדיניות המוסד.

מסגרת התכנית

תכנית הלימודים מיועדת למעוניינים ללמוד לקראת קבלת תואר שני אקדמי ולהעמיק את ידיעותיהם בתחום הנבחר. תכנית הלימודים מוכרת ומאושרת על ידי המועצה להשכלה גבוהה ונמצאת תחת פיקוחו של המינהל להכשרה ולפיתוח מקצועי לעובדי הוראה במשרד החינוך. התכנית מוכרת גם לצרכים הבאים:

- קבלת מענק שעות השתלמות והחזר שכר לימוד ממשרד החינוך (לפי הנחיות המשרד).
- לימודים בשנת שבתון (מוכרים על ידי קרנות ההשתלמות כלימודי חובה).
- זכאות לגמולי השתלמות.
- זכאות לקבלת תעודת סטודנט (בתשלום).

לאורך ימי הלימוד מתקיימים שיעורים מקבילים לתכניות השונות. על כל סטודנט להרכיב מערכת לימודים אישית המתאימה לו בהתייעצות עם ראש התכנית. חלק מן השיעורים הם שנתיים, וחלקם סמסטריאליים.

הסעות תצאנה מרחבי הארץ לפי מספר הנוסעים (לברורים: אבי פרוינד – 02-9937308).

זמני הלימוד

השנה האקדמית מתחלקת לשלושה סמסטרים - חורף, אביב וקיץ - בהתאם ללוח זמנים אקדמי המתפרסם בחוברת זו. בסוף כל מחצית מתקיימת תקופת מבחנים. החופשות אינן מקבילות בהכרח לחופשות בתי-הספר.

ימי הלימוד בשבוע שונים בין תכנית לתכנית:

- בימי שלישי מתקיימים לימודים בתכניות ביהדות: הוראת התנ"ך ופרשנות בגישה רב-תחומית, הוראת תושב"ע בגישה רב-תחומית, הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות, והגות בחינוך היהודי. הלימודים מתקיימים בין השעות 9:00-19:00 והן נפרדים לגברים ולנשים.

- בימי רביעי מתקיימים לימודים בתכנית לניהול וארגון מערכות חינוך בין השעות 9:00 – 19:00. החל משנת הלימודים תשע"ה הלימודים יהיו נפרדים לגברים ולנשים.

סטודנטים החייבים בהשלמות לימודיות יכולים לעשות זאת בקמפוס הרצוג באלון-שבות בימי ראשון בין השעות 9:00-19:00 (בתאום עם ראש התכנית).

המידע במידעון זה הוא כללי והמכללה שומרת לעצמה את הזכות לשנות, להוסיף ולגרוע ממנו במידת הצורך. כמו כן שומרת המכללה לעצמה את הזכות לערוך שינויים בתכנית הלימודים, בסגל ההוראה ובמועדי הקורסים בהתאם לנסיבות שיווצרו, כל זאת תוך יידוע הסטודנטים על השינויים.

בעלי תפקידים

שם	תפקיד	טלפון	דואר אלקטרוני
הנהלה			
הרב פרופ' יצחק קראוס	נשיא המכללה	9937310	ykraus@herzog.ac.il
ד"ר עזרא קהלני	רקטור המכללה	9937310	ezrak@herzog.ac.il
פרופ' חיים גזיאל	משנה לנשיא המכללה, ראש בית-הספר ללימודים מתקדמים	5320910	haim.gaziel@gmail.com
הרב ד"ר יהודה ביטי	מרכז אקדמי - בית-הספר ללימודים מתקדמים	5320903	bitty@macam.ac.il
ראשי תכניות			
ד"ר משה וסרשטיין	ראש תכנית התואר השני בניהול וארגון מערכות חינוך	5320906	wasser1@012.net.il
ד"ר שמואל יוגודה	ראש תכנית התואר השני בהוראת מחשבת ישראל	9937333	shmuelwygoda@gmail.com
ד"ר יוסי מרציאנו	מרכז החוג למחשבת ישראל – תשע"ד	9937333	y_m@macam.ac.il
ד"ר עוזיאל פוקס	ראש תכנית התואר השני בהוראת תורה-שבעל-פה	9937333	uzif@herzog.ac.il
פרופ' יעקב רוזנברג	מ"מ ראש תכנית התואר השני בהגות החינוך היהודי	5320902	rojo2001@gmail.com
הרב ד"ר יהושע רייס	ראש תכנית התואר השני בהוראת תנ"ך	9937311	shukyr@herzog.ac.il
ד"ר אלי חדד	מרכז החוג לתנ"ך	9937333	eliezer.hadad@mail.huji.ac.il
מנהלה			
זהר כהן	מנכ"ל	9937303	zoharc@herzog.ac.il
רחל ניצן	מנהלת הקמפוס	5320901	racheln@macam.ac.il
תמר כהן	יחידת שכר לימוד	5320909	tashlumhs@macam.ac.il
ציפי קלר	מנהלת ספריית המכללה – קמפוס אלון-שבות	9937322	zk@herzog.ac.il
נחמה פרידמן	מנהלת ספריית המכללה – קמפוס ליפשיץ	5670567	liflib@macam.ac.il
ללי אוסטרוף	מנהלת יחידת האינטרנט ומרכזת הקורסים המקוונים	9937328	internet@herzog.ac.il
נתנאל צנעני	מחשוב – תמיכה טכנית	5320922	netanel@herzog.ac.il
אבי פריינד	הסעות	9937308	hafala@herzog.ac.il
פאני סלומון	מינהל מורים	9937310	hanhala@herzog.ac.il

תקשורת עם המכללה

אתר האינטרנט: www.herzog.ac.il

אתר המכללה מספק מידע על המכללה ויוצר מרחב למפגש וירטואלי בין סטודנטים למרצים, עובדי המכללה והמתעניינים בה.

ניתן למצוא באתר מערכת שעות לימוד במכללה, דרכי התקשרות למרצים, מידע לקראת מבחנים וכן חומרי העשרה נוספים. הכניסה למערכת הציונים ולמצב התשלומים היא דרך התפריט: מידע אישי/מידע לסטודנט (שם משתמש: מספר הזהות בעל 9 ספרות, סיסמה: יום וחודש של תאריך הלידה, ללא שנה).

טלפונים ודואר אלקטרוני

nihulhs@macam.ac.il	5320906	מרכזת מינהל אקדמי מזכירות אקדמית - התכנית לניהול וארגון מערכות חינוך	זהבה קופל
yahduths@macam.ac.il	5320902	מזכירות אקדמית - תכניות ביהדות	נעמי גלובק
	5320900	קמפוס ירושלים	מרכזיית המכללה
tirzad@herzog.ac.il	9937333	קמפוס אלון-שבות	
	5327208	קמפוס ירושלים	פקס
	9932796	קמפוס אלון-שבות	

שעות פתיחת המשרד (קמפוס ליפשיץ)

16:00 – 8:00	בימים א - ה	מזכירות אקדמית - ניהול:
14:00 – 8:00	בימים א - ה	מזכירות אקדמית – יהדות:
16:00 – 8:00	בימים א - ה	יחידת שכר לימוד:

ספריית המכללה

מרכז המשאבים הקיים במכללה כולל ספריות, חדרי הדרכה ומידע, מאגרי מידע מגוונים ומרכזייה פדגוגית. הקטלוגים ומאגרי המידע הממוחשבים ניתנים לעבודה דרך אתר המכללה באינטרנט. המשאבים העומדים לרשות הסטודנטים ממוקמים בשני הקמפוסים: קמפוס ליפשיץ וקמפוס אלון-שבות. קיימת אפשרות זמינה ויעילה להשאלה בין-ספרייתית ביניהם. שעות הפתיחה של כל ספרייה מופיעות באתר.

צוות רחב ומיומן עומד לרשותכם!

לוח זמנים אקדמי לשנת תשע"ה

הערות	יום שלישי	יום רביעי	השבוע המתחיל בתאריך
תחילת מחצית א	+	+	כ"ה בתשרי תשע"ה (19.10.14)
	+	+	ב' בחשוון תשע"ה (26.10.14)
	+	+	ט' בחשוון תשע"ה (02.11.14)
	+	+	ט"ז בחשוון תשע"ה (09.11.14)
	+	+	כ"ג בחשוון תשע"ה (16.11.14)
	+	+	א' בכסלו תשע"ה (23.11.14)
	+	+	ח' בכסלו תשע"ה (30.11.14)
	+	+	ט"ו בכסלו תשע"ה (07.12.14)
חנוכה	-	-	כ"ב בכסלו תשע"ה (14.12.14)
חנוכה	-	-	כ"ט בכסלו תשע"ה (21.12.14)
	+	+	ו' בטבת תשע"ה (28.12.14)
	+	+	י"ג בטבת תשע"ה (04.01.15)
	+	+	כ' בטבת תשע"ה (11.01.15)
	+	+	כ"ז בטבת תשע"ה (18.01.15)
	+	+	ה' בשבט תשע"ה (25.01.15)
שבוע אחרון של מחצית א	+	+	י"ב בשבט תשע"ה (01.02.15)
חופשת מבחנים	-	-	י"ט בשבט תשע"ה (08.02.15)
חופשת מבחנים	-	-	כ"ו בשבט תשע"ה (15.02.15)
חופשת מחצית	-	-	ג' באדר תשע"ה (22.02.15)
תחילת מחצית ב	+	+	י' באדר תשע"ה (01.03.15)
	+	+	י"ז באדר תשע"ה (08.03.15)
	+	+	כ"ד באדר תשע"ה (15.03.15)
	+	+	ב' בניסן תשע"ה (22.03.15)
חופשת פסח	-	-	ט' בניסן תשע"ה (29.03.15)
חופשת פסח	-	-	ט"ז בניסן תשע"ה (05.04.15)
	+	+	כ"ג בניסן תשע"ה (12.04.15)
יום הזיכרון	-	+	ל' בניסן תשע"ה (19.04.15)
	+	+	ז' באייר תשע"ה (26.04.15)
	+	+	י"ד באייר תשע"ה (03.05.15)
	+	+	כ"א באייר תשע"ה (10.05.15)
	+	+	כ"ח באייר תשע"ה (17.05.15)
	+	+	ו' בסיוון תשע"ה (24.05.15)
	+	+	י"ג בסיוון תשע"ה (31.05.15)
	+	+	כ' בסיוון תשע"ה (07.06.15)
שבוע אחרון של מחצית ב	+	+	כ"ז בסיוון תשע"ה (14.06.15)

חופשת מבחנים	-	-	ד' בתמוז תשע"ה	(21.06.15)
חופשת מבחנים	-	-	י"א בתמוז תשע"ה	(28.06.15)
חופשת מבחנים	-	-	י"ח בתמוז תשע"ה	(05.07.15)
קורסי קיץ	+	+	כ"ה בתמוז תשע"ה	(12.07.15)
קורסי קיץ	+	+	ג' מנחם אב תשע"ה	(19.07.15)

הרשמה ושכר לימוד

סדרי הרשמה

הליך הרשום – בכפוף לעמידה בתנאי הקבלה - כולל שלושה שלבים:

א. המתעניינים בלימודים לקראת תואר M.Ed. יופנו תחילה למרכז יעוץ ורישום (02-9937337) לקבלת מידע ראשוני ולבדיקת מידת התאמתם לתכנית הרצויה. המרכז ידאג למילוי טופס הרשמה (מקוון) ולארגון תיקיית מסמכים ובה אישורים על תעודות ולימודים קודמים.

ב. בשלב זה יעבור המתעניין לטיפול המזכירות האקדמית:

- התכנית לניהול וארגון מערכות חינוך: גב' זהבה קופל (02-5320906)
- תכניות ביהדות: גב' נעמי גלובק (02-5320902)

המועמד יוזמן לראיון קבלה עם ראש התכנית, לאחר תשלום דמי הרשמה בסך 400 ₪ (ניתן לשלם בכרטיס אשראי בשיחה טלפונית עם יחידת שכר לימוד). מטרת ראיון הקבלה היא לבדוק שאכן המועמד מתאים לתכנית והתכנית מתאימה לו, מעבר לנתונים הפורמאליים שכבר הוצגו. במהלך הראיון יקבעו ראש התכנית והמועמד את מערכת הלימודים האישית של הסטודנט בהתאם לנתוני הייחודיים (כגון חיוב בהשלמות או הכרה בלימודים קודמים). לאחר שלב זה יקבל המועמד בדואר מכתב המודיע לו על קבלתו/אי-קבלתו לתכנית (דמי ההרשמה לא יוחזרו למי שלא יתקבל ללימודים).

ג. מועמד שהתקבל ללימודים צריך לסיים את הליכי ההרשמה כדי להפוך לתלמיד מן המניין. לשם כך עליו להסדיר תשלום שכר לימוד ביחידת שכר לימוד (בתאום עם הגב' תמר כהן: 02-5320909). הסדרת שכר לימוד כוללת חישוב גובה שכר לימוד, הבטחת אמצעי תשלום וכן תשלום מקדמה בסך 1000 ₪ (מקדמה זו תוחזר למי שמבטל את הרשמתי עד השבוע הראשון ללימודים). ניתן לשלם שכר לימוד באמצעות הוראת קבע, המחאות בנקאיות או תשלום במזומן. ניתן לפרוש את התשלום עד ל-10 תשלומים (צמודים למדד המחירים לצרכן). תשלום שכר לימוד מראש עד יום חמישי כ"ב בחשוון תשע"ה (15 בנובמבר 2014) מזכה בהנחה של 2.5% על גובה שכר הלימוד.

לאחר סידור שכר לימוד רשאי הסטודנט להירשם לקורסים בהתאם להנחיות של ראש התכנית ולקבל מהמזכירות האקדמית אשור על מערכת ממוחשבת.

חישוב שכר לימוד

שכר הלימוד ללימודי תואר M.Ed. נקבע לפי ערך שנת לימודים אוניברסיטאית. משך תכנית הלימודים הוא שנתיים לפיכך גובה שכר הלימוד בתכנית מלאה הוא 200%. גובה שכר הלימוד לפרטיו יחושב על ידי האקדמית יחידת שכר לימוד בהתאם לתכנית הלימודים של הסטודנט שנקבעה לו על ידי ראש התכנית.

הכרה בלימודים קודמים

- סטודנט שקיבל הכרה בלימודים קודמים עד 4 ש"ש ישלם שכר לימוד מלא לתואר.

- סטודנט שקיבל הכרה בלימודים קודמים בהיקף של 5-10 ש"ש זכאי להנחה בשכר הלימוד לתואר לפי מספר הש"ש שהוכרו לו. בתכניות ביהדות ערך שעת-לימוד שבועית מחושבת על פי גובה שכר הלימוד המעודכן המחולק ל-22% (1/22%). בתכנית ניהול וארגון מערכות חינוך ערך שעת-לימוד שבועית מחושבת על פי גובה שכר הלימוד המעודכן המחולק ל-24% (1/24%).

לימודים הנדרשים כהשלמות לקראת התואר

סטודנט החייב בלימודי השלמה עד 4 ש"ש לא ישלם שכר לימוד נוסף. סטודנט החייב בלימודי השלמה מעל 4 ש"ש ישלם 300 ₪ עבור כל שעת השלמה. סטודנט בתכנית לניהול וארגון מערכות חינוך החייב בקורס השלמה באנגלית ישלם 500 ₪ עבור הקורס.

פיצול לימודים

סטודנט רשאי לפצל שנת לימודים אחת לשנתיים רצופות ללא תוספת תשלום (סך הכל שלוש שנות לימוד). כל פיצול אחר יחויב בתשלום נוסף עבור כל קורס שנדחה לשנה רביעית (450 ₪ עבור כל ש"ש - נכון לתשע"ד).

אגרות לימוד

על פי הנחיות משרד החינוך יש לשלם את האגרות הבאות, בנוסף לשכר לימוד:

- דמי הרשמה בסך 400 ₪ (סטודנטים חדשים בלבד)
- שימוש בספריה: 100 ₪ לכל שנת לימודים
- ביטוח אישי: 35 ₪ (כלול בדמי הרשמה, חובה לתלמידי שנה ב)
- כרטיס סטודנט: 40 ₪ (יש לצרף שתי תמונות)

רישום לשנה ב

סטודנטים הממשיכים את לימודיהם בשנת הלימודים תשע"ה ירשמו לקורסים בהתאם לתכנית הלימודים שלהם. מומלץ לערוך יעוץ אקדמי עם ראש התכנית לגבי חובות לימודיות לתואר על מנת להירשם לקורסים הרלוונטיים.

סטודנטים הממשיכים את לימודיהם יסדרו שכר לימוד ביחידת שכר לימוד לפני תחילת שנת הלימודים. סטודנטים ששילמו שכר לימוד בתשע"ד באמצעות הוראת-קבע מתבקשים למלאות הוראת קבע חדשה (פרטים ביחידת שכר לימוד).

סיוע בשכר לימוד

מלגת רישום מוקדם

המכללה תעניק מלגה בסך 2000 ₪ לנרשמים עד לתאריך ב' בתמוז תשע"ד (30/6/2014) בתכניות ביהדות: הגות בחינוך היהודי, הוראת התנ"ך ופרשנותו, הוראת תושב"ע, הוראת מחשבת ישראל. תנאי לקבלת המלגה הוא סיום שלבי הרישום עד התאריך הנ"ל, כולל תשלום מקדמה על שכר הלימוד.

המלגה תוענק לסטודנטים מן המניין בלבד והיא תחולק בתום המחצית הראשונה רק לסטודנטים שימשיכו את לימודיהם במכללה.

מלגת הצטיינות

על פי החלטת משרד החינוך בוגרי תכניות מצוינים ארצית - רג"ב זכאים להתחיל את לימודי התואר השני מיד עם סיום לימודי התואר הראשון. בוגרי התכנית שיבחרו להצטרף לאחת מתכניות התואר השני ביהדות במכללה - הגות בחינוך היהודי, הוראת התנ"ך ופרשנותו, הוראת תושב"ע, הוראת מחשבת ישראל - יקבלו מלגה בסך 4000 ₪ בכל שנת לימוד (סה"כ 8000 ₪). בוגרי תואר ראשון בהצטיינות ניכרת (ממוצע כללי בין 90-93 ומעלה) שלא למדו בתכנית רג"ב יהיו זכאים להגיש בקשה למלגת הצטיינות לאחר ראיון אישי עם ראש התכנית. כמו כן, המכללה מעמידה מלגת הצטיינות בכל התכניות ביהדות על סמך הישגי השנה הראשונה ללימודי תואר שני ועל פי התרשמות אישית.

בוגרי המכללה

בוגרי מכללת הרצוג ומכללת ליפשיץ פטורים מדמי רישום.

משרד החינוך

משרד החינוך מעניק בדרך כלל סיוע בשכר לימוד למורים בשתי דרכים: החזר שכר לימוד או מענק שעות. (מענק שעות אינו מתאים למורים ב"אופק חדש"). פירוט הזכאים לסיוע זה ורשימת סדרי העדיפויות מופיעים בחוזרי מנכ"ל משרד החינוך ובתקציר על גבי טופס הבקשה שיש להגיש למשרד החינוך. ניתן לקבל טפסים אצל הגב' תמר כהן ביחידת שכר לימוד ובאתר המכללה במדור הרשמה ונהלים/טפסים.

אנו ממליצים לבדוק היטב את הערך הכספי של כל אחת מהחלופות לפני הגשת הבקשות. מי שנמצא בחצי שבתון, זכאי להחזר שכר לימוד או מענק שעות עבור המחצית השנייה של שכר הלימוד.

ארגוני מורים

הסתדרות המורים וארגון המורים מעניקים מלגות לחבריהם הלומדים לקראת תואר שני. יש לעקוב אחר הפרסומים שלהם במהלך השנה.

ועדת המלגות של המכללה

ועדת המלגות של המכללה דנה פעמיים בשנה בבקשות לסיוע בשכר לימוד על רקע כלכלי (לאחר חופשת חנוכה ולאחר חופשת פסח). הועדה מטפלת רק בסטודנטים מן המניין שאינם מקבלים סיוע ממשרד החינוך או מקרנות ההשתלמות. המכללה אינה מתחייבת להעניק מלגה לכל פונה. המלגה תוענק במחצית השנייה של שנת הלימודים. ניתן לקבל טפסים אצל הגב' תמר כהן ביחידת שכר לימוד.

תקנון לימודים

מינהל לומדים

- **פרטים אישיים:** חובתו של כל סטודנט לדאוג לעדכון הפרטים האישיים בתיק האישי (שינוי מצב משפחתי, כתובת וכד').
- **תלמיד מן המניין:** סטודנט נחשב לתלמיד מן המניין אך ורק לאחר שעמד בתנאי הקבלה, הסדיר את תשלומי שכר הלימוד, נקלט במחשב וקיבל מערכת ממוחשבת מהמזכירות האקדמית. סטודנט שלא עומד בתנאי קבלה ייחשב כתלמיד שלא מן המניין עד השלמת חובותיו.
- **משך הלימודים:** משך הלימודים המרבי הוא שש שנים, בכפוף לתקנון הגשת עבודה סמינריונית ועבודת הגמר. סטודנט שלא השלים את לימודיו בתקופה זו לא יוכל להשלים. סטודנט שנכשל בקורס אחד או שלא הוכרו בו לימודיו יוכל להשלים את הנדרש בתוך שנה אחת מסיום הקורס.
- **הפסקת לימודים:** ניתן לבקש הפסקה זמנית בלימודים למשך פרק זמן של עד שני סמסטרים (מצטברים או נפרדים). בקשה להפסקת לימודים תימסר בכתב לראש החוג. חישוב חיוב שכר הלימוד ייעשה על פי הוראות משרד החינוך בהתאם לתאריך מסירת ההודעה בכתב. אי-מסירת ההודעה על הפסקת הלימודים, תגרום להמשך חיוב בשכר לימוד. ועדת ההוראה של המכללה רשאית להמליץ על השעיה זמנית, או על הפסקת לימודיו של סטודנט על סמך שיקולים לימודיים או משמעתיים כגון: אי-מילוי חובות אקדמיים; התנהגות שאינה הולמת עובדי חינוך והוראה; חוב של שכר לימוד; עברת משמעת. ההחלטה הסופית על הפסקת לימודיו של סטודנט במכללה היא בסמכותו ובאחריותו של נשיא המכללה. החלטתו של נשיא המכללה תימסר בכתב לידי מי שהופסקו לימודיו. זכותו של הסטודנט שהופסקו לימודיו, להביא את הסתייגותיו בפני ועדת ערעורים מוסדית. הערעור ייעשה בכתב, בתוך פרק זמן של עד 14 יום ממועד קבלת ההודעה. בבקשת הערעור יש להודיע אם ברצונך להופיע אישית בפני ועדת הערעורים.
- **חידוש לימודים:** חזרה ללימודים לאחר הפסקה של שנה ומעלה, מחייבת הליכי הרשמה רגילים. ההכרה בלימודים קודמים של המבקש/ת לחדש לימודים, תיעשה על פי נהלי המכללה.

מבחנים ועבודות

- **מבחנים ועבודות:** לכל קורס תהיה מטלת סיום בדמות מבחן או עבודה לפי החלטת מורה הקורס. בחלק מהקורסים יהיו גם תרגילים, סיכומי קריאה, רפרטים או עבודות אחרות. ניתן להיבחן רק במועדים הקבועים של המבחנים: במועד א' – המיועד לכולם, למעט אלה שיש להם סיבות מוצדקות להיעדרות ובמועד ב' – המיועד לתלמידים שלא נבחנו עדיין או המעוניינים בשיפור ציון. המבחן במועד ב' מחייב הרשמה מוקדמת, (במזכירות האקדמית). הציון הקובע הוא הציון המאוחר יותר, ולא הגבוה יותר. מקרים חריגים יורשו להיבחן במועד ג', על פי אישור ראש התכנית.

- **עבודה לסיים קורס:** מטרתה ללמד על הידיעות, על הכלים ועל המיומנויות שרכש התלמיד במהלך הקורס. רצוי להגיש את העבודה במהלך הקורס ולכל המאוחר חודש לאחר סיומו. יש להגיש את העבודה תוך חודש מסיום הקורס. הגשת עבודה באיחור, לאחר תחילת מחצית ב' של שנת הלימודים הבאה לאחר סיום הקורס, תחייב בתשלום קנס של 100 ש"ח. לאחר שנתיים ממועד סיום הקורס לא ניתן להגיש את העבודה והקורס הנלמד לא יקנה ללומד נקודות זכות.
- **עבודה סמינריונית ועבודת גמר:** ניתן להגיש את העבודה במהלך שנה אחת מסיום הלימודים לתואר. לאחר שנה ועד שש שנים מסיום הלימודים, ניתן להגיש את העבודה, אבל בתוספת תשלום של 300 ש"ח. לאחר שש שנים מסיום הלימודים לא ניתן למסור עבודות אלו.
- **ציונים:** ציון עובר בכל הקורסים הוא 60, ובקורסי השלמה: 80. ציון עובר בעבודה סמינריונית ובעבודת הגמר הוא 70. ניתן לשפר ציוני קורסים עד שנתיים ממועד סיום הקורס. הציון האחרון הוא הקובע (גם אם הוא נמוך מהציון הקודם). ערעור על ציון יופנה תחילה למרצה הקורס לבדיקה חוזרת. במידה והערעור יידחה, ניתן להגיש בקשה מנומקת לראש התכנית.
- **גמולי השתלמות:** המעוניינים בקבלת גמול השתלמות על קורס, חייבים בקבלת ציון על סמך עבודה או מבחן תוך חודש ממועד סיום הלימודים. לאחר מועד זה משרד החינוך אינו מקבל דיווחי גמולים. איחור בהשלמת המטלות יגרום לביטול האפשרות לקבלת גמול השתלמות על הקורס.

אחריות לימודית

- הנהלת בית-הספר ללימודים מתקדמים מצפה כי הסטודנטים יקפידו על הכללים הבאים:
- **נוכחות:** מדיניות המוסד מחייבת חובות נוכחות בשיעורים, בסדנאות ובסדורים. במקרים מיוחדים (שמחות, מחלה וכד') תותר היעדרות של עד 20% מכלל שיעורי הקורס. סטודנט אשר ייעדר מעל ל-20% מהשיעורים בקורס מסוים לא יורשה להיבחן, לא יוכרו לימודיו במקצוע זה ויהיה עליו לחזור על הקורס ולשלם שכר לימוד בהתאם. סטודנט שנעדר מעבר למכסה הנ"ל עקב נסיבות רפואיות, שמירת הריון, חופשת לידה או שירות במילואים, יעשה מאמץ משותף של המרצה/ים והסטודנט כדי להשלים את החסר במועד מוקדם ככל האפשר לסיום הרשמי של הלימודים בקורס. סטודנטית בחופשה שלאחר לידה תורשה להיעדר עד 30% מהקורס. מקרים חריגים בעקבות בעיות אישיות יטופלו בתאום עם המרכז האקדמי וראש החוג.
 - **איחורים:** כל השיעורים יתחילו בזמן. מרצה הקורס יחליט ויודיע לסטודנטים האם ירשה למאחרים להיכנס לכיתה.
 - **יחסי:** בכל עבודה יש לדווח על המקורות שמהם נשאבו הידיעות, ועליהם התבססה הכתיבה. גם אתרים מקוונים (אינטרנט, מאגרים וכו') כלולים בדרישה זו ויש לציין אותם כמקור למידע או לציטוט שהובא מהם. אין להגיש עבודה שהוגשה כבר בעבר למכללת הרצוג או לכל מסגרת אקדמית או תורנית אחרת.
 - **אתיקה:** סטודנטים יתנהגו ביושר ובהגינות בינם לבין עצמם ובינם לבין עובדי המכללה. חובה על כל סטודנט למלא בדיוקנות אחר הוראות ההנהלה בדבר מועדי הצגת אישורים, תעודות מקוריות ואישורים נוסטריים. פגיעה ברכוש המכללה, העתקה, זיוף ומעשי תרמית ואף שיחה בזמן בחינה, יחשבו כעברות משמעת ויועברו לטיפול ועדת משמעת של המכללה שתדון

- בעניין ותחליט על התגובה למעשה. העונשים הצפויים בגין עברות אלו כוללים, מעבר לפסילת העבודה או הקורס שבהן נעשתה העברה, גם פסילת עבודות נוספות של התלמיד/ה ולעתים גם השעיה מן הלימודים במכללה לפרק זמן קצוב (שנה) או אף לצמיתות.
- **שונות:** חל איסור מוחלט על עישון במתחם המכללה. חל איסור על השימוש בטלפונים הניידים בעת השיעורים ויש להקפיד על כיבוים לפני תחילת השיעור.

הכרה בלימודים קודמים

- ניתן לקבל הכרה בלימודים קודמים על בסיס אישי ובתנאי שהקורסים נלמדו במוסד אקדמי מוכר לאחר לימודי תואר ראשון, ובתנאי שתכני הקורס שלגביו מבוקשת ההכרה חופפים את הקורסים הנלמדים בתכנית ושהסטודנט קיבל ציון לפחות 70.
- ההכרה מותנית בהצגת גיליון ציונים ותיאור הקורס (סילבוס).
- לא תינתן הכרה עבור לימודים מעל 6 שנים מיום סיום הלימודים.
- לא תינתן הכרה מעל ל- 45% מהתכנית.

בטחון ובטיחות

- הסטודנטים יקפידו על ההוראות בתחום זה בכלל, ואלה המתפרסמות בחוזר מנכ"ל משרד החינוך ומחייבות גם את המוסדות להכשרת עובדי-ההוראה בפרט.
- המוסדות להכשרת עובדי הוראה הם חלק אינטגרלי של מערכת החינוך, והסטודנטים יהיו מגויסים לשירותיה בשעת חירום (ויזכו בתגמולים - שכר, כיסוי הוצאות נסיעה וכיו"ב). הפעלת המוסד בשעת חירום וקיום הלימודים בו תהיה בהתאם להוראות שבנהלים ובנספחים השונים ובהתאם להחלטות מטה החירום.
- מטה החירום במוסד יפעל בכפיפות לרשות החינוך המקומית, ליתר מוסדות החינוך שבמרחב המוניציפאלי ובזיקה ללשכת המחוז של משרד החינוך ורשות מחוזית לחינוך ולפי הנחיות של גורמי הג"א ומל"ח.

מן הראוי לציין

- ניתן לראות את הנוסח המלא של חוק זכויות הסטודנט באתר המכללה במסגרת ההפניות 'מידע לסטודנט'.
- ד"ר ברכי אליצור מונתה כנציבת קבילות למקרה של הטרדה מינית. ניתן לפנות אליה במקרה הצורך. החוק למניעת הטרדות מיניות מפורסם באתר המכללה במסגרת ההפניות 'מידע לסטודנט'.
- הנהלת המכללה שומרת לעצמה את הזכות לערוך שינויים בתוכנית הקורסים וברשימת המרצים כפי שיידרש. כל שינוי יובא לידיעת הסטודנטים.

הגות בחינוך היהודי

הגות בחינוך היהודי

החוג להגות החינוך היהודי הוא ניסיון ייחודי לתת מענה לשאלות ולתהיות חינוכיות וערכיות בקרב ציבור אנשי חינוך, וליצור מנוף להתמודדויות ולאתגרים אידיאולוגיים המתעוררים בחינוך הדתי בשנים האחרונות. מחקרים רבים חשפו את התלבטויותיהם של מחנכים רבים אודות הצלחת מלאכתם ואת הרצון להעמיק במטרות החינוך הדתי ובדרכיו הייחודיות.

בעידן הפוסט-מודרני יש צורך להגדיר מחדש מהו מקומו של החינוך בחברה, מהו תפקידו של המחנך ומהי דמותו של החניך. "קץ האידיאולוגיות" – לפי ביטוי של הפילוסוף ליוטר – מזמין את החינוך הממלכתי-דתי, כחינוך אידיאולוגי, להתבונן פנימה ולעבור תהליך של אינטרוספקציה, העמקה והצמחה. למרות מרכזיותו בעשייה החינוכית ותפקידו בהובלת מערכות חינוכיות, תחום דיון זה אינו מפותח דיו ולרוב "מובלע" בתכניות ללימודים מתקדמים בחינוך יהודי באוניברסיטאות בארץ ובעולם ובמכוני מחקר שונים.

תמונה זו נוגדת את העובדה שרבים הם אנשי החינוך הרואים בהגות החינוך היהודי מרכיב זהותי מרכזי ביותר בתפיסתו של המורה, בחזון הבית-ספרי ובמשנה האידיאולוגית של רשת חינוך. היעדר מסגרת נאותה ללימוד, לדיון ולליבון הופכת את השיח הנפוץ על הגות החינוך היהודי למכלול של מחשבות והגיגים המנותק – בצורה כזאת או אחרת – מהחשיבה הפילוסופית, ממקורות תרבות ישראל ומהניסיון האמפירי.

התכנית מבקשת לפתח את העיון והמחקר החינוכי, מתוך ראיית תחום הגות החינוך כמרכיב מרכזי בעיצוב זהותו החינוכית והפרופסיונאלית של המורה, בחזון הבית-ספרי ובמשנה האידיאולוגית של רשת חינוך. התמחות בהגות החינוך היהודי במסגרת לימודים לתואר שני בחינוך (M.Ed.) נשענת על ההנחה שחינוך והוראה הם שילוב יוצא-דופן של תיאוריה ומעשה.

מסגרת התכנית

תכנית הלימודים היא בהיקף של 22 ש"ש ונמשכת שנתיים. בשנה הראשונה, ילמד הסטודנט לימודי תשתית בחינוך וכן קורסים מרכזיים בהתמחות בהיקף כולל של 12 ש"ש. בשנה זו ישתתף הסטודנט בקורס סמינריוני במחשבת היהדות.

בשנה השנייה, יעמיק הסטודנט את ידיעותיו בלימודי התמחות לפי בחירתו וישתתף בסמינריון נוסף בתולדות החינוך היהודי או בפילוסופיה. כמו כן, הסטודנט יעבוד עם מנחה על עבודת הגמר בהתאם לנושא שבחר לקראת הגשתה.

סטודנט החייב בלימודי השלמה בפילוסופיה או ביהדות יוכל להתחיל את לימודיו בתכנית במקביל להשלמות. ברם, הוא לא יוכל לעבור לשנה השנייה בתכנית טרם השלים חובה זו.

מבנה התכנית

תכנית הלימודים מורכבת משתי חטיבות שונות:

א. חטיבת לימודי תשתית ויישום בחינוך ובהוראה (6 ש"ש).

ב. חטיבת לימודי התמחות ובה קורסים עיוניים בשלושה תחומי דעת:

- תולדות החינוך היהודי (5 ש"ש)
- מחשבת היהדות (6 ש"ש)
- פילוסופיה (5 ש"ש)

סה"כ 22 שעות שבועיות.

עבודות סמינריוניות

במהלך הלימודים בתכנית יש לכתוב שתי עבודות סמינריוניות בהיקף של 20-30 עמודים. אחת העבודות תיכתב במסגרת קורס סמינריוני במחשבת היהדות, השניה תיכתב במסגרת קורס סמינריוני בתולדות החינוך היהודי או בפילוסופיה.

עבודת גמר – מחקר ויישום

עבודת הגמר מכוונת לאפשר ללומד התנסות בפיתוח נושא מקצועי אינטגרטיבי, בעל אוריינטציה פרקטית-יישומית. מטרת העבודה היא לאפשר ללומד להתנסות בהיבט או בדילמה הקרובה אליו בחיי היום-יום, בעבודתו האישית או בצוות שהוא נמנה עליו, וכך הוא יכול לבחון דרכי התמודדות או עמדות שונות כלפיה.

לסטודנטים מוצעים שלושה דגמים עיקריים של תוצרים שיש בהם משום הצגת יכולת יצירתית לכתוב עבודה משמעותית לבוגר ולחברה היהודית:

א. גיבוש אני מאמין מוסדי או חזון חינוכי המתבסס על ניתוח התנאים הייחודיים והצרכים של קהילה חינוכית מסוימת.

ב. בחינת ההיבטים החינוכיים בהגותם של גדולי ישראל שטרם נתבררה השקפתם החינוכית, תוך ניסיון לעצבם לכדי משנה חינוכית סדורה.

ג. התמקדות בנושא בעל משמעות חינוכית, ובחינת מקומו ומעמדו בהגותם של גדולי ישראל (כגון: "ענישה כדרך חינוך במשנתו העיונית של פלוני").

ניתן לכתוב את העבודה בהנחיית כל מרצה המלמד בתוכנית, ללא זיקה הכרחית לקורס בו משתתף הסטודנט.

תנאי קבלה

- א. בעלי תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. + תעודת הוראה.*
- ב. ציון ממוצע של לפחות 80 בלימודי התואר הראשון.
- ג. בעלי ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- ד. הצלחה בבחינות של התואר הראשון באנגלית (ציון 80 ומעלה).
- ה. ריאיון קבלה.**

* בעלי תואר ראשון שאינו כולל חוג ביהדות יחויבו בקורסי השלמה ביהדות על פי החלטת ועדת קבלה. מועמדים ללא רקע פילוסופי יחויבו בקורסי השלמה.

הגות בחינוך היהודי – מערכת שעות תשע"ה – גברים – שנה א

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 9:00 – 10:20	סדנת הדרכה לעבודת גמר - א שיטות מחקר איכותני	א ב	ד"ר אריאל לוין ד"ר אריאל לוין	תשתית ויישום תשתית ויישום	7030 2001
שיעור שני 10:35 – 11:55	חינוך ופוסט-מודרניזם יחסם של חכמי המזרח למודרנה	א ב	הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר ראובן מאמו	פילוסופיה יהדות	6017 6008
שיעור שלישי 12:10 – 13:30	אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית סדנה מתקדמת בהוראה קולנוע בבית-המדרש – סוגיות פרשניות	א א ב ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש ד"ר עמוס גאולה מר אילן בוכהולץ מר יובל ריבלין	תשתית ויישום תשתית ויישום תשתית ויישום תשתית ויישום	2002 2005 3014 2007

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 14:20 – 15:40	מקורות לתולדות החינוך היהודי - א מקורות לתולדות החינוך היהודי - ב	א ב	הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר מלכה כ"ץ	תולדות החינוך תולדות החינוך	6001 6018
שיעור חמישי 16:00 – 17:20	השיח הדתי ואתגר הפמיניזם סמינריון: סוגיות במחשבת החמ"ד	א ב	ד"ר איתמר ברנר ד"ר רפי ועקנין	פילוסופיה יהדות	6009 6004
שיעור שישי 17:40 – 19:00	השיח הפילוסופי	שנתי	ד"ר איתמר ברנר	השלמות/פילוסופיה	6006
קורסים מקוונים	כיוונים במחשבת חז"ל 'לשון הקודש' באספקלריה הגותית וחינוכית	א ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש פרופ' לובה חרל"פ	חלופה/יהדות חלופה/יהדות	4902-11 6019-11
קורסים מרוכזים	סדנת הדרכה לעבודת גמר - ב לקראת למידה משמעותית קולנוע בכיתה – סוגיות חינוכיות	קיץ קיץ קיץ	הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר משה וינשטוק מר יובל ריבלין	תשתית ויישום תשתית ויישום תשתית ויישום	4010-11 2011-11 2009-11

הגות בחינוך היהודי – מערכת שעות תשע"ה – נשים – שנה א

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 9:00 – 10:20	מקורות לתולדות החינוך היהודי - א מקורות לתולדות החינוך היהודי - ב	א ב	ד"ר מלכה כ"ץ הרב ד"ר יהודה ביטי	תולדות החינוך תולדות החינוך	6001-01 6018-01
שיעור שני 10:35 – 11:55	סדנת הדרכה לעבודת גמר - א שיטות מחקר איכותני	א ב	ד"ר אריאל לוין ד"ר אריאל לוין	תשתית ויישום תשתית ויישום	7030-01 2001-01
שיעור שלישי 12:10 – 13:30	סדנה מתקדמת בהוראה קולנוע בבית-המדרש – סוגיות פרשניות אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית	א א ב ב	מר אילן בוכהולץ מר יובל ריבלין הרב ד"ר אברהם וולפיש ד"ר עמוס גאולה	תשתית ויישום תשתית ויישום תשתית ויישום תשתית ויישום	3014-01 2007-01 2002-01 2005-01

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 14:20 – 15:40	החסידות כתנועה מחנכת חינוך ופוסט-מודרניזם	א ב	ד"ר רון וקס הרב ד"ר יהודה ביטי	יהדות פילוסופיה	6010-01 6017-01
שיעור חמישי 16:00 – 17:20	קורס בחירה בתנ"ך ובמחשבת ישראל סמינריון: סוגיות במחשבת החמ"ד	א ב	מרצים שונים ד"ר ראובן מאמו	יהדות יהדות	6004-01
שיעור שישי 17:40 – 19:00	השיח הפילוסופי	שנתי	ד"ר איתמר ברנר	השלמות/פילוסופיה	6006-11
קורסים מקוונים	כיוונים במחשבת חז"ל 'לשון הקודש' באספקלריה הגותית וחינוכית	א ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש פרופ' לובה חרל"פ	חלופה/יהדות חלופה/יהדות	4902-11 6019-11
קורסים מרכזים	סדנת הדרכה לעבודת גמר - ב לקראת למידה משמעותית קולנוע בכיתה – סוגיות חינוכיות	קיץ קיץ קיץ	הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר משה וינשטוק מר יובל ריבלין	תשתית ויישום תשתית ויישום תשתית ויישום	4010-11 2011-11 2009-11

הגות בחינוך היהודי – מערכת שעות תשע"ה – גברים – שנה ב

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	סדנת הדרכה לעבודת גמר - ב מערכת החינוך בישראל	א ב	הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר ראובן מאמו	תשתית ויישום תשתית ויישום	4010-11 7000-11
שיעור שני 11:55 – 10:35	חינוך ופוסט-מודרניזם יחסם של חכמי המזרח למודרנה	א ב	הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר ראובן מאמו	פילוסופיה יהדות	6017 6008
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	מגמות בפילוסופיה של החינוך	שנתי	ד"ר רפי ועקנין	פילוסופיה	6020-11

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	תנועת 'תורה עם דרך ארץ' החסידות כתנועה מחנכת	א ב	ד"ר דניאל רייזר ד"ר רון וקס	תולדות החינוך יהדות	6012 6010
שיעור חמישי 17:20 – 16:00	השיח הדתי ואתגר הפמיניזם סמינריון: ספרי לימוד בחינוך היהודי - חברה והגות	א ב	ד"ר איתמר ברנר הרב ד"ר יהודה ביטי	יהדות תולדות החינוך	6009 6014-11
קורסים מקוונים	כיוונים במחשבת חז"ל 'לשון הקודש' באספקלריה הגותית וחינוכית	א ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש פרופ' לובה חרל"פ	חלופה/יהדות חלופה/יהדות	4902-11 6020-11
קורסים מרוכזים	לקראת למידה משמעותית קולנוע בכיתה – סוגיות חינוכיות	קיץ קיץ	ד"ר משה וינשטוק מר יובל ריבלין	תשתית ויישום תשתית ויישום	2011-11 2009-11

הגות בחינוך היהודי – מערכת שעות תשע"ה –נשים – שנה ב

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	סדנת הדרכה לעבודת גמר - ב מערכת החינוך בישראל	א ב	הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר ראובן מאמו	תשתית ויישום תשתית ויישום	4010-11 7000-11
שיעור שני 11:55 – 10:35	פרשיות במדרשי ההלכה והאגדה תנועת 'תורה עם דרך ארץ'	א ב	ד"ר עוזי פוקס ד"ר דניאל רייזר	יהדות תולדות החינוך	4024-01 6012-01
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	מגמות בפילוסופיה של החינוך	שנתי	ד"ר רפי ועקנין	פילוסופיה	6020-11

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	החסידות כתנועה מחנכת מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל	א ב	ד"ר רון וקס ד"ר אלי חדד	יהדות יהדות	6010-01 3084-01
שיעור חמישי 17:20 – 16:00	חינוך ופוסט-מודרניזם סמינריון: ספרי לימוד בחינוך היהודי - חברה והגות	א ב	הרב ד"ר יהודה ביטי הרב ד"ר יהודה ביטי	פילוסופיה תולדות החינוך	6017-01 6014-11
קורסים מקוונים	כיוונים במחשבת חז"ל 'לשון הקודש' באספקלריה הגותית וחינוכית	א ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש פרופ' לובה חרל"פ	חלופה/יהדות חלופה/יהדות	4902-11 6020-11
קורסים מרוכזים	לקראת למידה משמעותית קולנוע בכיתה – סוגיות חינוכיות	קיץ קיץ	ד"ר משה וינשטוק מר יובל ריבלין	תשתית ויישום תשתית ויישום	2011-11 2009-11

תיאורי הקורסים בהגות בחינוך היהודי

לשנת הלימודים תשע"ה

אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מחטיבת תשתית ויישום, 1 ש"ש

בקורס זה נכיר ואף נבחן את הנחות היסוד העומדות בבסיס המפעל המחקרי. נעמוד על יתרונותיהן ועל חסרונותיהן של שיטות מחקר בתחום לימודי היהדות, ונשווה ביניהן לבין הקריאה הדתית המסורתית. הבהרת יסודות החשיבה העומדים מאחורי ענפי המחקר השונים תאפשר לתלמיד להבין לאשורה את הספרות המחקרית, לקרוא אותה באופן ביקורתי, לכתוב לפי הנורמות המקובלות בעולם המחקר ולחשוב על דרכים לשלב את החשיבה המחקרית בלימודם ובהוראתם.

החסידות כתנועה מחנכת

שם המרצה: ד"ר רון וקס

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 1 ש"ש

בשנים האחרונות לימוד החסידות יוצא מחוג החסידים והופך להיות מקור השראה גם לקבוצות אידיאולוגיות אחרות בציבור הדתי. קורס זה מבקש להתבונן מחדש על מקורות בעלי חסידות בניסיון לאתר בהן מרכיבים חינוכיים. שאלות כגון "מיהו הצדיק?" ו"מי הוא החסיד?" יכוונו את הלימוד, כתרגומן של השאלות "מיהו המורה" ו"מיהו התלמיד" בפילוסופיה של החינוך. כך ניווכח על יחסי הגומלין בין תפיסה רעיונית לבין תפיסה חינוכית ונפתח חשיבה חינוכית מעוגנת במקורות.

הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור מחטיבת תשתית ויישום, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בשאלות העולות מהוראה משולבת רב-תחומית (אינטר-דיסציפלינרית), שבמוקד שלה עומד התנ"ך. הנחת היסוד היא כי פרשנות תנ"ך לדורותיה היא דיסציפלינה בפני עצמה כלומר, תחום דעת מוגדר כמו שגם קריאה ספרותית ושרית בתנ"ך יכולה להילמד כדיסציפלינה, מדרש והלכה בתנ"ך הם דיסציפלינה, לשון התנ"ך לרביה היא דיסציפלינה, היסטוריה של תקופות התנ"ך, כמו גם גיאוגרפיה וריאליה של פרקי תנ"ך, הן דיסציפלינות, מחשבה ופילוסופיה בתנ"ך היא דיסציפלינה, וגם השפעת התנ"ך על הגות ויצירה וחינוך בתקופות שונות, בעם ישראל ובעולם כולו, יכולה להילמד כדיסציפלינה -

ואולם, דווקא משום כל אלה, לימוד תנ"ך והוראתו אינם דיסציפלינה, והם מחייבים מעצם טבעם, הוראה משולבת, רב-תחומית, שמחייבת נקיטת עמדה חינוכית, הקורס ידגים כיוונים אחדים של הוראה משולבת בתנ"ך, יציג קשיים ובעיות, יתרונות וחסרונות, ודרכי התמודדות, ויעלה את אהבת התנ"ך לראש מטרות הוראתו.

השיח הדתי ואתגר הפמיניזם

שם המרצה: ד"ר איתמר ברנר

שיעור מחטיבת פילוסופיה, 1 ש"ש

התיאוריה הפמיניסטית שהתפתחה בארצות-הברית במחצית השנייה של המאה ה-20, נתפסת בעיני רבים כדוגמה מובהקת של תפיסה מערבית הנוגדת את היהדות והמאיימת על החינוך היהודי.

מטרת הקורס היא לדון במקורות הפילוסופיים של תפיסה זו ולחשוף דווקא את האתגרים שמעמיד הפמיניזם ליהדות המסורתית ולמחנכיה.

קריאת טקסטים פילוסופיים על הפמיניזם תהיה פתח להיכרות עם מגוון דרכי התגובה של קבוצות אוכלוסיה שונות לאתגרים אלה ותאפשר דיון על ערכם היחסי של דרכי תגובה אלו ברמה העקרונית והפרגמטית.

השיח הפילוסופי

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ביטי

שיעור השלמה בפילוסופיה, 2 ש"ש

מטרת הקורס היא להבין את ייחודו של השיח הפילוסופי ושל המתודה הפילוסופית, דרך היכרות עם מספר סוגיות בסיסיות מתחומי האפיסטמולוגיה, האתיקה והפילוסופיה הפוליטית. הקורס יתמקד בקריאת מקורות בפילוסופיה (מתוך כתבי אריסטו ואפלטון, יום, קנט ואחרים) ויתרום ליכולת לפתח דיון על מקור פילוסופי ולדון במשמעותו.

התהוותה והתפתחותה של השקפת 'תורה עם דרך ארץ'

שם המרצה: ד"ר דניאל רייזר

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 1 ש"ש

תנועת 'תורה עם דרך ארץ' היא תנועה דתית, אידיאולוגית וחברתית שהתפתחה בגרמניה במאה ה-19. מטרת הקורס היא לחשוף את שורשיה הרעיוניים והחינוכיים של תפיסה זו הנחשבת עד היום כתפיסה מרכזית בזרמים היהודיים המבקשים לחבר בין מסורת למודרנה. כמו כן, הקורס ידון בהתפתחויות השונות של תפיסה זו, הן בארצות-הברית והן במדינת ישראל המתחדשת.

חינוך ופוסט-מודרניזם

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ביטי

שיעור מחטיבת פילוסופיה, 1 ש"ש

הפוסט-מודרניזם הוא תופעה רב-מימדית ולה הקשרים רבים מתחומי דעת שונים ומגוונים: פסיכולוגיה וסוציולוגיה, ספרות ואומנות, דת ומדע ועוד. מטרת הקורס היא חשיפת הרבדים הפילוסופיים והאידיאולוגיים של החשיבה הפוסט-מודרנית ודיון בהשלכות של תפיסות אלו על שאלות "המורה הראוי" ו"החינוך הנכון".

דיון זה מעורר חשיבה מחודשת לגבי תפקידו של החינוך בחברה ותורם לפיתוח חשיבה פילוסופית-חינוכית אצל הסטודנט.

יחסם של חכמי המזרח למודרנה

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 1 ש"ש

בהיסטוריוגרפיה היהודית המודרנית העימות האידיאולוגי בין מסורת למודרנה נידון לרוב באספקלריה של הקיבוץ היהודי האירופי-המערבי ופניו של תהליך זה ביהדות המזרח נדחק הצידה.

קורס זה מבקש לחשוף פרק לא מוכר זה בתולדות העם היהודי דרך הכרות את משנתם ופועלם של ארבע מנהיגי יהדות המזרח בעת החדשה: הרב ב"צ עוזיאל, הרב משה כלפון הכהן, הרב יוסף קאפח והרב יוסף משאש.

כיוונים במחשבת חז"ל

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מקוון מחטיבת מחשבת היהדות, 1 ש"ש

'מחשבת חז"ל' הוא מקצוע המבקש לעמוד באופן שיטתי על הגותם של חכמי המשנה, התלמוד והמדרשים לגבי שאלות פילוסופיות, רוחניות וערכיות מרכזיות. הבעיה המרכזית בבסיס מקצוע זה היא בכך שחז"ל לא ביטאו את מחשבותיהם בסוגיות הללו בשפה ההגותית-הפילוסופית המוכרת. אשר על כן שאלות מתודולוגיות כבדות-משקל מלוות את מאמצייהם של החוקרים לאתר מקורות תלמודיים בעלי מטען 'מחשבתי' ולפרשם. ספרו המונומנטלי של אפרים אלימלך אורבך, חז"ל – פרקי אמונות ודעות, הוא דוגמה למופת של גישה פילולוגית-היסטורית, אך בעקבותיו קמו חוקרים אשר ביקרו חלק מהנחות העבודה שלו וטענו שיש להחליפן או להוסיף עליהן כלי מחקר אחרים. אחד המוקדים של הקורס יעסוק בשאלת ההיסטוריות של אגדת חז"ל. נוסף על כך נבחן את תרומתם של כלי מחקר השאולים מתחומים שונים: ההיסטוריה של עם ישראל וחקר התרבויות, ספרות, אנתרופולוגיה ותולדות הפילוסופיה. בין השאר נבחן אם הגישות השונות סותרות זו את זו או עשויות להפרות זו את זו.

במסגרת הקורס הסטודנט יכיר את השאלות המרכזיות של תחום מחשבת חז"ל ואת הדרכים להתמודד אתן, יפתח כלים ביקורתיים ויצירתיים בלימוד מקורות ובבחינת פירושים שהוצעו להם, יכיר את הדרכים שהמחקר מתפתח ובוחן את דרכו ויעמוד על הערך של עיון רב-תחומי בלימוד מחשבת חז"ל.

לקראת למידה משמעותית

שם המרצה: ד"ר משה וינשטוק

שיעור מחטיבת תשתית ויישום, 1 ש"ש

מטרת הקורס היא חשיפה והתנסות ב"למידה מכוונת ידע והפנמה", היוצרת מפגש מעמיק בין הלומד לתחומי הדעת, תוך רכישת ידע המשפיע באופן עמוק על חיי הלומד. הקורס ילמד ברוח תכנית "לב לדעת" בחמ"ד ועל פי תפיסות "התכנית ללמידה משמעותית" שמקדם לאחרונה משרד החינוך. הנחת היסוד של הקורס היא שמטרות החינוך כוללות לא רק רכישת הידע כי אם יצירת אהבת למידה, פיתוח אישיותו של הלומד, ועיצוב ערכי חייו.

בשלב ראשון של הקורס יבוררו מחדש מושגי היסוד של הלמידה ומטרותיה ותפקידו של המחנך ביצירת אקלים תומך ולמידה משמעותית. המשכו של הקורס יוקדש לפרקטיקות מרכזיות ביצירת

למידה משמעותית, החל מהכנת ועיבוד התכנים הנלמדים, דרך אופי הלמידה וההוראה וכלה באופני ההערכה המהווים חלק מרכזי במשמעות הנלמד. הקורס יועבר על ידי צוות מנחים שונים והוא ישלב בין רכישת ידע תיאורטי לבין תרגול מעשי בכיתה.

לשון הקודש באספקלריה חינוכית והגותית

שם המרצה: פרופ' לובה חרל"פ

שיעור מקוון מחטיבת מחשבת היהדות, 1 ש"ש

בקורס זה נדון בסדרת סוגיות שבמרכזן עמדה הלשון העברית בזיקה להלכה, להגות, לחברה ולחינוך – סוגיות שעלו במהלך ההיסטוריה של החברה היהודית, מסוף תקופת בית שני עד ימינו. נעמוד על המגעים בין תחום החקר הנדון ובין זרמים היסטוריים, דתיים וחברתיים בתולדות המחשבה היהודית והחינוך היהודי.

למעשה זהו מסע היסטורי-תרבותי מפולמוס לפולמוס: מהפולמוס על מקומה של העברית בעולם הארמי בתקופת גלות בבל ובתקופת חז"ל ועד הפולמוס בן זמננו על אופיה של העברית החדשה ועל כיווני התפתחותה. לאורך הדרך נציג עוד סוגיות שהעברית במרכזם של עימותים דתיים ולאומיים: היחס אל העברית החז"לית בימי הביניים; התפיסות השונות באשר להתגבשות הכתב העברי, הניקוד והטעמים; פולמוסים שונים בין זרמים שונים ביהדות (חרדים-אורתודוקסיים, רפורמיים וציוניים) למן המאה ה-19 ואילך; ושאלות שעלו בתקופת התחייה, במיוחד בקרב ציבור המחנכים, כגון שאלת המבטא העברי ודרכי הוראת העברית במערכת החינוך בישראל ובתפוצות.

מגמות בפילוסופיה של החינוך

שם המרצה: ד"ר רפי ועקנין

שיעור מחטיבת פילוסופיה, 2 ש"ש

הקורס מבקש להפגיש את הלומדים עם מושגי יסוד בפילוסופיה החברתית של העידן החדש והשלכותיהם בשיח הפילוסופיה של החינוך בימינו, מעבר להבחנה הידועה בין חינוך מסורתי לחינוך פרוגרסיבי.

מטרת הקורס היא לדון באפיונים של החינוך והלימותם לתפקידי המחנך המודרני.

מערכת החינוך בישראל

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת התשתית והיישום, 1 ש"ש

במהלך השיעורים יכירו הסטודנטים את הרקע ההיסטורי של המגמות והזרמים הקיימים של מערכת החינוך בישראל שהשפעתם על מערכת החינוך ניכרת עד ימינו אלה. הקורס יעסוק בהיבטים האידיאולוגיים מהם נגזרת החלטות הלכה למעשה, יילמדו נושאים להכרת דרכי ההתמודדות של המערכת עם הבעיות המיוחדות של אוכלוסיות שונות. פערים חברתיים ולימודיים, הבעיות המיוחדות של החינוך הערבי והחרדי, הכרת הסוגיות החינוכיות והחברתיות העכשוויות העומדות על הפרק במערכת החינוך.

מקורות לתולדות החינוך היהודי א-ב

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ביטי, ד"ר מלכה כ"ץ

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 1+1 ש"ש

קורס זה מציג בקווים כלליים את התמורות שעברו על החינוך היהודי מימי הביניים עד העת החדשה, במעבר מחברה מסורתית לחברה מודרנית.

מטרתו היא להשתחרר מהציור הפשטני הנפוץ מדי לגבי החינוך היהודי ולהבין את יחסי הגומלין הקיימים בכל עת ובכל מקום בין תהליכים חברתיים, עמדות אידיאולוגיות וגורמים כלכליים. כמו כן, הקורס יפתח יכולת להציג שאלה היסטוריות, לנתח מאמר מחקרי ולהשתמש בכלים ביבליוגרפיים הרלוונטיים.

סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי

שם המרצה: מר אילן בוכהולץ

שיעור מחטיבת תשתית ויישום, 1 ש"ש

בסדנה זו נרכוש תובנות וכלים מעשיים שיאפשרו לנו – המורים – ליצור תהליך למידה משתף, חוויתי וסדנאי במקצועות היהדות. בסדנה דינאמית זו נחשף לתהליכים קבוצתיים ונרכוש הבנות ראשוניות אודות קבוצה וכלים להנחייתה.

נתנסה בקריאה דיאלוגית: מיומנות קריאת טקסט הכוללת שיקוף של הכתוב, הפנמת נקודת המבט שלו, מעבר אל נקודת המבט של הלומד, ועריכת דו שיח בין נקודות המבט השונות. המשתתפים יתנסו בקריאה דיאלוגית בפסקי תנ"ך, במדרשי חז"ל, ובכתבים חסידיים. במהלך הסדנה ניפגש עם נושאים אישיים ובינאישיים הרלוונטיים לעולם החינוך, ולנקודת מבט יהודית בסוגיות אלו. ההשתתפות בסדנה כרוכה בשיתוף אישי בקבוצה ובמעורבות פעילה.

סדנת הדרכה לכתיבת עבודת הגמר א-ב

שם המרצה: ד"ר אריאל לוין, הרב ד"ר יהודה ביטי

שיעור מחטיבת תשתית ויישום, 1 + 1 ש"ש

עבודת הגמר הינה גולת הכותרת של תהליך הלמידה במסגרת לימודי התואר השני. מטרת הסדנה היא ללוות את הסטודנט בתהליך כתיבת עבודת הגמר, החל מחשיפה מעמיקה לכתיבה מדעית ולשאלה מחקרית, דרך בחירת נושא העבודה וכתיבת הצעה מסודרת ומאורגנת, המעוגנת הן בחיים המקצועיים של הסטודנט, הן בעולם המחקר והן בשה העשייה.

סמינריון: סוגיות במחשבת החמ"ד

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו, ד"ר רפי ועקנין

שיעור מחטיבת מחשבת היהדות, 2 ש"ש

החינוך הדתי ניצב כיום בפני אתגרים חינוכיים שהזמן גרמן. סוגיות כגון שיקום הסמכות ההורית וסמכותם של המורים, פתיחות ומתירנות, הדרת נשים ודומיהן, עומדים כיום במרכז הדיון הציבורי וקוראים למחנך לתת דעתו עליהן.

הקורס יעסוק בנושאים העומדים על סדר היום של המחנך הדתי, תוך עיון במקורות חז"ל ואחרים, מתוך שאיפה לאתר בהם מגוון של גישות חינוכיות ובחינת הרלוונטיות למחנך ולמתחנך.

סמינריון: ספרי לימוד בחינוך היהודי – חברה והגות

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ביטי

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 2 ש"ש

מהו ספר לימודי יהודי בעידן שאין חינוך יהודי ממוסד? קורס זה מבקש להתמודד עם שאלה מתודולוגית זו ולהציע הבנה מחודשת על תפקידו של הספר כסוכן תרבות, על ידי הדגמות רבות מתוך ארכיון ספרי לימוד יהודיים מייסודו של דב רפל. עיון בטקסט של הספר ובפרה-טקסט שלו יפתח חלון הצצה נדיר לעולם יהודי שעבר, עולם בו חינוך, חברה והגות קשורים ומחוברים זה בזה.

פרשיות הלכתיות ומדרשי ההלכה

שם המרצה: ד"ר עוזיאל פוקס,

שיעור מחטיבת מחשבת היהדות, 1 ש"ש

השיעורים יעסקו בפרשנות של פרשיות בתורה במדרשי ההלכה. רוב הלימוד יהיה לימוד על הסדר של מדרשי ההלכה שונים, כשבמהלך הלימוד ישולבו עיונים עקרוניים: שאלות פשט ודרש, בתי המדרש השונים של התנאים, דרכי מדרש הפסוקים, היחס של מדרשי ההלכה אל המקבילות בספרות חז"ל, שימוש בכתבי יד של מדרשי ההלכה.

קולנוע בכיתה – סוגיות חינוכיות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבת תשתית ויישום, 1 ש"ש

מאז המצאת הקולנוע, הפכו המקורות היהודיים ושאלות היסוד הנובעות מהם למקור השראה לסרטים רבים. סרטי קולנוע רבים מציפים דילמות הנוגעות לטבעה של הזהות היהודית, מעלים הרהורים פילוסופיים הנוגעים למערכת יחסיו של האדם עם עצמו ועם בוראו ובוחנים את מידת הרלוונטיות של ירושת הרוח היהודית הן בעולמו הפרטי של האדם והן במרחב המשתרע בינו ובין סביבתו הקרובה והרחוקה. קורס זה יתמקד בסדרת סרטי קולנוע בהם בטאו יוצרים שונים את עמדותיהם ביחס לשאלות הזהות היהודית ובדרכים שונות לשילובם של סרטים אלה במסגרת ההוראה.

קולנוע בבית-המדרש – סוגיות פרשניות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבת תשתית ויישום, 1 ש"ש

המקורות היהודיים – מקרא ואגדות חז"ל – הן מקור השראה לסרטים רבים ואת עקבותיהם ניתן לאתר באופן גלוי או סמוי ברבות מן היצירות הקולנועיות לאורך המאה העשרים. לעיתים הם מושא לחיקוי, לעיתים מושא לביקורת ופולמוס, ונוכחותם היא עדות למרכזיותה של היצירה המסורתית בתודעתו של היוצר המודרני. קורס זה יתמקד בשפה המיוחדת שבחרו בה יוצרי קולנוע ותיאטרון להבעת פרשנותם ותחושותיהם באשר למקורות המקראיים ולספרות חז"ל וביצירות המייצגות דרכים שונות להתמודדות אמנותית עם הטקסט המקורי.

שיטות מחקר איכותני

שם המרצה: ד"ר אריאל לוין

שיעור מחטיבת תשתית ויישום, 1 ש"ש

בשנים האחרונות הזהות המקצועית של המורה משתנה ממורה שעוסק רק בפדגוגיה ותחומי דעת שונים למורה היודע להעריך נכונה הן את עבודתו והן התהליכים השונים המתרחשים בכיתתו בין שאר בעזרת מחקרי פעולה.

קורס זה מבקש לחשוף את הסטודנט לשיטות מחקר איכותניות, להנחות היסוד המתודולוגיות שלו ולדרכי ביצוע. היכרות עם שיטות מחקר מגוונות איכותניות תאפשר למורה לבצע פעילויות הערכה ומשוב על עבודתו ועל גורמים אחרים המשפיעים על העשייה החינוכית.

הוראת
התנ"ך ופרשנותו
בגישה רב-תחומית

התנ"ך ופרשנותו בגישה רב-תחומית

החוג לתנ"ך במכללה האקדמית הרצוג נושא כבר למעלה משלושים שנה את דגל לימוד התנ"ך והוראתו בחינוך הדתי בארץ. רוחה של מהפכת התנ"ך שנולדה ושהתפתחה מעל הררי עציץ יצרה מפעלי ענק כימי העיון בתנ"ך בקיץ, ערבי לימוד בבתי מדרש בכל רחבי הארץ, כתב העת היוקרתי מגדים ועוד. אלפי הנשים והגברים שנחשפו למהפכה זו הם שגריריה ושליחיה במערכת החינוך הדתי ובחיזוק האהבה לתנ"ך בארץ.

לימודי התואר השני בהוראת התנ"ך ופרשנותו מהווים קומה נוספת והתפתחות בעלת משמעות במהפכה זו, ובהגברת תהליך הלמידה המקצועית בתחום המהווה ציר מרכזי בלימודי היהדות בכל מוסדות החינוך.

לימוד התנ"ך ופרשנותו לאורך הדורות הוא רב-תחומי במהותו: הספרות התלמודית, המדרשית וההלכתית מתבססות על פסוקי המקרא, יונקות מן התנ"ך ומפרשות אותו. לימוד התנ"ך עצמו מבוסס על ניתוח ספרותי של פרקי הלימוד, על הכרת הריאליה וההיסטוריה של תקופתו, על הכרת המקומות שבהם התרחשו המאורעות המתוארים בו, ועל הכרת עולם המחשבה שבו התרחש המפגש שבין עולמו הרוחני של התנ"ך ובין הפילוסופיה הכללית. בדורות האחרונים נוספו לכך היבטים פרשניים חדשים כמו: השתקפות המקרא בספרות, בשירה, באומנות, בקולנוע ובתיאטרון.

הלומדים בתכנית ילמדו בעיון פרשיות מן המקרא וירחיבו את היכרותם עם התחומים הרבים הנושקים לפרשנות המקרא הקלאסית וירחיבו את אופקיהם בפרשנות הרב-תחומית המגוונת לימודי התואר השני מתנהלים על פי דרכה של המכללה האקדמית הרצוג המבקשת ליצור גשר יחיד במינו בין דרכי הלימוד המסורתיות של חז"ל, ופירושיהם של רבותינו הראשונים והאחרונים ובין דרכי הלימוד החדשות שהתפתחו בדורות האחרונים. דרך זו משלבת בין מחויבות אמונית ותורנית ובין שימוש בכלי מחקר ופרשנות מודרניים.

מטרת תכנית הלימודים לתואר M.Ed. המוצעת בזאת היא להכשיר מורים מובילים ורכזי מקצוע בהוראת התנ"ך ופרשנותו, וכן כותבי תכניות לימודים בתנ"ך בחינוך הממלכתי-דתי. כמה מתוך בוגרי תכנית התואר השני בהוראת התנ"ך כבר עושים את דרכם הראשונה בלימודי התואר השלישי בתנ"ך באוניברסיטאות לאחר שלימודיהם במכללה הוכרו לשם כך.

מסגרת התכנית

תכנית הלימודים היא בהיקף של 22 ש"ש ונמשכת שנתיים. ניתן לרכז את חובות השמיעה ביום לימודים שבועי במהלך שנה אחת בלבד ולהשלים את יתר הלימודים בקורסים מקוונים ומרוכזים. סטודנט החייב בלימודי השלמה יוכל להתחיל את לימודיו בתכנית במקביל להשלמות. ברם, הוא לא יוכל לעבור לשנה השנייה בתכנית טרם השלים חובה זו.

מבנה התכנית

תכנית הלימודים מורכבת משלוש חטיבות שונות:

- א. חטיבת לימודי תשתית בחינוך ובהוראה (4 ש"ש).
 - ב. חטיבת לימודי התמחות ובה קורסים עיוניים בשתי מגמות:
 - תנ"ך ופרשנותו (תו"פ) בהיקף של 10 – 12 ש"ש.
 - פרשנות רב-תחומית (פר"ת) בהיקף של 4 – 5 ש"ש.
 - ג. חטיבה יישומית הכוללת קורסים בדרכי הוראה ותקשורת בין-אישית (2 ש"ש), סדנה לכתיבת עבודת גמר (1 ש"ש) וכתיבת עבודת גמר (1 ש"ש).
- סה"כ 22 שעות שבועיות.

עבודה סמינריונית

במהלך הלימודים בתכנית יש לכתוב עבודה סמינריונית אחת בהיקף של 25-30 עמודים. העבודה תיכתב במסגרת אחד הקורסים ובהדרכת מרצה הקורס. מומלץ לכתוב את העבודה בשנה הראשונה של הלימודים.

כתיבת עבודה סמינריונית פוטרת מכתבת עבודה לסיום אותו קורס, אך אינה פוטרת מחובת מבחן הסיום של הקורס, במידה ויש מבחן.

עבודת גמר – מחקר ויישום

מטרת עבודת הגמר היישומית היא להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שנרכשו בשנות הלימודים בתכנית. עבודת הגמר תיעשה בזיקה לתכנים ולעקרונות הנלמדים במסגרת הסדנה לכתיבת עבודת גמר הייחודית לתכנית.

בכל עבודה יהיו שלושה מרכיבים עיקריים:

- א. הצגת הנושא / הפרק / הסוגיה באופן מעמיק, ובכלל זה העלאת השאלות העיוניות והמחקריות שעולות מן העיון ביחידה שנבחרה וההצעות שהוצעו כדי להשיב עליהן.
- ב. הצגת התחומים הנוספים שמתאימים לתחום היחידה שנבחרה בעבודה כדי להאיר אותה מזוויות נוספות בלמידה הרב-תחומית.
- ג. הצעת תכנית הוראה רב-תחומית של היחידה בבית-הספר, תוך הצגת השיקולים שהנחו את ההצעה להוראה.

תנאי קבלה

- א. בעלי תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. + תעודת הוראה.
- ב. בוגרי החוג לתנ"ך או אחד החוגים המשיקים ממדעי היהדות*, בציון ממוצע 80 ומעלה.
- ג. בעלי ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- ד. הצלחה בבחינות של התואר הראשון באנגלית (ציון 70 ומעלה).
- ה. ריאיון קבלה.**

* תלמידים שאין להם רקע מספיק בלימודי תנ"ך יידרשו ללימודי השלמה לפי החלטת ראש החוג.

** הזימון לריאיון יישלח לאחר קבלת טופס ההרשמה.

הוראת התנ"ך ופרשנותו – מערכת שעות תשע"ה – גברים

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	ס' דברים כמשנה תורה הוראה לשם הבנה רבי עובדיה ספורנו: הגות ופרשנות עיונים בפירוש רש"י על התורה	א	ד"ר אלי חדד	תו"פ	3060
		א	ד"ר ברוריה סמט וגב' שלומית כסלו	תשתית	3085
		ב	ד"ר מיכאל גרוס	פר"ת	3086
		ב	ד"ר יהונתן יעקבס	תו"פ	3006
שיעור שני 11:55 – 10:35	פרשנות המקרא הפילוסופית – עד הרמב"ם סדנה לכתיבת עבודת גמר – תנ"ך פרשנות המקרא הפילוסופית – אחרי הרמב"ם עיונים בפרשנותה של נחמה ליבוביץ	א	ד"ר יוסי מרציאנו	פר"ת	5008
		א	הרב ד"ר יהושע רייס	יישום	3090
		ב	ד"ר יוסי מרציאנו	פר"ת	5002
		ב	פרופ' לובה חרל"פ	תו"פ	3087
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית: הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית לקראת למידה משמעותית סדנה מתקדמת בהוראה קולנוע בבית-המדרש - סוגיות פרשניות קריאה דיאלוגית במדרש ובאגדה: היבטים פרשניים וחינוכיים	א	הרב ד"ר אברהם וולפיש	תשתית	2002
		א	ד"ר עמוס גאולה	תשתית	2005
		א	ד"ר משה וינשטוק	יישום	2011
		ב	מר אילן בוכהולץ	יישום	3014
		ב	מר יובל ריבלין	יישום	2007
		ב	ד"ר אביעזר כהן	פר"ת	5024

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	מבוא למסורה הטברנית תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים טרם נקבע תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה	א	ד"ר רפאל זר	פר"ת	3088
		א	הרב ד"ר יהודה ברנדס	פר"ת	2006
		ב		פר"ת	
		ב	ד"ר שמואל ויגודה	תשתית	2003

3018	תו"פ	ד"ר יעל ציגלר	א	פרקי מלכות שאול		שיעור חמישי
3003	פר"ת	ד"ר חגי משגב	א	ספרות המקרא על רקע המזרח הקדום		17:20 – 16:00
3039	פר"ת	ד"ר ברכי אליצור	ב	הזכאים והחייבים: תנ"ך וספרות חז"ל		
3056	תו"פ	ד"ר יואב ברזילי	ב	חזון יחזקאל: הנביא הגולה ובואתו		
3047	תו"פ	ד"ר יעל ציגלר	א	מגילת רות		שיעור שישי
3077	פר"ת	הרב ד"ר אברהם שמאע	ב	בין פשט למדרשו ההלכתי בס' שמות		19:00 – 17:40
5900-11	פר"ת	הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר	שנתי	2 ש"ש	הפרשנות החסידית למקרא	קורסים מקוונים
3901-11	תו"פ	ד"ר יהונתן יעקבס	קיץ	2 ש"ש	עיונים בספר שופטים	
3903-11	תו"פ	ד"ר יונתן גרוסמן	קיץ	2 ש"ש	דרכי העיצוב בסיפור המקראי	
3011-11	יישום	הרב ד"ר יואל בן נון	שנתי	2 ש"ש	הוראת נביאים אחרונים וספר מלכים בגישה משלבת (שיעורים מצולמים מלוויים בהנחיה מקוונת)	
3075-11	פר"ת	הרב ד"ר יואל בן נון ומדריכים נוספים	שנתי	1 ש"ש	הסיוור המקראי – פרשנות, מחקר ויישום	קורס סיורים
4025	פר"ת	פרופ' דוד הנשקה	קיץ	1 ש"ש	מדרשי הלכה – סוגיות נבחרות	קורסים מרוכזים
5096-11	פר"ת	ד"ר מיכאל גרוס	קיץ	1 ש"ש	בין פרשנות לפילוסופיה בעת החדשה	
2011-11	יישום	ד"ר משה וינשטוק	קיץ	1 ש"ש	לקראת למידה משמעותית	
2009-11	יישום	מר יובל ריבלין	קיץ	1 ש"ש	קולנוע בכיתה - סוגיות חינוכיות	
2012-11	יישום	ד"ר צוריאל ראשי	קיץ	1 ש"ש	רטוריקה וחינוך	

מקראה לראשי התיבות של החטיבות:

תשתית: חטיבת לימודי תשתית
יישום: חטיבה יישומית

תו"פ: חטיבת תנ"ך ופרשנותו
פר"ת: חטיבת פרשנות רב-תחומית

הוראת התנ"ך ופרשנותו – מערכת שעות תשע"ה – נשים

מספר	חטיבה	שם המרצה	מחצית	שם הקורס	שעה
5008-01 3090-01 3005-01 3047-01	פר"ת יישום תו"פ תו"פ	ד"ר יוסי מרציאנו הרב ד"ר יהושע רייס ד"ר עמוס גאולה ד"ר יעל ציגלר	א א ב ב	פרשנות המקרא הפילוסופית – עד הרמב"ם סדנה לכתובת עבודת גמר – תנ"ך עיון בס' משלי מגילת רות	שיעור ראשון 10:20 – 9:00
4024-01 3085-01 3006-01 3018-01	פר"ת יישום תו"פ תו"פ	ד"ר עוזי פוקס ד"ר ברוריה סמט וגב' שלומית כסלו ד"ר יהונתן יעקבס ד"ר יעל ציגלר	א א ב ב	פרשיות במדרשי ההלכה והאגדה הוראה לשם הבנה עיונים בפירוש רש"י לתורה פרקי מלכות שאול	שיעור שני 11:55 – 10:35
3014-01 2007-01 3089-01 2002-01 2005-01 3081-01	יישום יישום פר"ת תשתית תשתית פר"ת	מר אילן בוכהולץ מר יובל ריבלין ד"ר רפאל זר הרב ד"ר אברהם וולפיש ד"ר עמוס גאולה הרב ד"ר אברהם שמאע	א א א ב ב ב	סדנה מתקדמת בהוראה קולנוע בבית-המדרש - סוגיות פרשניות היבטים תיאולוגיים ואחרים במסורה אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית אדם וא-לוהיו: אמונות ודעות בתנ"ך	שיעור שלישי 13:30 – 12:10

הפסקת צהריים

2011-01 2003-01 3084-01 2006-01	יישום תשתית פר"ת תשתית	ד"ר משה וינשטוק ד"ר שמואל ויגודה ד"ר אלי חדד הרב ד"ר יהודה ברנדס	א א ב ב	לקראת למידה משמעותית תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים	שיעור רביעי 15:40 – 14:20
--	---------------------------------	---	------------------	---	------------------------------

3087-01	תו"פ	פרופ' לובה חרל"פ	א	עיונים בפרשנותה של נחמה ליבוביץ		שיעור חמישי 17:20 – 16:00
3039-01	פר"ת	ד"ר ברכי אליצור	א	הזכאים והחייבים: תנ"ך וספרות חז"ל		
3060-01	תו"פ	ד"ר אלי חדד	ב	ס' דברים כמשנה תורה		
3077-01	פר"ת	ד"ר אברהם שמאע	ב	בין פשט למדרשו ההלכתי בס' שמות		
3003-01	פר"ת	ד"ר חגי משגב	א	ספרות המקרא על רקע המזרח הקדום		שיעור שישי 19:00 – 17:40
3056-01	תו"פ	ד"ר יואב ברזילי	ב	חזון יחזקאל: הנביא הגולה ונבואתו		
5900-11	פר"ת	הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר	שנתי	2 ש"ש	הפרשנות החסידית למקרא	קורסים מקוונים
3901-11	תו"פ	ד"ר יהונתן יעקבס	קיץ	2 ש"ש	עיונים בספר שופטים	
3903-11	תו"פ	ד"ר יונתן גרוסמן	קיץ	2 ש"ש	דרכי העיצוב בסיפור המקראי	
3011-11	יישום	הרב ד"ר יואל בן נון	שנתי	2 ש"ש	הוראת נביאים אחרונים וספר מלכים בגישה משלבת (שיעורים מצולמים מלווים בהנחיה מקוונת)	
3075-11	פר"ת	הרב ד"ר יואל בן נון ומדריכים נוספים	שנתי	1 ש"ש	הסיור המקראי – פרשנות, מחקר ויישום	קורס סיורים
5096-11	פר"ת	ד"ר מיכאל גרוס	קיץ	1 ש"ש	בין פילוסופיה לפרשנות בעת החדשה	קורסים מרוכזים
2011-11	יישום	ד"ר משה וינשטוק	קיץ	1 ש"ש	לקראת למידה משמעותית	
2009-11	יישום	מר יובל ריבלין	קיץ	1 ש"ש	קולנוע בכיתה - סוגיות חינוכיות	
2012-11	יישום	ד"ר צוריאל ראשי	קיץ	1 ש"ש	רטוריקה וחינוך	

מקראה לראשי התיבות של החטיבות:

תשתית: חטיבת לימודי תשתית
יישום: חטיבה יישומית

תו"פ: חטיבת תנ"ך ופרשנות
פר"ת: חטיבת פרשנות רב-תחומית

תיאורי הקורסים בהוראת התנ"ך ופרשנותו

לשנת הלימודים תשע"ה

אדם וא-לוהיו: אמונות ודעות במקרא

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם שמאע

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

קורס זה יעסוק באמונות ודעות המשתקפות במקרא, בנושאים מגוונים, ביחס לקב"ה (כגון דמותו), לאדם (כגון מה נדרש ממנו לעשות; ישראל והעמים; גברים ונשים), וליחסיהם (כגון מקומה של תפילה; או שאלת הגמול). הקורס ייגע בכמה שאלות, כמה מהן שאלות יסוד מתודולוגיות: עצם יכולתנו להתחקות על אמונות ודעות מקראיות; ההבדל בין אמונות ודעות גלויות, לבין אמונות ודעות סמויות או מונחות; האם המקרא אחיד או מגוון בנוגע לשאלות מסוימות; עד כמה מעמיד המקרא, או חטיבות מוגדרות בו, שיטה סדורה בנוגע לשאלות מוגדרות; מה בין חז"ל לפשוטו של מקרא; מקומה של פרשנות ימי הביניים בעיצוב התודעה המקראית האמונית של הקורא העברי המאמין; ועוד.

אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מחטיבה לימודי תשתית, 1 ש"ש

בקורס זה נכיר ואף נבחן את הנחות היסוד העומדות בבסיס המפעל המחקרי. נעמוד על יתרונותיהן ועל חסרונותיהן של שיטות מחקר בתחום לימודי היהדות, ונשווה ביניהן לבין הקריאה הדתית המסורתית. הבהרת יסודות החשיבה העומדים מאחורי ענפי המחקר השונים תאפשר לתלמיד להבין לאשורה את הספרות המחקרית, לקרוא אותה באופן ביקורתי, לכתוב לפי הנורמות המקובלות בעולם המחקר ולחשוב על דרכים לשלב את החשיבה המחקרית בלימודם ובהוראתם.

בין פשט למדרשו ההלכתי בס' שמות

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם שמאע

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

בשיעור זה נעסוק בפרשנות הלכתיות וסיפוריות בספר שמות. בקורס זה ילובנו היבטי הפשט של הפרשה הנדונה, מהפרשנות הקלסית ועד "הפשטות המתחדשים בכל יום". לעומת ליבון פרשני זה נעמיד את דרכם של חז"ל במדרשי ההלכה (הן בחלקיהם ההלכתיים הן בחלקיהם האגדיים) בפתרון של פרשות אלה. השיעור יעמיד אפוא על סוגי היחס שבין פשט ומדרש, מחפיפה והשלמה ועד ניגוד וסתירה, תוך עמידה על משמעות הדברים. מטבע הדברים עיקר העיסוק המדרשי יהיה במדרשי התנאים על שמות – המכילתא דר"י והמכילתא דרשב"י. שיעור זה נוגע אפוא ישירות בקו התפר שבין פשט והלכה, והוא משותף לחוגים תנ"ך ותורה שבע"פ.

דרכי העיצוב בסיפור המקראי

שם המרצה: ד"ר יונתן גרוסמן

שעור מקוון מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 2 ש"ש

הקורס מבקש לעקוב אחר האמצעים הספרותיים שמעצבים את סיפורי התנ"ך. ההנחה של הקורס היא שלצד המסרים הגלויים של הסיפור, יש גם מסרים סמויים שניתן לדלות אותם בעזרת ניתוח הסיפור על פי האמצעים הספרותיים המעצבים אותו.

הוראה לשם הבנה

שם המרצה: ד"ר ברוריה סמט וגב' שלומית כסלו - בשיתוף עם מכון ברנקו וייס

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש.

הקורס יציג תיאוריה של "הוראה לשם הבנה" (מבית מדרשם של פרקינס/הרפז) שבמהותה מכוונת את המורה לתכנן ולבצע שיעור שייבנה את ההבנה של התלמידים ולא רק יעשיר את הידע שלהם. גישה זו מכשירה את המורה לכוון את תלמידיו לרדת לעומק הנושאים הנלמדים ולא רק להצליח במטלות הסיום.

הקורס יקנה ידע תיאורטי על פיתוח מיומנויות חשיבה גבוהות, ישלב קריאת מאמרים אקדמיים עם צפייה בשיעורי תנ"ך מצולמים, ויתן כלים לניתוח והמשגה של תהליכי למידה המתרחשים בכיתה. בעבודה סדנאית יתרגלו הסטודנטים צפייה בשיעורים של עצמם ושל עמיתיהם, וירכשו כלי ניתוח לפיתוח עבודה עצמית רפלקטיבית במטרה לקדם את איכות ההוראה.

הוראת נביאים אחרונים וס' מלכים בגישה המשלבת

שם המרצה: הרב ד"ר יואל בן-נון (שיעורים מצולמים) והרב יוסף מרקוס (הנחיה מקוונת)

שיעור מקוון מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 2 ש"ש

הקורס מתמקד בנבואות הנביאים האחרונים מחורבן שומרון ועד תחילת ימי יאשיהו (ישעיהו, תרי עשר וירמיהו) על רקע התיאור ההיסטורי של ספר מלכים והידיעות ההיסטוריות העולות ממקורות חוץ מקראיים, תוך שילוב פרשיות ופרקים מספרים שונים בתנ"ך בעזרת כלי ניתוח ספרותיים, פילולוגיים ועוד. הלימוד המשולב של הנבואה הסיפורית עם נבואות המשא עשוי להאיר באור חדש את שני סוגי הנבואות ולהעמיק את הלימוד ואת ההבנה.

במהלך הקורס יידרשו הסטודנטים לקרוא מאמרים שונים, ולכתוב מטלות המתייחסות למאמרים ולשיעורים המצולמים של הרב יואל בן-נון (ההנחיה המקוונת נכתבה על ידי הרב יוסף מרקוס).

הזכאים והחייבים – תנ"ך וספרות חז"ל

שם המרצה: ד"ר ברכי אליצור

שיעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בהבחנה בין דמויות מקראיות, כפי שהן מוצגות בפשט המקרא לבין דמותם כפי שעוצבה בספרות הבתר מקראית ובספרות חז"ל. העיסוק בדמויות המקראיות הנבחרות יתחיל בניתוח היחידות הספרותיות בהן מוצגת הדמות במקרא, ולאחר מכן נעבור לעסוק בספרות חז"ל בסדר כרונולוגי. ננסה לבדוק מה היו מגמות הדרשנים בהציגם את הדמויות באופן שונה, ולעיתים אף מנוגד מאשר הערכתם במקרא, ונראה כיצד המסרים האקטואליים והחינוכיים שאותם ניסו

החכמים להעביר לציבור, עיצבו את דרשותיהם על אישי המקרא, כשהשיקול הפרשני נדחק, ואת מקומו תופסות בעיות השעה ודרכי ההתמודדות עמן.

היבטים תיאולוגיים ואחרים במסורה

שם המרצה: ד"ר רפאל זר

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

המצב הטקסטואלי של המקרא החל בחתימתו וכלה בשלהי תקופת התלמוד הבבלי חייב טיפול שמגמתו כפולה: האחדה ושימור. בשל טלטולי הזמן והתלאות שעברו על עם ישראל, התעורר חשש שהטקסט המקראי יאבד מדיוקו. בעלי המסורה שבארץ ישראל, ומאוחר יותר בבבל ובטבריה, התגייסו למלאכה זו. תחילה ישבו על מדוכת ההאחדה; הם הכריעו בכל מקום שבו התעורר חשש לשיבוש בנוסח המקרא. בתום שלב זה הם פיתחו מערכת סבוכה ומורכבת שמטרתה שימור הנוסח האחיד לדורות. זו היא המסורה.

לאחר שנלמד על הרקע להקמת המסורה, על כתבי היד הקדומים, על סוגי המסורה השונים (מסורה קטנה, מסורה גדולה, מסורה מצרפת) וכיוצא באלו, נתמקד בהיבטים מיוחדים במסורה ובעיקר בהיבטים התיאולוגיים, המשקפים את הפולמוס הסמוי שהיה קיים במאה התשיעית ובמאה העשירית בארץ ישראל בכלל, ובירושלים ובטבריה בפרט.

הסיור המקראי - פרשנות, מחקר ויישום

שם המרצה: הרב ד"ר יואל בן נון ומרצים נוספים

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש.

הקורס מורכב משלושה סיורים שיתקיימו בחופשות במהלך השנתיים של התואר. אין חובה להשתתף בכל שלושת הסיורים באותה שנה, אפשר לפרוס אותם על פני שנתיים. לאחר הדיווח על ההשתתפות בסיורים ומילוי מטלת הכתיבה יינתן ציון על הקורס.

מטלת הכתיבה של הקורס תהיה כתיבת דיון פרשני ומחקרי באחד הנושאים שהועברו בסיורים בהם השתתפתם, והצעת דרך העברה מעשית של הסיור לכיתה. פרטים מדויקים יותר בנוגע לחובת הכתיבה יתפרסמו בהמשך.

המעוניינים ללמוד בקורס זה יוכלו לבחור שלושה סיורים שונים, מתוך רשימת הסיורים המוצעים בפניהם. שניים מן הסיורים הם סיורי חובה שמיועדים אך ורק לתלמידי/ות התואר השני. סיור נוסף יוצע מתוך הרשימה של הסיורים המיועדים לתואר הראשון.

הפרשנות החסידית למקרא

שם המרצה: הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר

שיעור מקוון מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 2 ש"ש

תורת החסידות נלמדת בדרך כלל כשיטה רעיונית או כמערכת תרבותית דתית. אך בצד היבטים אלה, התפתחה התורה החסידית גם כפרשנות מעמיקה ומקורית לפסוקי המקרא ולחז"ל. רוב רובה של הספרות החסידית נוצרה כדרשות על פרשיות השבוע, וממילא - המוקד העיקרי שלה הוא דווקא הרמנויטי. בקורס זה נבחן את תורת החסידות מן הפרספקטיבה הפרשנית, ונראה כיצד הגות ופרשנות כרוכות זו בזו - תוך לימוד דרשות חסידיות מן הבולטים שבין החיבורים החסידיים.

הרצינאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בשאלות העולות מהוראה משולבת רב-תחומית (אינטר-דיסציפלינרית), שבמוקד שלה עומד התנ"ך. הנחת היסוד היא כי פרשנות תנ"ך לדורותיה היא דיסציפלינה (= תחום דעת מוגדר), קריאה ספרותית ושירית בתנ"ך יכולה להילמד כדיסציפלינה, מדרש והלכה בתנ"ך הם דיסציפלינה, לשון התנ"ך לרבדיה היא דיסציפלינה, היסטוריה של תקופות התנ"ך, כמו גם גיאוגרפיה וריאליה של פרקי תנ"ך, הן דיסציפלינות, מחשבה ופילוסופיה בתנ"ך היא דיסציפלינה, וגם השפעת התנ"ך על הגות ויצירה וחינוך בתקופות שונות, בעם ישראל ובעולם כולו, יכולה להילמד כדיסציפלינה -

ואולם, דווקא משום כל אלה, לימוד תנ"ך והוראתו אינם דיסציפלינה, והם מחייבים מעצם טבעם, הוראה משולבת, רב-תחומית, שמחייבת נקיטת עמדה חינוכית, הקורס ידגים כיוונים אחדים של הוראה משולבת בתנ"ך, יציג קשיים ובעיות, יתרונות וחסרונות, ודרכי התמודדות, ויעלה את אהבת התנ"ך לראש מטרות הוראתו.

חזון יחזקאל: הנביא הגולה ונבואתו

שם המרצה: ד"ר יואב ברזלי

שיעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

הנביא יחזקאל הוא נביא חריג, מופלא ומיוחד; באופיו הסוער, בסגנונו החריף, בהשקפותיו הקיצוניות ובפרטים רבים נוספים. השיעור שיעסוק בפרקים ובסוגיות נבחרות מתוך נבואותיו של יחזקאל, ינסה להבהיר את הרקע ואת הצרכים המיוחדים של תקופתו (ערב חורבן הבית ואחריו) ושל קהל שומעיו (יושבי הגולה) שהצריכו הופעה ייחודית ועוצמתית כזו של הנביא ונבואותיו.

לקראת למידה משמעותית

שם המרצה: ד"ר משה וינשטוק

שיעור מחטיבת היישום, 1 ש"ש

מטרת הקורס היא חשיפה והתנסות ב"למידה מכוונת ידע והפנמה", היוצרת מפגש מעמיק בין הלומד לתחומי הדעת, תוך רכישת ידע המשפיע באופן עמוק על חיי הלומד. הקורס ילמד ברוח תכנית "לב לדעת" בחמ"ד ועל פי תפיסות "התכנית ללמידה משמעותית" שמקדם לאחרונה משרד החינוך. הנחת היסוד של הקורס היא שמטרות החינוך כוללות לא רק רכישת הידע כי אם יצירת אהבת למידה, פיתוח אישיותו של הלומד, ועיצוב ערכי חיו.

בשלב ראשון של הקורס יבוררו מחדש מושגי היסוד של הלמידה ומטרותיה ותפקידו של המחקר ביצירת אקלים תומך ולמידה משמעותית. המשכו של הקורס יוקדש לפרקטיקות מרכזיות ביצירת למידה משמעותית, החל מהכנת ועיבוד התכנים הנלמדים, דרך אופי הלמידה וההוראה וכלה באופני ההערכה המהווים חלק מרכזי במשמעות הנלמד.

הקורס יעבר על ידי צוות מנחים שונים והוא ישלב בין רכישת ידע תיאורטי לבין תרגול מעשי בכיתה.

מבוא למסורה הטברנית

שם המרצה: ד"ר רפאל זר

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

המצב הטקסטואלי של המקרא החל בחתימתו וכלה בשלהי תקופת התלמוד הבבלי חייב טיפול שמגמתו כפולה: האחדה ושימור. בשל טלטולי הזמן והתלאות שעברו על עם ישראל, התעורר חשש שהטקסט המקראי יאבד מדיוקו. בעלי המסורה שבארץ ישראל, ומאוחר יותר בבבל ובטבריה, התגייסו למלאכה זו. תחילה ישבו על מדוכת ההאחדה; הם הכריעו בכל מקום שבו התעורר חשש לשיבוש בנוסח המקרא. בתום שלב זה הם פיתחו מערכת סבוכה ומורכבת שמטרתה שימור הנוסח האחיד לדורות. זו היא המסורה.

בקורס נלמד על הרקע להקמת המסורה, על כתבי היד הקדומים, על סוגי המסורה השונים (מסורה קטנה, מסורה גדולה, מסורה מצרפת) וכיצד באלו. נלמד על מונחי מסורה ידועים פחות וידועים יותר, כמו "קרי וכתוב", חסרת ויתרות, פרשות פתוחות וסתומות וכו'.

מגילת רות

שם המרצה: ד"ר יעל ציגלר

שיעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

בקורס הזה נלמד את מגילת רות לעומק ולרוחב, בניסיון לגלות את מסריה המרכזיים. בנוסף, נשתמש בספר זה כאמצעי לרכישת כלים ללימוד והוראת הסיפור התנ"כי בכלל. נתמקד בניתוח ספרותי, בהעמקה במדרשי חז"ל, ובפרשנות ימי הביניים.

מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל

שם המרצה: ד"ר אלי חדד

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בתפיסת העבדות ומתוך כך ביחס לחירות במקרא, בחז"ל ובמחשבת ישראל. ננתח את העולה מפשוטו של מקרא בפרשיות העבדות ובסיפורי המקרא, נתייחס לאופן שבו נדרשו פרשיות אלו על ידי מדרשי ההלכה ונעמדו על דעות של הוגים יהודיים בשאלה האם יש מקום לביטולה של העבדות לאור השינויים שחלו במרוצת הדורות בעמדות המוסריות ביחס אליה.

סדנה לכתובת עבודת גמר – תנ"ך

שם המרצה: הרב ד"ר יהושע רייס

שיעור מחטיבת היישום, 1 ש"ש

קורס זה נועד להכין ולהנחות את המשתתפים בו לכתובת עבודת הגמר – משימת הסיום של לימודי התואר השני (מומלץ לתלמידי שנה ב'). במהלך הקורס נציג מספר דוגמאות ללימוד תנ"ך והוראתו בגישה הרב תחומית תוך התמקדות בהיבטים מעשיים כולל הנחיות ושיטות לכתובת תכניות לימודים. מבין הדוגמאות שיוצגו: מצגות ויזואליות ככלי להוראת פרשיות היסטוריות במקרא, עיסוק בפרשיות מקראיות ופרשנותן המדרשית, ההלכתית והאומנותית בצירוי בתי הכנסת העתיקים (כגון: סיפור העקידה ומצוות תקיעת שופר, תיאור המנורה במקרא ובאומנות) ועוד. החל מתחילת הקורס יחל תהליך בחירת הנושא ואישורו וארגון ראשי פרקים לצד איסוף החומר הביבליוגרפי. תלמידי הקורס יידרשו להעלות את החומרים על אתר הקורס ולגבש את פרקי

העבודה לקראת תהליך הכתיבה. במהלך הקורס יציגו תלמידי הקורס בפני שאר המשתתפים את נושא העבודה היישומית שייבחר על ידם.

סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי

שם המרצה: מר אילן בוכהולץ

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

בסדנה זו נרכוש תובנות וכלים מעשיים שיאפשרו לנו – המורים – ליצור תהליך למידה משתף, חוויתי וסדנאי במקצועות היהדות. בסדנה דינאמית זו נחשף לתהליכים קבוצתיים ונרכוש הבנות ראשוניות אודות קבוצה וכלים להנחייתה.

נתנסה בקריאה דיאלוגית: מיומנות קריאת טקסט הכוללת שיקוף של הכתוב, הפנמת נקודת המבט שלו, מעבר אל נקודת המבט של הלומד, ועריכת דו שיח בין נקודות המבט השונות. המשתתפים יתנסו בקריאה דיאלוגית בפסוקי תנ"ך, במדרשי חז"ל, ובכתבים חסידיים. במהלך הסדנה ניפגש עם נושאים אישיים ובינאישיים הרלוונטיים לעולם החינוך, ולנקודת מבט יהודית בסוגיות אלו. ההשתתפות בסדנה כרוכה בשיתוף אישי בקבוצה ובמעורבות פעילה.

ספר דברים כמשנה תורה

שם המרצה: ד"ר אלי חדד

שעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

בקורס נלמד פרשיות נבחרות בספר דברים תוך שימת לב לענייני המבנה, הסגנון והניתוח הספרותי. נתמקד בנאום הראשון והשי של משה, מבניהם ומטרותיהם ונשים לב לשיטות הפרשנים ודברי חז"ל בנושאים אלה. נעמוד על אופיו המיוחד של הספר ונתמודד עם בעיית הכפליות והסתירות בין הספר לבין שאר החומשים – על פי שיטתו של הרב מרדכי ברויאר. הנושאים שידונו: חטא המרגלים והמעפילים, ייחודם של עשרת הדברות וייחוסם לשאר המצוות, משמעותו של מעשה העגל וכן מצוות נבחרות.

ספרות המקרא על רקע ספרות המזרח הקדום

שם המרצה: ד"ר חגי משגב

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

ארץ ישראל נמצאת בצומת תרבויות, שרובן ככולן נודעו לנו רק בדורות האחרונים. בקורס זה נעמוד על ההקשרים והתקופות שבתוכם נוצרה הספרות המקראית לסוגיה השונים. נבחן כיצד ומתי הושפע, השתמש ושינה המקרא את העולם שסביבו וכיצד נוצר מתוך זה עולמו הייחודי.

עיונים בספר שופטים

שם המרצה: ד"ר יונתן יעקבס

שעור מקוון מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 2 ש"ש

הקורס יעסוק בתקופה הסוערת המוגדרת במקרא כ"אין מלך בישראל", תקופת השופטים. במרכז עיונו תעמוד דמותם של שופטי ישראל ודרכי ההתמודדות שלהם עם בעיות הדור. בין השאר נעסוק ביחסי הקב"ה ועם ישראל על רקע התקופה, בהבדלי ההנהגה בין השופטים השונים, ביחסו של ספר שופטים למלוכה ובמעבר הבעייתי לצורת מנהיגות חדשה זו.

במהלך הקורס נלמד פרשיות נבחרות בספר שופטים באמצעות קריאה ספרותית צמודה. ניעזר במידת הצורך גם בפרשנות קדומה, ולעתים בפרשנות המודרנית.

עיונים בפירוש רש"י על התורה

שם המרצה: ד"ר יהונתן יעקבס

שיעורים מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

מטרת הקורס היא היכרות מעמיקה עם עולמו הרוחני של רש"י, דרך עיון בפרשנותו ובהקשרה ההיסטורי והעיוני. נתבונן בדרכי הפרשנות שקדמו להתפשטות 'אסכולת' הפשט, נעמוד על המצב ההיסטורי של היהודים בתקופה זו, ובעיקר נלמד בעיון מדויק בפרשנותו ובשיטתו של רש"י. נבדוק את הנושאים הבאים: תולדותיו של רש"י, נוסח פירושו, עקרונותיו הפרשניים, יחסו לפשט ולמדרשי חז"ל, עולם המחשבה של פירושו וכן נושאים נוספים ככל שיתיר הזמן.

עיונים בפרשנותה של נחמה ליבוביץ

שם המרצה: פרופ' לובה חרל"פ

שיעורים מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

מטרת הקורס היא לערוך היכרות אינטנסיבית עם דרכה הפרשנית של נחמה ליבוביץ בפירושה לתורה לאור המסורת הפרשנית היהודית הביניימית והמאוחרת ובהדגשת מעמדה של נחמה מן הפן התורני, האקדמי והחינוכי.

במבוא נציג את מפעלה הפרשני ואת הפולמוס על דרכה הפרשנית. במהלך הקורס נעין במבחר מפירושה של נחמה לפי נושאים תמטיים: פרשניים-תבניתיים, פרשניים-לשוניים, מתודיים, הגותיים וחינוכיים. בכל נושא נברר את מקורותיה ואת שיטתה בניסיון למיצוי ולהכללה. עוד יובלטו עמדותיה בשאלות היסוד של פרשנות המקרא לדורותיה ובהשתקפותן במציאות בת-זמננו.

עיונים בספר משלי

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעורים מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

עיקרו של הקורס יוקדש לעיון בספר משלי – הכרת החטיבות השונות שבו ומאפייניהן, הנושאים העיקריים הנידונים בו ודרכי פיתוחם, לשונו הייחודית וסגנונו. נבחין בין סוגות ספרותיות שונות (כגון המשל, הפתגם העממי, מימרת החכמה) ונכיר את האמצעים הספרותיים המגוונים המשמשים בספר. מעבר לכך נדון במקבילות ובמקורות למימרות שונות בספר, גם בספרי שלמה האחרים (שיר השירים וקהלת) וגם בספרי חכמת בני קדם.

פרקי מלכות שאול

שם המרצה: ד"ר יעל ציגלר

שעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

בקורס הזה נלמד על תחילת המלוכה בישראל, ונדון בשאלות כגון: מדוע מתחילה המלוכה עם שאול? מהו היחס בין שאול לדוד? האם המלוכה היא מוסד אידיאלי או בדיעבד? בהמשך, נתמקד במלכותו של שאול (פרקים ח-טו, יח-כא, כח, לא) ובשאלות הכלליות אודות אופייה של המלוכה. ננתח את הפרקים בכלים ספרותיים, נשווה אותם לסיפורים אחרים בתנ"ך, נעין בפרשנות חז"ל וימי הביניים, וע"י כך ננסה לגלות את המסרים החשובים הטמונים בסיפורים אלו.

פרשיות הלכתיות ומדרשי ההלכה

שם המרצה: ד"ר עוזיאל פוקס,

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

השיעורים יעסקו בפרשנות של פרשיות בתורה במדרשי הלכה. רוב הלימוד יהיה לימוד על הסדר של מדרשי הלכה שונים, כשבמהלך הלימוד ישולבו עיונים עקרוניים: שאלות פשט ודרש, בתי המדרש השונים של התנאים, דרכי מדרש הפסוקים, היחס של מדרשי ההלכה אל המקבילות בספרות חז"ל, שימוש בכתבי יד של מדרשי ההלכה.

פרשנות המקרא הפילוסופית (א-עד הרמב"ם, ב-לאחר הרמב"ם)

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעורים מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1+1 ש"ש

המפגש שבין כתבי הקודש והשכל היה הגורם המתסיס והמפרה ביותר של ההגות הימי-ביניימית. ההנחה שהאל מגלה את האמת לאדם דרך שני מקורות, נבואה ותבונה, הובילה לדרכים יצירתיות ליישוב סתירות או מתחים ביניהן. בעקבות הנחה זו נוצרה פרשנות מקורית לתנ"ך שקראה את הכתובים מתוך אופק רציונלי-פילוסופי, וניסתה לתווך בין הכתובים לבין השכל. בקורסים אלו ננסה להכיר את הפרשנות הפילוסופית למקרא, את הנחות היסוד שלה ואת התפיסות ההרמנויטיות החבויות בה. הקורס הראשון יציג דוגמות לפרשנות פילוסופית שקדמה לרמב"ם: פילון האלכסנדרוני ור' אברהם אבן עזרא. עיקרו של הקורס יעסוק בפרשנות המיימונית למקרא. הקורס השני יעסוק בפרשנות הפילוסופית לאחר הרמב"ם.

קולנוע בכיתה – סוגיות חינוכיות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

מאז המצאת הקולנוע, הפכו המקורות היהודיים ושאלות היסוד הנובעות מהם למקור השראה לסרטים רבים. סרטי קולנוע רבים מציפים דילמות הנוגעות לטבעה של הזהות היהודית, מעלים הרהורים פילוסופיים הנוגעים למערכת יחסיו של האדם עם עצמו ועם בוראו ובוחנים את מידת הרלוונטיות של ירושת הרוח היהודית הן בעולמו הפרטי של האדם והן במרחב המשתרע בינו ובין סביבתו הקרובה והרחוקה.

קורס זה יתמקד בסדרת סרטי קולנוע בהם בטאו יוצרים שונים את עמדותיהם ביחס לשאלות הזהות היהודית ובדרכים שונות לשילובם של סרטים אלה במסגרת ההוראה.

קולנוע בבית-המדרש – סוגיות פרשניות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

המקורות היהודיים –מקרא ואגדות חז"ל – הן מקור השראה לסרטים רבים ואת עקבותיהם ניתן לאתר באופן גלוי או סמוי ברבות מן היצירות הקולנועיות לאורך המאה העשרים. לעיתים הם מושא לחיקוי, לעיתים מושא לביקורת ופולמוס, ונוכחותם היא עדות למרכזיותה של היצירה המסורתית בתודעתו של היוצר המודרני.

קורס זה יתמקד בשפה המיוחדת שבחרו בה יוצרי קולנוע ותיאטרון להבעת פרשנותם ותחושותיהם באשר למקורות המקראיים ולספרות חז"ל וביצירות המייצגות דרכים שונות להתמודדות אמנותית עם הטקסט המקורי.

קריאה דיאלוגית במדרש ובאגדה - היבטים פרשניים וחינוכיים

שם המרצה: ד"ר אביעזר כהן

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

השיעור יעסוק בהכרת דתיות בעלת אופי 'דיאלוגי', כלומר הכרה המציגה עשייה אשר מקורה בהקשבה ובפנייה לאחר. עמידה זו מובלטת במקורות העוסקים במעשים שמקורם פנימי, אך עומדים במנוגד לנקודת המבט של החוק, זה התובע ציות אחיד ומחייב לכל. עמדה זו, בין החובה לציית לחוק ובין השאיפה לפעול מתוך 'הלב', היא מרכיב חשוב ביחסי ההלכה והאגדה בעולמם של החכמים, אך ניתן לומר כי כמעט ונעלמה במחקר. יתברר לנו במהלך הקריאה בסיפור האגדה כי לא פעם ההבחנה בין מצוות שבין אדם לחבירו לבין מצוות שבין אדם למקום מטושטשת לחלוטין, הואיל ו"פתיחת הלב" איננה מצב של התכוונות לקבלה של משהו או משהו מסוים. "פתיחת הלב" היא ה"קבלה בברכה" של כל מה ש"הינף החיים" מביא אלינו כשהכל למעשה הוא עניין אחד בשורשו: הפתיחות כלפי כל מה שקורא לנו לדו-שיח עימו.

בין השאר נבהיר את החשיבות של דרך זו בלימוד תורה ובפיתוח עולמם של התלמידים. השיעור יראה כי תודעה זו לא רק מחוללת תמורה עמוקה בעולמו הרוחני של הפרט, אלא מחוללת שינוי בסביבה: קרי יצירת עולם של סבלנות. סבלנות היא נקיטת קו פנימית של אחריות כלפי הכל, של 'פתיחת הלב' בקשב אמיתי כלפי כל תופעה, ורק כך ניתן לחיות בדיאלוג עם השונה, כל שונה! בהיותה יוצרת מערכת יחסים חדשה עם ה'חוץ', היא מהווה בסיס לעמדה חינוכית אחרת. בכך הקורס יעמוד בזיקה ישירה עם אותם מחקרים העוסקים ב"חינוך כחוויה קיומית", ובכך יציע דרך של תרגום הגות הפילוסופיה-הדיאלוגית למשנה רוחנית-חינוכית.

רבי עובדיה ספורנו – הגות ופרשנות

שם המרצה: ד"ר מיכאל גרוס

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

בנוף הפרשנות הקלאסית למקרא פירשו של רבי עובדיה ספורנו תופס מקום מיוחד, בין הראשונים לאחרונים, בין ימי-הביניים לעת החדשה. הוא חי באיטליה לאחר גירוש ספרד ומסכם את גדולי הפרשנים שקדמו ובה בעת מבשר את הרוח החדשה. בפירושו המבוסס על קריאה צמוד-טקסט הוא מדגיש את המסרים האוניברסליים וההומניסטיים של התורה ומנסה למצוא בתורה תשובות לשאלות הזמן: גירוש ספרד והגאולה, כיוון ההיסטוריה ומקומו של עם ישראל בתוכה, יחסי האדם – המנהיג – המדינה, המצוות – האידיאה – המוסר ועוד.

במהלך הקורס נלמד על דרכי פרשנותו ועל יסודות הגותו. מלבד פירושו לתורה, כתב הספורנו פירושים לשיר השירים, לקהלת, לתהלים ולעוד חלקים במקרא וזכה לתפוצה רבה ולהשפעה מעבר לזמנו ולמקומו.

רטוריקה וחינוך

שם המרצה: ד"ר צוריאל ראשי

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

בתהליך ההכשרה, פרחי ההוראה נחשפים מעט מאוד לרטוריקה ולדרכי הופעה נכונה בקהל. ברם, מהר מאוד לומד המורה בפועל שלא רק תכני ההוראה שבידו חשובים אלא גם דרכי ההבעה. מטרת הקורס היא לפתח רכישת המיומנויות הנדרשות לפיתוח רטוריקה, בעזרת חשיפה לתחום דעת זה וניתוח המרכיבים השונים של ההופעה בפני קהל. הקורס יעסוק בתיאוריות של הרטוריקה הקלאסית והרטוריקה החדשה בתקשורת בין-אישית ובתקשורת המונים. כן יוצגו טקסטים נבחרים וסרטי נאומים שונים, וינותחו דרכי ההבניה הלוגית של מסרים והרטוריקה הסגנונית שלהם.

תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה

שם המרצה: ד"ר שמואל ויגודה

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

כל הלומד או מלמד מקורות ישנים וחדשים, עוסק בפרשנות של טקסט. קורס זה נועד לבחון את משמעותו של מושג הפרשנות: מדוע טקסט מצריך פרשנות, ועל סמך מה אנחנו מייחסים לטקסט משמעות מסוימת? נסקור את הגישות השונות שהוצעו בהגות המודרנית על-מנת להתמודד עם שאלת הפרשנות, ונבחן את פרשנותם של חז"ל ושל הפרשנים היהודיים לדורותיהם לאור הגישות הפילוסופיות להבנת המעשה הפרשני.

תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ברנדס

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

במאתיים השנים האחרונות עבר העולם היהודי תמורות קשות וטלטלות עזות. שינויים אלה הותירו את חותמם במעבר של החברה יהודית מחברה מסורתית לחברה מודרנית. חלק מן התפיסות של לימודי הקודש בנויות על הנחות של חברה מסורתית הסובבת סביב בית הכנסת ובית המדרש. המציאות החינוכית של היום – המעמתת את לימודי הקודש בהקשר של חברה מערבית מודרנית – יוצרת אתגרים קשים בפני המורים בחינוך הדתי. מצד אחד נאלצים המורים להתמודד עם תלמידים המעלים ספקות חמורים לגבי עצם הצורך בלימודי הקודש, ומצד שני עם תלמידי חכמים החרדים לשמירת הצביון המסורתי של הלימוד.

במסגרת הקורס ננתח את הזרמים המרכזיים בעולם היהודי הדתי, מתוך הבנת המניעים הרעיוניים העומדים ביסודם ומתוך הבנת ההשלכות החברתיות, הפסיכולוגיות והדידקטיות הנגזרות מקיומם של זרמים אלה. הטעמת ההבדלים בין הזרמים ותת-הזרמים תחדד את מודעותו של המורה להשלכות החברתיות והפסיכולוגיות על לימודי הקודש של תלמידים בני ימינו.

הוראת
מחשבת ישראל-
שיח ופרשנות

הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות

המכללה האקדמית הרצוג מציעה תכנית לימודים לתואר שני בחינוך ובהוראה: 'הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות'. מטרת התכנית היא העמקת התשתית המחשבתית והיישומית של המורים המלמדים מחשבת ישראל בבתי הספר העל-יסודיים, וכן למחנכים המתמודדים עם שאלות של אמונה ומשמעות.

שורשיה של מחשבת ישראל נטועים במקרא, בדברי הנביאים ובספרות התורה שבעל פה. לאורך הדורות הצמיח אילן זה ענפים רבים ומגוונים. כל דור, לצד לימוד דברי קודמיו, ניסה מחדש לתת פשר לשאלות הקיומיות של המאמין בהתבוננו על עצמו ועל העולם, ובעמידתו מול א-לוהים ותורתו.

שני יסודות חשובים עומדים בבסיס ההתפתחות של מחשבת ישראל כתחום מרכזי בהגות היהודית – **השיח והפרשנות**.

ספרות המחשבה, החל מאגדות חז"ל, דרך הגות ימי הביניים ועד להגות העת החדשה, נרקמה מתוך **שיח**, הן יהודי פנימי, והן עם השקפות חיצוניות המנסרות בחלל העולם. השאלות, הקושיות, ההוכחות והסתירות, הן מנשמת אפה של ספרות זו.

בנוסף, ההתמודדות המתחדשת בכל דור ודור עם אתגרים מחשבתיים חדשים, תוך עמידה על המסורת של כתבי הקודש ודברי חז"ל, גילתה לאורך הדורות **פרשנות** חדשה למקורות הקדומים. ספרי המקרא פורשו דור אחר דור מתוך זוויות מחודשות, בדרכי פרשנות מחודשות ותוך חשיפה מתמדת של ממדים נוספים בכתובים. הפרשנות תפסה מקום מרכזי בהבנת התורה שבעל פה: בהלכה – בניסיון להבין את עקרונות ההלכה ואת טעמן של המצוות, ובאגדה – בניסיון לחשוף את עומק דברי חכמים, ועתים אף כדי לגשר בין הספרות האגדית ובין השקפת עולמו של המתבונן. הפרשנות מבטאת את התבססותה של המחשבה היהודית על מקורותיה השורשיים, תוך ניסיון מתמיד לחשוף את המשמעויות הצפונות בהם מן הזוויות המתחדשות.

ההנחה העומדת בבסיס התכנית היא שהשיח והפרשנות הן גם הדרכים הנכונות **בהוראת** מחשבת ישראל. באמרנו **'שיח'** אנו מתכוונים לכך שדרך ההוראה של מחשבת ישראל בכיתה צריכה להיות תוך שאילת שאלות באופן כן ונוקב, הקשבה, חיפוש, דיון ושכנוע. באמרנו **'פרשנות'** אנו מתכוונים לניסיון להבין את ההגות המתחדשת על בסיס יסודה הקבוע, ולפיתוח יכולת ההבחנה כיצד בעלי עמדות שונות – פילוסופים ומקובלים, חסידים ומתנגדים – סומכים דבריהם ומפרשים מזוויות שונות אותם פסוקים, כי דברי תורה הם 'כפטיש יפוצץ סלע' – תכנים נעלים הניתנים להתפרש בדרכים רבות. אנו גם חותרים לפתח בקרב תלמידינו את הבנת הצורך שבחיפוש אחר הפשר והמשמעות של כתבי הקודש ושל התורה שבעל פה מן הזווית המתחדשת של זמננו.

מסגרת התכנית

תכנית הלימודים היא בהיקף של 22 ש"ש ונמשכת שנתיים. ניתן לרכז את חובות השמיעה ביום לימודים שבועי במהלך שנה אחת בלבד ולהשלים את יתר הלימודים בקורסים מקוונים ומרוכזים. סטודנט החייב בלימודי השלמה יוכל להתחיל את לימודיו בתכנית במקביל להשלמות. ברם, הוא לא יוכל לעבור לשנה השנייה בתכנית טרם השלים חובה זו.

מבנה התכנית

תכנית הלימודים מורכבת משלוש חטיבות שונות:

- א. חטיבת לימודי תשתית בחינוך ובהוראה (4 ש"ש).
- ב. חטיבת לימודי התמחות ובה קורסים עיוניים בהגות ימי-הביניים, בכתבי בעלי-החסידות ובהגות העת החדשה (סה"כ 14 ש"ש).
- ג. חטיבה יישומית הכוללת קורסים בדרכי הוראה ותקשורת בין-אישית (2 ש"ש), סדנה לכתיבת עבודת גמר (1 ש"ש) וכתיבת עבודת גמר (1 ש"ש).

עבודה סמינריונית

במהלך הלימודים בתכנית יש לכתוב עבודה סמינריונית אחת בהיקף של 25-30 עמודים. העבודה תיכתב במסגרת אחד הקורסים ובהדרכת מרצה הקורס. מומלץ לכתוב את העבודה בשנה הראשונה של הלימודים.

כתיבת עבודה סמינריונית פוטרת מכתיבת עבודה לסיום אותו קורס, אך אינה פוטרת מחובת מבחן הסיום של הקורס, במידה ויש מבחן.

עבודת גמר – מחקר ויישום

מטרת עבודת הגמר היישומית היא להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שנרכשו בשנות הלימודים בתכנית. עבודת הגמר תיעשה בזיקה לתכנים ולעקרונות הנלמדים במסגרת הסדנה לכתיבת עבודת גמר הייחודית לתואר.

- א. הצגת הנושא / הפרק / הסוגיה באופן מעמיק, ובכלל זה העלאת השאלות העיוניות והמחקריות שעולות מן העיון ביחידה שנבחרה וההצעות שהוצעו כדי להשיב עליהן.
- ג. הצעת תכנית הוראה ליחידת לימוד בבית-הספר, תוך הצגת השיקולים שהנחו את ההצעה להוראה.

תנאי קבלה

- א. בעלי תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. + תעודת הוראה.
- ב. בוגרי החוג למחשבת ישראל או אחד החוגים המשיקים ממדעי היהדות* או מפילוסופיה כללית, בציון ממוצע 80 ומעלה.
- ג. בעלי ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- ד. הצלחה בבחינות של התואר הראשון בשפה האנגלית (ציון 70 ומעלה).
- ה. ריאיון קבלה.**

* תלמידים שאין להם רקע מספיק בלימודי מחשבת ישראל יידרשו ללימודי השלמה לפי החלטת ראש החוג.

** הזימון לריאיון יישלח לאחר קבלת טופס ההרשמה.

הוראת מחשבת ישראל – מערכת שעות תשע"ה – גברים

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	הפילוסופיה הקיומית והגותו של הרב סולובייצ'יק	שנתי	ד"ר אילן צים	התמחות	5006
שיעור שני 11:55 – 10:35	פרשנות המקרא הפילוסופית – עד הרמב"ם פרשנות המקרא הפילוסופית – לאחר הרמב"ם	א ב	ד"ר יוסי מרציאנו ד"ר יוסי מרציאנו	התמחות התמחות	5008 5002
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית לקראת למידה משמעותית סדנה מתקדמת בהוראה קולנוע בבית-המדרש – סוגיות פרשניות קריאה דיאלוגית במדרש ובאגדה: היבטים פרשניים וחינוכיים	א א א ב ב ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש ד"ר עמוס גאולה ד"ר משה וינשטוק מר אילן בוכהולץ מר יובל ריבלין ד"ר אביעזר כהן	תשתית תשתית יישום יישום יישום התמחות	2002 2005 2011 3014 2007 5024

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	סדנה לכתיבת עבודת גמר – מחש"י תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים טרם נקבע תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה	א א ב ב	ד"ר יוסי מרציאנו הרב ד"ר יהודה ברנדס טרם נקבע ד"ר שמואל ויגודה	יישום תשתית התמחות תשתית	5007 2006 2003
------------------------------	--	------------------	---	-----------------------------------	--------------------------

5094	התמחות	פרופ' בני איש-שלום	שנתי	הגותו של הרב קוק		שיעור חמישי 16:00 – 17:20
5093	התמחות	ד"ר אביעזר כהן	שנתי	הבעש"ט ותלמידיו		שיעור שישי 17:40 – 19:00
5900-11	התמחות	הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר	שנתי	2 ש"ש	הפרשנות החסידית למקרא השיח בין חסידים למתנגדים פרשנות האגדה והגות	קורסים מקוונים
5018-11	התמחות	הרב ד"ר תמיר גרנות	שנתי	2 ש"ש		
5902-11	התמחות	ד"ר יוסי מרציאנו	שנתי	2 ש"ש		
4025	התמחות	פרופ' דוד הנשקה	קיץ	1 ש"ש	מדרשי הלכה – סוגיות נבחרות בין פרשנות לפילוסופיה בעת החדשה לקראת למידה משמעותית קולנוע בכיתה - סוגיות חינוכיות רטוריקה וחינוך	קורסים מרוכזים
5096-11	התמחות	ד"ר מיכאל גרוס	קיץ	1 ש"ש		
2011-11	יישום	ד"ר משה וינשטוק	קיץ	1 ש"ש		
2009-11	יישום	מר יובל ריבלין	קיץ	1 ש"ש		
2012-11	יישום	ד"ר צוריאל ראשי	קיץ	1 ש"ש		

הוראת מחשבת ישראל – מערכת שעות תשע"ה – נשים

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	פרשנות המקרא הפילוסופית – עד הרמב"ם המחשבה היהודית המדינית המוקדמת פרשנות המקרא הפילוסופית – לאחר הרמב"ם סוגיות אזרחיות אקטואליות במחשבה מדינית יהודית	א	ד"ר יוסי מרציאנו	התמחות	5008-01
			ד"ר דודי פויכטונגר	התמחות	5097-01
		ב	ד"ר יוסי מרציאנו	התמחות	5002-01
			ד"ר דודי פויכטונגר	התמחות	5098-01
שיעור שני 11:55 – 10:35	פילוסופיה אנטי-פילוסופית: רבי חסדאי קרשקש ועמנואל לוינס	שנתי	ד"ר שמואל יגודה	התמחות	5001-01
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	סדנה מתקדמת בהוראה קולנוע בבית-המדרש – סוגיות פרשניות היבטים תיאולוגיים ואחרים במסורה אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית אדם וא-לוהיו: אמונות ודעות בתנ"ך	א	מר אילן בוכהולץ	יישום	3014-01
			מר יובל ריבלין	יישום	2007-01
		א	ד"ר רפאל זר	התמחות	3089-01
		ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש	תשתית	2002-01
		ב	ד"ר עמוס גאולה	תשתית	2005-01
		ב	ד"ר אברהם שמאע	התמחות	3081-01

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	לקראת למידה משמעותית תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה סדנה לכתביבת עבודת גמר – מחש"י תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל	א	ד"ר משה וינשטוק	יישום	2011-01
		א	ד"ר שמואל יגודה	תשתית	2003-01
		ב	ד"ר יוסי מרציאנו	יישום	5007-01
		ב	הרב ד"ר יהודה ברנדס	תשתית	2006-01
		ב	ד"ר אלי חדד	התמחות	3084-01

5025-01	התמחות	ד"ר אביעזר כהן	שנתי	ר' צדוק הכהן מלובלין: פרשנותו תמורה		שיעור חמישי 17:20 – 16:00
5094-01	התמחות	פרופ' בני איש-שלום	שנתי	הגותו של הרב קוק		שיעור שישי 19:00 – 17:40
5900-11	התמחות	הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר	שנתי	2 ש"ש	הפרשנות החסידית למקרא השיח בין חסידים למתנגדים פרשנות האגדה והגות	קורסים מקוונים
5018-11	התמחות	הרב ד"ר תמיר גרנות	שנתי	2 ש"ש		
5902-11	התמחות	ד"ר יוסי מרציאנו	שנתי	2 ש"ש		
5096-11	התמחות	ד"ר מיכאל גרוס	קיץ	1 ש"ש	בין פרשנות לפילוסופיה בעת החדשה לקראת למידה משמעותית קולנוע בכיתה - סוגיות חינוכיות רטוריקה וחינוך	קורסים מרוכזים
2011-11	יישום	ד"ר משה וינשטוק	קיץ	1 ש"ש		
2009-11	יישום	מר יובל ריבלין	קיץ	1 ש"ש		
2012-11	יישום	ד"ר צוריאל ראשי	קיץ	1 ש"ש		

תיאורי הקורסים בהוראת מחשבת ישראל

לשנת הלימודים תשע"ה

אדם וא-לוהיו: אמונות ודעות במקרא

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם שמאע

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 1 ש"ש

קורס זה יעסוק באמונות ודעות המשתקפות במקרא, בנושאים מגוונים, ביחס לקב"ה (כגון דמותו), לאדם (כגון מה נדרש ממנו לעשות; ישראל והעמים; גברים ונשים), וליחסיהם (כגון מקומה של תפילה; או שאלת הגמול). הקורס ייגע בכמה שאלות, כמה מהן שאלות יסוד מתודולוגיות: עצם יכולתנו להתחקות על אמונות ודעות מקראיות; ההבדל בין אמונות ודעות גלויות, לבין אמונות ודעות סמויות או מונחות; האם המקרא אחיד או מגוון בנוגע לשאלות מסוימות; עד כמה מעמיד המקרא, או חטיבות מוגדרות בו, שיטה סדורה בנוגע לשאלות מוגדרות; מה בין חז"ל לפשוטו של מקרא; מקומה של פרשנות ימי הביניים בעיצוב התודעה המקראית האמונית של הקורא העברי המאמין; ועוד.

אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

בקורס זה נכיר ואף נבחן את הנחות היסוד העומדות בבסיס המפעל המחקרי. נעמוד על יתרונותיהן ועל חסרונותיהן של שיטות מחקר בתחום לימודי היהדות, ונשווה ביניהן לבין הקריאה הדתית המסורתית. הבהרת יסודות החשיבה העומדים מאחורי ענפי המחקר השונים תאפשר לתלמיד להבין לאשורה את הספרות המחקרית, לקרוא אותה באופן ביקורתי, לכתוב לפי הנורמות המקובלות בעולם המחקר ולחשוב על דרכים לשלב את החשיבה המחקרית בלימודם ובהוראתם.

הבעש"ט ותלמידיו

שם המרצה: ד"ר אביעזר כהן

שעור מחטיבת לימודי התמחות, 2 ש"ש

אחת החידות האינטלקטואליות המרתקות ביותר הקשורות בתנועת החסידות, נוגעת לדמותו של מי שאליו התנועה מייחסת את עצמה, דמותו של ר' ישראל בעל שם טוב. העדר מקורות משמעותיים שניתן לייחס אליו ישירות, מוביל בהכרח להכרת תורתו דרך תלמידיו, אלא שאז מתברר כי קיים שוני בולט בין שני תלמידיו המרכזיים: ר' יעקב יוסף מפולנאה והמגיד ר' דב בער ממזריטש.

המעין בכתבי שני התלמידים מגלה שוני רעיוני משמעותי, שאיננו מתמצה רק בדגשים השונים, אלא בעיקר במוקד ההתכוונות הדתית: אופייה של הדבקות והחוויה הדתית בכלל; התפילה – תוכנה, משמעותה; מקומה של המילה הכתובה; דמות הצדיק.

האתגר הגדול הוא להבין כיצד תלמידים קרובים כל כך מתארים תורה שונה של מורה זהה.

הגותו של הרב קוק

שם המרצה: פרופ' בימין איש-שלום

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 2 ש"ש

במסגרת הקורס יוצגו וינתחו היסודות השיטתיים במשנתו של הרב קוק, ויעשה ניסיון לחשוף את האינטרסים הרוחניים והמגמות העיקריות של מחשבתו הדתית על רקע התהליכים ההיסטוריים והחברתיים ועל רקע הזרמים הרעיוניים המהווים מקורות השראה לכתיבתו, מן המסורת ההגותית הקלאסית והמודרנית.

המחשבה המדינית היהודית המוקדמת

שם המרצה: ד"ר דוד פויכטונגר

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 1 ש"ש

הקורס יעסוק ברעיון המדיני ובבחינת שורשיו היהודיים כפי שמופיעים במקרא, בתקופת המשנה והתלמוד ועד פרשנות התנ"ך בימי-הביניים.

מטרת הקורס היא לבחון את השפה הפוליטית ומושגי היסוד במחשבה הפוליטית היהודית, תוך היכרות עם המקורות הראשוניים וספרות המחקר הקלאסיים, ובהשוואה לרעיונות שהעסיקו את הוגי הפילוסופיה הקלאסית הכללית. באמצעות החשיפה למקורות נבחן את תרומתה האפשרית של המחשבה הפוליטית היהודית לסוגיות פוליטיות העומדות על סדר יומה של החברה היהודית והכללית בעבר ובהווה.

הפילוסופיה הקיומית והגותו של הרב סולובייצ'יק

שם המרצה: ד"ר אילן צים

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 2 ש"ש

בהגותו של הרב סולובייצ'יק ניכר היטב חותמה של הפילוסופיה הקיומית (האקזיסטנציאליסטית) שקראה תיגר על המחשבה הפילוסופית המערבית כפי שהתגבשה מראשיתה ביוון העתיקה ועד למאה התשע-עשרה. להגותו הקיומית של הרב סולובייצ'יק קדמה הגותו של פרנץ רוזנצווייג אשר ספרו 'כוכב הגאולה' מיוחד בכך שהמחשבה הקיומית המגוללת בו מכוננת ונבנית כשיטה פילוסופית. דווקא משום כך, ספר זה פותח שער להכרת מחשבתו הקיומית של הרב סולובייצ'יק ומקומה המיוחד בכלל בהגותו.

בקורס הנוכחי נעסוק בהכרת הפילוסופיה הקיומית של הרב סולובייצ'יק על רקע הפילוסופיה הקיומית הכללית ועל רקע סוגיות מרכזיות ב'כוכב הגאולה' של פרנץ רוזנצווייג.

הפרשנות החסידית למקרא

שם המרצה: הרב ד"ר תמיר גרנות

שיעור מקוון לימודי התמחות, 2 ש"ש

תורת החסידות נלמדת בדרך כלל כשיטה רעיונית או כמערכת תרבותית דתית. אך בצד היבטים אלה, התפתחה התורה החסידית גם כפרשנות מעמיקה ומקורית לפסוקי המקרא ולחז"ל. רוב רובה של הספרות החסידית נוצרה כדרשות על פרשיות השבוע, וממילא - המוקד העיקרי שלה הוא דווקא הרמנויטי. בקורס זה נבחן את תורת החסידות מן הפרספקטיבה הפרשנית, ונראה כיצד הגות ופרשנות כרוכות זו בזו - תוך לימוד דרשות חסידיות מן הבולטים שבין החיבורים החסידיים.

הרצינאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בשאלות העולות מהוראה משולבת רב-תחומית (אינטר-דיסציפלינרית), שבמוקד שלה עומד התנ"ך. הנחת היסוד היא כי פרשנות תנ"ך לדורותיה היא דיסציפלינה (= תחום דעת מוגדר), קריאה ספרותית ושירית בתנ"ך יכולה להילמד כדיסציפלינה, מדרש והלכה בתנ"ך הם דיסציפלינה, לשון התנ"ך לרבדיה היא דיסציפלינה, היסטוריה של תקופות התנ"ך, כמו גם גיאוגרפיה וריאליה של פרקי תנ"ך, הן דיסציפלינות, מחשבה ופילוסופיה בתנ"ך היא דיסציפלינה, וגם השפעת התנ"ך על הגות ויצירה וחינוך בתקופות שונות, בעם ישראל ובעולם כולו, יכולה להילמד כדיסציפלינה -

ואולם, דווקא משום כל אלה, לימוד תנ"ך והוראתו אינם דיסציפלינה, והם מחייבים מעצם טבעם, הוראה משולבת, רב-תחומית, שמחייבת נקיטת עמדה חינוכית, הקורס ידגים כיוונים אחדים של הוראה משולבת בתנ"ך, יציג קשיים ובעיות, יתרונות וחסרונות, ודרכי התמודדות, ויעלה את אהבת התנ"ך לראש מטרות הוראתו.

השיח בין חסידים למתנגדים

שם המרצה: הרב ד"ר תמיר גרנות

שיעור מקוון מחטיבת לימודי ההתמחות, 2 ש"ש

שיח בין תנועת החסידות - שראשיתה בשליש השני של המאה ה-18 - לבין תנועת ההתנגדות לחסידות - שראשיתה בשנת תקל"ב (1772) - עיצב במידה רבה את פניה של היהדות הדתית על גווניה השונים עד היום. נוסף על המחלוקת העיקרית שבין החסידים למתנגדים, נתגלו מחלוקות רעיוניות בתוך החסידות גופה, שחלקן הן הד למחלוקת העיקרית.

בקורס נעסוק תחילה בכתבי המתנגדים מראשית המחלוקת מתוך הספרים "שבר פושעים", "זמיר עריצים", "ספר הויכוח" ו"נפש החיים" ובכתבים חסידיים מאותה תקופה, תוך התמקדות בגופי רעיונות ודרכים שפיתחו מייסדי החסידות, ר' ישראל בעש"ט ותלמידיו. בשלב השני נבחן את גלגולי המחלוקת בתקופות מאוחרות יותר עד ימינו, ונסיים בעיסוק בפולמוסים פנים-חסידיים על דרכה של החסידות בהם היו מעורבות חצרות חב"ד, ברסלב, פשיסחא, צאנז ורוז'ין.

לקראת למידה משמעותית

שם המרצה: ד"ר משה וינשטוק

שיעור מחטיבת היישום, 1 ש"ש

מטרת הקורס היא חשיפה והתנסות ב"למידה מכוונת ידע והפנמה", היוצרת מפגש מעמיק בין הלומד לתחומי הדעת, תוך רכישת ידע המשפיע באופן עמוק על חיי הלומד. הקורס ילמד ברוח תכנית "לב לדעת" בחמ"ד ועל פי תפיסות "התכנית ללמידה משמעותית" שמקדם לאחרונה משרד החינוך. הנחת היסוד של הקורס היא שמטרות החינוך כוללת לצד רכישת הידע גם יצירת אהבת למידה, פיתוח אישיותו של הלומד, ועיצוב ערכי חיו.

בשלב ראשון של הקורס יבוררו מחדש מושגי היסוד של הלמידה ומטרותיה, המשמעות והבנתה, ותפקידו של המנחה ביצירת אקלים ולמידה משמעותיים. המשכו של הקורס יוקדש לפרקטיקות מרכזיות ביצירת למידה משמעותית, החל מהכנת ועיבוד התכנים הנלמדים, דרך אופי הלמידה וההוראה וכלה באופני ההערכה המהווים חלק מרכזי במשמעות הנלמד.

הקורס יועבר על ידי צוות מנחים שונים והוא ישלב בין רכישת ידע תיאורטי לבין תרגול מעשי בכיתה.

מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל

שם המרצה: ד"ר אלי חדד

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בתפיסת העבדות ומתוך כך ביחס לחירות במקרא, בחז"ל ובמחשבת ישראל. ננתח את העולה מפשוטו של מקרא בפרשיות העבדות ובסיפורי המקרא, נתייחס לאופן שבו נדרשו פרשיות אלו על ידי מדרשי ההלכה ונעמדו על דעות של הוגים יהודיים בשאלה האם יש מקום לביטולה של העבדות לאור השינויים שחלו במרוצת הדורות בעמדות המוסריות ביחס אליה.

סדנה לכתיבת עבודת גמר – מחשבת ישראל

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

עבודת הגמר נועדה להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שהתלמיד רכש בשנות לימודיו בתכנית. בעזרת הכלים שרכש הוא יפתח תכנית או יציג כיוון משלו בהוראת מחשבת ישראל. הסדנה נועדה להדריך את התלמיד לקראת כתיבת עבודת הגמר וללוותו בשלבים הראשונים של הכתיבה. במהלך הסדנה יבחר התלמיד את נושא העבודה, יאסוף חומר ויציג חלקים מעבודתו לחבריו.

המשוב שיקבל מהמנחה ומחבריו יסייע לו לכתוב עבודה בעלת ערך משמעותי.

התלמיד יוכל לבחור באחד משני המסלולים הבאים:

- בניית יחידת הוראה במחשבת ישראל מזווית של שיח ופרשנות תוך חיבור לתחומי למידה אחרים רלוונטיים ותוך שימוש בחומרים מודרניים.
- כתיבת תכנית למודים להוראת מחשבת ישראל מזווית של שיח ופרשנות, תוך תשומת לב לזיקתה לתחומי לימוד אחרים ותוך הדגמה של הוראת חלקים ממנה.

סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי

שם המרצה: מר אילן בוכהולץ

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

בסדנה זו נרכוש תובנות וכלים מעשיים שיאפשרו לנו – המורים – ליצור תהליך למידה משתף, חוויתי וסדנאי במקצועות היהדות. בסדנה דינאמית זו נחשף לתהליכים קבוצתיים ונרכוש הבנות ראשוניות אודות קבוצה וכלים להנחייתה.

נתנסה בקריאה דיאלוגית: מיומנות קריאת טקסט הכוללת שיקוף של הכתוב, הפנמת נקודת המבט שלו, מעבר אל נקודת המבט של הלומד, ועריכת דו שיח בין נקודות המבט השונות. המשתתפים יתנסו בקריאה דיאלוגית בפסוקי תנ"ך, במדרשי חז"ל, ובכתבים חסידיים. במהלך הסדנה ניפגש עם נושאים אישיים ובינאישיים הרלוונטיים לעולם החינוך, ולנקודת מבט יהודית בסוגיות אלו. ההשתתפות בסדנה כרוכה בשיתוף אישי בקבוצה ובמעורבות פעילה.

סוגיות אזרחיות אקטואליות במחשבה המדינית היהודית

שם המרצה: ד"ר דוד פויכטונגר

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 1 ש"ש

מטרת הקורס היא להעניק לסטודנט כלי מחקר להבנת סוגיות אזרחיות, הנדונות בספרות היהודית לסוגיה והעולות על סדר יומה של החברה היהודית בעידן המודרני. בין הנושאים שילמדו: יחיד וקהילה, מקורות המסכות ומגבלותיה, יחסי תורה ופוליטיקה, חוק וצדק ועוד.

פילוסופיה אנטי פילוסופית: רבי חסדאי קרשקש ועמנואל לוינס

שם המרצה: ד"ר שמואל יגודה

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 2 ש"ש

יחסם של חכמי ישראל לעולם הפילוסופיה מתחלק בדרך כלל בין אלו אשר נטו לקבל את הפילוסופיה (בהסתייגויות כאלו ואחרות) לבין אלו אשר דחו את הפילוסופיה בשל מגוון רחב של סיבות וטעמים.

ברם, שניים יוצאים מן הכלל הזה: האחד הוא רבי חסדאי קרשקש, תלמידו של הר"ן ומנהגים של יהודי כתר אראגון במאה הארבע עשרה ומחברו של אחד החיבורים החשובים בהגות היהודית לדורותיה: "אור השם" ואילו השני, עמנואל לוינס איש המאה העשרים יליד ליטא שהיגר לצרפת והיה לאחד מן הפילוסופים החשובים בתקופתו. שניהם, בהקשרים היסטוריים ותרבותיים שונים לחלוטין, הסתייגו מן הפילוסופיה ששלטה בתקופתם אולם לא ויתרו על החתירה לפילוסופיה בתור שכוז, אלא התעקשו כל אחד בתקופתו להציע פילוסופיה אחרת, היונקת את השראתה ממקורות ישראל אולם נושאת משמעות אוניברסאלית. בקורס נבחן את השונה והמשותף בין רח"ק ולוינס הן באשר לרקע, הן בכל הקשור לתוכן הצעתם הפילוסופית והן באשר להשפעתם על הפילוסופיה היהודית והכללית אחריהם.

פרשנות האגדה והגות

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעור מקוון מחטיבת לימודי התמחות, 2 ש"ש

אגדות חז"ל שהעסיקו רבות את לומדי התלמוד - החל מהגאונים והראשונים וכלה באחרונים - מלוות כל לומד ומלמד תלמוד או מחשבת ישראל גם בימינו. שאלות רבות עולות במהלך לימוד אגדה כגון: מה מטרותיה של ספרות האגדה? מה סמכות דברי חז"ל שבאגדה? מה היחס בין פשט המקרא למדרש האגדה? ועוד.

הקורס יעסוק בנינוח הגישות המרכזיות לספרות האגדה לאורך הדורות מהגאונים ועד לראי"ה קוק ובהדגמת עקרונותיהן בפירושי האגדה מתקופות שונות. בסיומו של הקורס ננסה לראות כיצד הגישות השונות שלמדנו יכולות לסייע למורה למחשבת ישראל או לתושב"ע, המלמד אגדה בכתתו.

פרשנות המקרא הפילוסופית (א-עד הרמב"ם, ב-לאחר הרמב"ם)

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעורים מחטיבת לימודי התמחות, 1+1 ש"ש

המפגש שבין כתבי הקודש והשכל היה הגורם המתסיס והמפרה ביותר של ההגות הימי-ביניימית. ההנחה שהאל מגלה את האמת לאדם דרך שני מקורות, נבואה ותבונה, הובילה לדרכים יצירתיות

ליישוב סתירות או מתחים ביניהן. בעקבות הנחה זו נוצרה פרשנות מקורית לתנ"ך שקראה את הכתובים מתוך אופק רציונלי-פילוסופי, וניסתה לתווך בין הכתובים לבין השכל. בקורסים אלו ננסה להכיר את הפרשנות הפילוסופית למקרא, את הנחות היסוד שלה ואת התפיסות ההרמנויטיות החבויות בה. הקורס הראשון יציג דוגמות לפרשנות פילוסופית שקדמה לרמב"ם: פילון האלכסנדרוני ור' אברהם אבן עזרא. עיקרו של הקורס יעסוק בפרשנות המיימונית למקרא. הקורס השני יעסוק בפרשנות הפילוסופית לאחר הרמב"ם.

קולנוע בכיתה – סוגיות חינוכיות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

מאז המצאת הקולנוע, הפכו המקורות היהודיים ושאלות היסוד הנובעות מהם למקור השראה לסרטים רבים. סרטי קולנוע רבים מציפים דילמות הנוגעות לטבעה של הזהות היהודית, מעלים הרהורים פילוסופיים הנוגעים למערכת יחסיו של האדם עם עצמו ועם בוראו ובוחנים את מידת הרלוונטיות של ירושת הרוח היהודית הן בעולמו הפרטי של האדם והן במרחב המשתרע בינו ובין סביבתו הקרובה והרחוקה.

קורס זה יתמקד בסדרת סרטי קולנוע בהם בטאו יוצרים שונים את עמדותיהם ביחס לשאלות הזהות היהודית ובדרכים שונות לשילובם של סרטים אלה במסגרת ההוראה.

קולנוע בבית-המדרש – סוגיות פרשניות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

המקורות היהודיים – מקרא ואגדות חז"ל – הן מקור השראה לסרטים רבים ואת עקבותיהם ניתן לאתר באופן גלוי או סמוי ברבות מן היצירות הקולנועיות לאורך המאה העשרים. לעיתים הם מושא לחיקוי, לעיתים מושא לביקורת ופולמוס, ונוכחותם היא עדות למרכזיותה של היצירה המסורתית בתודעתו של היוצר המודרני.

קורס זה יתמקד בשפה המיוחדת שבחרו בה יוצרי קולנוע ותיאטרון להבעת פרשנותם ותחושותיהם באשר למקורות המקראיים ולספרות חז"ל וביצירות המייצגות דרכים שונות להתמודדות אמנותית עם הטקסט המקורי.

קריאה דיאלוגית במדרש ובאגדה - היבטים פרשניים וחינוכיים

שם המרצה: ד"ר אביעזר כהן

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 1 ש"ש

השיעור יעסוק בהכרת דתיות בעלת אופי 'דיאלוגי', כלומר הכרה המציגה עשייה אשר מקורה בהקשבה ובפנייה לאחר. עמידה זו מובלטת במקורות העוסקים במעשים שמקורם פנימי, אך עומדים במנוגד לנקודת המבט של החוק, זה התובע ציות אחיד ומחייב לכל.

עמדה זו, בין החובה לציית לחוק ובין השאיפה לפעול מתוך 'הלב', היא מרכיב חשוב ביחסי ההלכה והאגדה בעולמם של החכמים, אך ניתן לומר כי כמעט ונעלמה במחקר.

יתברר לנו במהלך הקריאה בסיפור האגדה כי לא פעם ההבחנה בין מצוות שבין אדם לחבירו לבין מצוות שבין אדם למקום מטושטשת לחלוטין, הואיל ו"פתיחת הלב" איננה מצב של התכוונות לקבלה של משהו או משהו מסוים. "פתיחת הלב" היא ה"קבלה בברכה" של כל מה ש"הינף

החיים" מביא אלינו כשהכל למעשה הוא עניין אחד בשורשו: הפתיחות כלפי כל מה שקורא לנו לדו-שיח עימו.

בין השאר נבחר את החשיבות של דרך זו בלימוד תורה ובפיתוח עולמם של התלמידים. השיעור יראה כי תודעה זו לא רק מחוללת תמורה עמוקה בעולמו הרוחני של הפרט, אלא מחוללת שינוי בסביבה: קרי יצירת עולם של סבלנות. סבלנות היא נקיטת קו פנימית של אחריות כלפי הכל, של 'פתיחת הלב' בקשב אמיתי כלפי כל תופעה, ורק כך ניתן לחיות בדיאלוג עם השונה, כל שונה! בהיותה יוצרת מערכת יחסים חדשה עם ה'חוץ', היא מהווה בסיס לעמדה חינוכית אחרת. בכך הקורס יעמוד בזיקה ישירה עם אותם מחקרים העוסקים ב"חינוך כחוויה קיומית", ובכך יציע דרך של תרגום הגות הפילוסופיה-הדיאלוגית למשנה רוחנית-חינוכית.

ר' צדוק מלובלין - פרשנות ותמורה

שם המרצה: ד"ר אביעזר כהן

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 2 ש"ש

רבי צדוק רבינוביץ הכהן מלובלין (תקפ"ג-תר"ס), אחד ההוגים הבולטים ביותר בעולמה של החסידות, נולד בסביבה של מתנגדים לדרכה של החסידות. כבר בגיל צעיר התפרסם כתלמיד חכם מופלג. ר' צדוק נפגש עם רבי מרדכי יוסף מאיזביצה (=רמ"י) לאחר טלטלה משפחתית עזה. שנים ספורות לאחר מכן (שנת תר"ז-1847), קיבל על עצמו את רמ"י כרבו המובהק, אותו העריץ ללא גבול.

ברור לכל המעיין במשנת ר' צדוק כי תורתו מקיימת זיקה תכנית הדוקה עם תורת רבו, ועל כן כל המבקש לעסוק במשנתו, עליו להידרש לתורת רמ"י. והנה עיון בספרי ר' צדוק מעלה כי שמו של רמ"י איננו מוזכר בהם כלל. יתרה מזאת, ר' צדוק מתעלם לחלוטין מקיומו של ספרו של רבו, ספר מי השלוח. בכתביו הרבים של רבי צדוק, ספר הדרושים מי השלוח איננו מוזכר בשמו, שלא לומר עיסוק או הפניה אליו, כל זאת למרות שהספר (ח"א) נדפס בשנת 1860, ואילו ר' צדוק נפטר רק 40 שנה אח"כ (1900).

מטרת הקורס לעסוק בעיקרי הרעיונות הדתיים המופיעים בכתבי רבי צדוק על רקע הגותו של רבו, זאת במטרה לזהות את השינויים שבין תורת הרב ותורת התלמיד.

רטוריקה וחינוך

שם המרצה: ד"ר צוריאל ראשי

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

בתהליך ההכשרה, פרחי ההוראה נחשפים מעט מאד לרטוריקה ולדרכי הופעה נכונה בקהל. ברם, מהר מאד לומד המורה בפועל שלא רק תכני ההוראה שבידו חשובים אלא גם דרכי ההבעה. מטרת הקורס היא לפתח רכישת המיומנויות הנדרשות לפיתוח רטוריקה, בעזרת חשיפה לתחום דעת זה וניתוח המרכיבים השונים של ההופעה בפני קהל. הקורס יעסוק בתיאוריות של הרטוריקה הקלאסית והרטוריקה החדשה בתקשורת בין-אישית ובתקשורת המונים. כן יוצגו טקסטים נבחרים וסרטי נאומים שונים, וינותחו דרכי ההבניה הלוגית של מסרים והרטוריקה הסגנונית שלהם.

תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה

שם המרצה: ד"ר שמואל יגודה

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

כל הלומד או מלמד מקורות ישנים וחדשים, עוסק בפרשנות של טקסט. קורס זה נועד לבחון את משמעותו של מושג הפרשנות: מדוע טקסט מצריך פרשנות, ועל סמך מה אנחנו מייחסים לטקסט משמעות מסוימת? נסקור את הגישות השונות שהוצעו בהגות המודרנית על-מנת להתמודד עם שאלת הפרשנות, ונבחן את פרשנותם של חז"ל ושל הפרשנים היהודיים לדורותיהם לאור הגישות הפילוסופיות להבנת המעשה הפרשני.

תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ברנדס

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

במאתיים השנים האחרונות עבר העולם היהודי תמורות קשות וטלטלות עזות. שינויים אלה הותירו את חותמם במעבר של החברה יהודית מחברה מסורתית לחברה מודרנית. חלק מן התפיסות של לימודי הקודש בנויות על הנחות של חברה מסורתית הסובבת סביב בית הכנסת ובית המדרש. המציאות החינוכית של היום – המעמתת את לימודי הקודש בהקשר של חברה מערבית מודרנית – יוצרת אתגרים קשים בפני המורים בחינוך הדתי. מצד אחד נאלצים המורים להתמודד עם תלמידים המעלים ספקות חמורים לגבי עצם הצורך בלימודי הקודש, ומצד שני עם תלמידי חכמים החרדים לשמירת הצביון המסורתי של הלימוד.

במסגרת הקורס ננתח את הזרמים המרכזיים בעולם היהודי הדתי, מתוך הבנת המניעים הרעיוניים העומדים ביסודם ומתוך הבנת ההשלכות החברתיות, הפסיכולוגיות והדידקטיות הנגזרות מקיומם של זרמים אלה. הטעמת ההבדלים בין הזרמים ותת-הזרמים תחדד את מודעותו של המורה להשלכות החברתיות והפסיכולוגיות על לימודי הקודש של תלמידים בני ימינו.

הוראת
תורה שבעל-פה
בגישה רב-תחומית

הוראת תורה שבעל-פה בגישה רב-תחומית

"ונראה לרבנו תם דאנו שעוסקין בתלמוד בבלי דיינו, כי הוא בלול במקרא במשנה ובתלמוד..." (תוספות עבודה זרה יט ע"ב).

התלמוד הבבלי 'בלול' במקרא משנה ותלמוד, אבל הוא בלול לא רק בהם. תלמוד זה הוא חיבור מרובה פנים, שעל מנת ללמוד וללמדו יש להיעזר במגוון תחומים ומקצועות: ידע לשוני – על מנת להבין לעומק את העברית החז"לית ואת הארמית הבבליית; הבנה של דרכי מדרש הפסוקים; הבנה של הרקע ההיסטורי שבו נוצר חיבור זה; הבנת הריאליה התלמודית – הן בתחום הממצא החומרי-ארכיאולוגי, והן בהבנת דרכי ההתנהגות ואורחות החיים של העת העתיקה; עיון הגותי בשאלות הנידונות בסוגיות אגדה; הבנת חוק ומשפט על מנת ללבן את סוגיות ההלכה החמורות שבו.

לאור כל זאת, מטרת התכנית היא להקנות למורים ולר"מים ידע ומיומנות במגוון התחומים המשיקים למשנה ולתלמוד, בנוסף על העמקה בדרכי לימודו והוראתו.

מסגרת התכנית

תכנית הלימודים היא בהיקף של 22 ש"ש ונמשכת שנתיים. ניתן לרכז את חובות השמיעה ביום לימודים שבועי במהלך שנה אחת בלבד ולהשלים את יתר הלימודים בקורסים מקוונים ומרוכזים. סטודנט החייב בלימודי השלמה יוכל להתחיל את לימודיו בתכנית במקביל להשלמות. ברם, הוא לא יוכל לעבור לשנה השנייה בתכנית טרם השלים חובה זו.

מבנה התכנית

תכנית הלימודים מורכבת משלוש חטיבות שונות:

- א. חטיבת לימודי תשתית בחינוך ובהוראה (4 ש"ש).
- ב. חטיבת לימודי התמחות ובה קורסים עיוניים בתחומי הלימוד המשיקים לתורה שבעל פה: היסטוריה של התקופה, ריאליה תלמודית, משפט עברי, ספרות, מחשבת ישראל ולשון (סה"כ 12 ש"ש).
- ג. חטיבה יישומית הכוללת קורסים בדרכי הוראת תורה שבעל פה בגישה רב-תחומית (4 ש"ש), סדנה לכתיבת עבודת גמר (1 ש"ש) וכתיבת עבודת גמר (1 ש"ש).

עבודה סמינריונית

במהלך הלימודים בתכנית יש לכתוב עבודה סמינריונית אחת בהיקף של 25-30 עמודים. העבודה תיכתב במסגרת אחד הקורסים ובהדרכת מרצה הקורס. מומלץ לכתוב את העבודה בשנה הראשונה של הלימודים. כתיבת עבודה סמינריונית פוטרת מכתובת עבודה לסיום אותו קורס, אך אינה פוטרת מחובת מבחן הסיום של הקורס, במידה ויש מבחן.

עבודת גמר – מחקר ויישום

מטרת עבודת הגמר היישומית היא להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שנרכשו בשנות הלימודים בתכנית. עבודת הגמר תיעשה בזיקה לתכנים ולעקרונות הנלמדים במסגרת הסדנה לכתיבת עבודת גמר הייחודית לתכנית.

בכל עבודה יהיו שלושה מרכיבים עיקריים:

- א. הצגת הנושא / הפרק / הסוגיה באופן מעמיק, ובכלל זה העלאת השאלות העיוניות והמחקריות שעולות מן העיון ביחידה שנבחרה וההצעות שהוצעו כדי להשיב עליהן.
- ב. הצגת התחומים הנוספים שמתאימים לתחום היחידה שנבחרה בעבודה כדי להאיר אותה מזוויות נוספות בלמידה הרב-תחומית.
- ג. הצעת תכנית הוראה רב-תחומית של היחידה בבית-הספר, תוך הצגת השיקולים שהנחו את ההצעה להוראה.

תנאי קבלה

- א. תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. ותעודת הוראה.
- ב. בוגרי החוג לתושבע"פ או אחד המקצועות המשיקים אליו, בציון ממוצע 80 ומעלה.*
- ג. ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- ד. הצלחה בבחינות של התואר הראשון באנגלית (ציון 70 ומעלה).
- ה. ריאיון קבלה.**

* תלמידים שאין להם רקע מספיק במקצוע תושבע"פ יידרשו ללימודי השלמה לפי החלטת ראש החוג.

** הזימון לריאיון יישלח לאחר קבלת טופס ההרשמה.

הוראת תורה שבעל-פה – מערכת שעות תשע"ה

מספר	חטיבה	שם המרצה	מחצית	שם הקורס	שעה
4017 4028	התמחות התמחות	ד"ר עוזי פוקס ד"ר עמוס גאולה	א ב	המחקר התלמודי ושילובו בהוראה חסידות וחסידים בספרות חז"ל	שיעור ראשון 10:20 – 9:00
4005 4012	התמחות התמחות	ד"ר חנן בירנבוים ד"ר עוזי פוקס	א ב	ישראל בעמים: שלהי ימי הבית-השני ותקופת המשנה והתלמוד סוגיות התלמוד בראי מפרשיהן	שיעור שני 11:55 – 10:35
2002 2005 2011 3014 2007 5024	תשתית תשתית יישום יישום יישום התמחות	הרב ד"ר אברהם וולפיש ד"ר עמוס גאולה ד"ר משה וינשטוק מר אילן בוכהולץ מר יובל ריבלין ד"ר אביעזר כהן	א א א ב ב ב	אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית לקראת למידה משמעותית סדנה מתקדמת בהוראה קולנוע בבית-המדרש: סוגיות פרשניות קריאה דיאלוגית במדרש ובאגדה: היבטים פרשניים וחינוכיים	שיעור שלישי 13:30 – 12:10

הפסקת צהריים

4010 2006 2003	יישום תשתית תשתית התמחות	ד"ר עוזי פוקס הרב ד"ר יהודה ברנדס ד"ר שמואל ויגודה טרם נקבע	א א ב ב	סדנה לכתיבת עבודת גמר – תושב"ע תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה טרם נקבע	שיעור רביעי 15:40 – 14:20
----------------------	-----------------------------------	--	------------------	---	------------------------------

4011 4029	התמחות יישום	הרב ד"ר חנוך גמליאל מרצים שונים	א ב	הארמית הבבלית ולשון חז"ל סדנה -רב-תחומית בהוראת התלמוד-ב		שיעור חמישי 17:20 – 16:00
4009 3077	יישום התמחות	הרב ד"ר יהודה זולדן הרב ד"ר אברהם שמאע	א ב	סדנה רב-תחומית בהוראת התלמוד א בין פשט למדרשו ההלכתי בס' שמות		שיעור שישי 19:00 – 17:40
4902-11 4900 4903 5902-11	התמחות התמחות התמחות התמחות	הרב ד"ר אברהם וולפיש הרב ד"ר יצחק ברנד ד"ר יונתן פיינטוך ד"ר יוסי מרציאנו	א ב שנתי שנתי	1 ש"ש 1 ש"ש 2 ש"ש 2 ש"ש	כיוונים במחשבת חז"ל תושבע"פ – היבטים משפטיים סיפור האגדה בתלמוד הבבלי: העיצוב הספרותי וההקשר ההלכתי פרשנות האגדה והגות	קורסים מקוונים
5032	התמחות	ד"ר דורון שר-אבי	שנתי	1 ש"ש	הלך אחר החכמים – ריאליה תלמודית במקורות ובשטח	קורס סיורים
4025 2011-11 2009-11 2012-11	התמחות יישום יישום יישום	פרופ' דוד הנשקה ד"ר משה וינשטוק מר יובל ריבלין ד"ר צוריאל ראשי	קיץ קיץ קיץ קיץ	1 ש"ש 1 ש"ש 1 ש"ש 1 ש"ש	מדרשי הלכה – סוגיות נבחרות לקראת למידה משמעותית קולנוע בכיתה – סוגיות חינוכיות רטוריקה וחינוך	קורסים מרוכזים

תיאורי הקורסים בהוראת תורה שבעל-פה

לשנת הלימודים תשע"ה

אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

בקורס זה נכיר ונבחן את הנחות היסוד העומדות בבסיס המפעל המחקרי. נעמוד על יתרונותיהן ועל חסרונותיהן של שיטות מחקר בתחום לימודי היהדות, ונשווה ביניהן לבין הקריאה הדתית המסורתית. הבהרת יסודות החשיבה העומדים מאחורי ענפי המחקר השונים תאפשר לתלמיד להבין לאשורה את הספרות המחקרית, לקרוא אותה באופן ביקורתי, לכתוב לפי הנורמות המקובלות בעולם המחקר ולחשוב על דרכים לשלב את החשיבה המחקרית בלימודם ובהוראתם.

ארמית בבליה ולשון חז"ל

שם המרצה: הרב ד"ר חנוך גמליאל

שיעור מחטיבת ההתמחות, 1 ש"ש

ספרות חז"ל מתאפיינת בלשון ייחודית שלה, הן הלשון העברית הן הלשון הארמית. הקורס עוסק בהכרת המאפיינים הייחודיים של לשון חז"ל הן מבחינת הדקדוק הן בתחום אוצר המילים. כמו כן הקורס מקנה ידע בסיסי בארמית התלמודית, במקומה בתוך יבוי הארמית וכן עיקרי התופעות הדקדוקיות שבה. בנוסף, הסטודנט ייחשף לספרות המחקר החשובה ולכלים מחקריים העשויים לשרת את הלומד שאינו בעל ידע לשוני מובהק.

בין פשט למדרשו ההלכתי בס' שמות

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם שמאע

שיעור מחטיבת ההתמחות, 1 ש"ש

בשיעור זה נעסוק בפרשות הלכתיות וסיפוריות בספר שמות. בקורס זה ילובנו היבטי הפשט של הפרשה הנדונה, מהפרשנות הקלסית ועד "הפשטות המתחדשים בכל יום". לעומת ליבון פרשני זה נעמיד את דרכם של חז"ל במדרשי ההלכה (הן בחלקיהם ההלכתיים הן בחלקיהם האגדיים) בפתרון של פרשות אלה. השיעור יעמיד אפוא על סוגי היחס שבין פשט ומדרש, מחפיפה והשלמה ועד ניגוד וסתירה, תוך עמידה על משמעות הדברים. מטבע הדברים עיקר העיסוק המדרשי יהיה במדרשי התנאים על שמות – המכילתא דר"י והמכילתא דרשב"י. שיעור זה נוגע אפוא ישירות בקו התפר שבין פשט והלכה, והוא משותף לחוגים תנ"ך ותורה שבע"פ.

הלך אחר חכמים – ריאליה תלמודית במקורות ובשטח

שם המרצה: ד"ר דורון שר-אבי

קורס סיורים מחטיבת ההתמחות, 1 ש"ש

הקורס "הלך אחר חכמים" מושתת על סדרה בת שלושה סיורים ומטרתה היכרות עם הריאליה וחי" היום יום של תקופת המשנה והתלמוד. במהלך הסיורים נעמוד מקרוב על הסביבה הגיאוגרפית,

הממצאים הארכיאולוגיים והמרחב החקלאי, הניצבים כתפאורה הכרחית להכרת סוגיות התושב"ע כהוויתן המקורית. במסגרת זו נעמוד על היבטים פדגוגיים בהוראת תושב"ע לאור הכרת תחומי השדה הנ"ל המקיימים ממשק מתמיד עם חומרי הלמידה הקונבנציונליים.

המחקר התלמודי ושילובו בהוראה

שם המרצה: ד"ר עוזי פוקס

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

השיעורים בקורס יסקרו את השאלות המרכזיות הנידונות במחקר התלמודי המודרני – בעיקר המחקר הפילולוגי-היסטורי, ואת הדרכים שבהן אפשר לשלב תובנות העולות ממחקר זה בהוראת התלמוד.

במהלך הקורס יכיר התלמיד את הכיוונים המרכזיים במחקר התלמודי המודרני: חקר הנוסח, חקר העריכה, השפעת ההקשר ההיסטורי והשוואה למקורות חז"ל מקבילים. הקורס יתן כלים בידי המורה לדעת כיצד, היכן ובאיזה מינון לשלב דיונים מן התחום ה'מחקרי', הן אגב הוראת סוגיות תלמוד הן בלימודי 'מבוא לתורה שבעל פה'.

הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בשאלות העולות מהוראה משולבת רב-תחומית (אינטר-דיסציפלינרית), שבמוקד שלה עומד התנ"ך. הנחת היסוד היא כי פרשנות תנ"ך לדורותיה היא דיסציפלינה (= תחום דעת מוגדר), קריאה ספרותית ושירית בתנ"ך יכולה להילמד כדיסציפלינה, מדרש והלכה בתנ"ך הם דיסציפלינה, לשון התנ"ך לרבדיה היא דיסציפלינה, היסטוריה של תקופות התנ"ך, כמו גם גיאוגרפיה וריאליה של פרקי תנ"ך, הן דיסציפלינות, מחשבה ופילוסופיה בתנ"ך היא דיסציפלינה, וגם השפעת התנ"ך על הגות ויצירה וחינוך בתקופות שונות, בעם ישראל ובעולם כולו, יכולה להילמד כדיסציפלינה -

ואולם, דווקא משום כל אלה, לימוד תנ"ך והוראתו אינם דיסציפלינה, והם מחייבים מעצם טבעם, הוראה משולבת, רב-תחומית, שמחייבת נקיטת עמדה חינוכית, הקורס ידגים כיוונים אחדים של הוראה משולבת בתנ"ך, יציג קשיים ובעיות, יתרונות וחסרונות, ודרכי התמודדות, ויעלה את אהבת התנ"ך לראש מטרות הוראתו.

חסידות וחסידים בספרות חז"ל

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור מחטיבת ההתמחות, 1 ש"ש.

"חסידים הראשונים" או "חסידים ואנשי מעשה" נזכרים לאורך ספרות חז"ל ובעיקר בסיפורי האגדה שבה. בין דמויות אלה נזכר את חוני המעגל ואבא חלקיה נכדו, רבי חנינא בן דוסא, רבי פנחס בן יאיר, רב עמרם חסידא, ולרוב גם סתם "חסיד אחד". חסידים אלה התייחדו במשנתם ("משנת חסידים"), במידותיהם ("מידת חסידים"), ובמעשיהם, שלרוב היו נסיים. בקורס זה נבקש להיכנס לעולמם של חסידים אלה, בעיקר דרך ניתוח הסיפורים שנמסרו אודותיהם. נעמוד בין השאר על יחסם להלכה, לסגפנות, לנס ולתכלית האדם, ועל מערכת היחסים המורכבת בינם לבין חכמי

ההלכה. אפשר שאף נגלה בעולמם זרעים קדומים לזרמי חסידויות מאוחרות יותר (כגון חסידות אשכנז במאה הי"ג וחסידות הבעש"ט).

ישראל בעמים: שלהי ימי הבית השני

שם המרצה: ד"ר חנן בירנבוים

שיעור מחטיבת ההתמחות, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בתיאור ובניתוח השינויים שעברו על החברה היהודית בעקבות חורבן הבית השני. נדון בהתפתחות בתי המדרש ובמעמדם של החכמים בתוך החברה היהודית, במעמד הנשיאים וביחסי הגומלין בינם לבין החכמים, ביצירה הרוחנית שהתפתחה בתקופה זו, במרד בר כוכבא ובהשלכותיו, במוסדות הקהילה היהודית ובעליית הנצרות.

לקראת למידה משמעותית

שם המרצה: ד"ר משה וינשטוק

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

מטרת הקורס היא חשיפה והתנסות ב"למידה מכוונת ידע והפנמה", היוצרת מפגש מעמיק בין הלומד לתחומי הדעת, תוך רכישת ידע המשפיע באופן עמוק על חיי הלומד. הקורס ילמד ברוח תכנית "לב לדעת" בחמ"ד ועל פי תפיסות "התכנית ללמידה משמעותית" שמקדם לאחרונה משרד החינוך. הנחת היסוד של הקורס היא שמטרות החינוך כוללות לא רק רכישת הידע כי אם יצירת אהבת למידה, פיתוח אישיותו של הלומד, ועיצוב ערכי חייו. בשלב ראשון של הקורס יבוררו מחדש מושגי היסוד של הלמידה ומטרותיה ותפקידו של המנחה ביצירת אקלים תומך ולמידה משמעותית. המשכו של הקורס יוקדש לפרקטיקות מרכזיות ביצירת למידה משמעותית, החל מהכנת ועיבוד התכנים הנלמדים, דרך אופי הלמידה וההוראה וכלה באופני ההערכה המהווים חלק מרכזי במשמעות הנלמד. הקורס יועבר על ידי צוות מנחים שונים והוא ישלב בין רכישת ידע תיאורטי לבין תרגול מעשי בכיתה.

כיוונים במחשבת חז"ל

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מקוון מחטיבת ההתמחות, 1 ש"ש

'מחשבת חז"ל' הוא מקצוע המבקש לעמוד באופן שיטתי על הגותם של חכמי המשנה, התלמוד והמדרשים לגבי שאלות פילוסופיות, רוחניות וערכיות מרכזיות. הבעיה המרכזית בבסיס מקצוע זה היא בכך שחז"ל לא ביטאו את מחשבותיהם בסוגיות הללו בשפה ההגותית-הפילוסופית המוכרת. אשר על כן שאלות מתודולוגיות כבדות-משקל מלוות את מאמצייהם של החוקרים לאתר מקורות תלמודיים בעלי מטען 'מחשבתי' ולפרשם. ספרו המונומנטלי של אפרים אלימלך אורבך, חז"ל – פרקי אמונות ודעות, הוא דוגמה למופת של גישה פילולוגית-היסטורית, אך בעקבותיו קמו חוקרים אשר ביקרו חלק מהנחות העבודה שלו וטענו שיש להחליפן או להוסיף עליהן כלי מחקר אחרים. אחד המוקדים של הקורס יעסוק בשאלת ההיסטוריות של אגדת חז"ל. נוסף על כך נבחן את תרומתם של כלי מחקר השאולים מתחומים שונים: ההיסטוריה של עם ישראל וחקר התרבויות,

ספרות, אנתרופולוגיה ותולדות הפילוסופיה. בין השאר נבחן אם הגישות השונות סותרות זו את זו או עשויות להפרות זו את זו.

במסגרת הקורס ההסטודנט יכיר את השאלות המרכזיות של תחום מחשבת חז"ל ואת הדרכים להתמודד אתן, יפתח כלים ביקורתיים ויצירתיים בלימוד מקורות ובבחינת פירושים שהוצעו להם, יכיר את הדרכים שהמחקר מתפתח ובוחן את דרכו ויעמוד על הערך של עיון רב-תחומי בלימוד מחשבת חז"ל.

סדנה לכתיבת עבודת גמר – תושב"ע

שם המרצה: ד"ר עוזי פוקס

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

מטרת השיעורים ללוות את התהליך של כתיבת עבודת הגמר היישומית, במהלכה של שנה ב' בלימודי התואר השני במכללה. השיעורים יתנהלו במתכונת של סדנה. כלומר: עבודה משותפת, הצעות של הלומדים וביקורת בונה על ידי המשתתפים. שיעורי הפתיחה יעסקו בשלבים השונים בהכנת עבודה סמינריונית, הגדרת נושא העבודה, יצירת ראשי פרקים, הגעה למקורות, מיזוג מקורות, מבנה עבודה, כללים בכתיבת העבודה. לאחר כמה שיעורי פתיחה כל התלמידים יציגו את נושא עבודת הגמר שלהם בפני תלמידי הקבוצה על מנת לקבל ביקורת בונה משאר הלומדים.

סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי

שם המרצה: מר אילן בוכהולץ

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

בסדנה זו נרכוש תובנות וכלים מעשיים שיאפשרו לנו – המורים - ליצור תהליך למידה משתף, חוויתי וסדנאי במקצועות היהדות. בסדנה דינאמית זו נחשף לתהליכים קבוצתיים ונרכוש הבנות ראשוניות אודות קבוצה וכלים להנחייתה. נתנסה בקריאה דיאלוגית: מיומנות קריאת טקסט הכוללת שיקוף של הכתוב, הפנמת נקודת המבט שלו, מעבר אל נקודת המבט של הלומד, ועריכת דו שיח בין נקודות המבט השונות. המשתתפים יתנסו בקריאה דיאלוגית בפסוקי תנ"ך, במדרשי חז"ל, ובכתבים חסידיים. במהלך הסדנה ניפגש עם נושאים אישיים ובינאישיים הרלוונטיים לעולם החינוך, ולנקודת מבט יהודית בסוגיות אלו. ההשתתפות בסדנה כרוכה בשיתוף אישי בקבוצה ובמעורבות פעילה.

סדנה רב-תחומית בהוראת התלמוד (א + ב)

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה יהודה זולדן ומרצים אחרים

שיעור מחטיבה יישומית, 1+1 ש"ש

סדנה זו מבקשת להציג דרכי לימוד והוראה של הסוגיה התלמודית, משרשה במקרא ובמשנה ועד ההלכה וההגות בת זמננו. דרך לימוד זו מאפשרת לעמוד על היסודות ההלכתיים והעיוניים של המצוה וההלכה ועל המשמעות הרעיונית-רוחנית שלה. סוגיות הקשורות לשנת השמיטה ולמצוות התלויות בארץ ישמשו פעמים רבות המחשה לטענה המרכזית של הקורס.

סוגיות התלמוד בראי מפרשיהן

שם המרצה: ד"ר עוזי פוקס

שיעור מחטיבת ההתמחות, 1 ש"ש

האתגר הפרשני שהתלמוד הציב בפני מפרשיו גדול: הסוגיות לעיתים סותרות זו את זו, המושגים ההלכתיים מעומעמים ומסקנות הסוגיות אינן חתוכות. הפרשנים הקדומים - מימי גאונים בבל ועד לסוף תקופת הראשונים, פילסו את דרכם מתוך מגמה לפרש וליישב בין הסוגיות השונות. בקורס זה נתמקד בדברי המפרשים עצמם: מה המטלות הפרשניות שכל מפרש מטיל על עצמו, מה מגמת הפירוש, מה הם הקשיים עמם התמודד, מה הם דרכי הפירוש ו'כלי העבודה' של המפרשים השונים?

בחלק הראשון של הקורס נעסוק בבתי המדרש של החכמים הקדמונים, גאונים והחכמים הסמוכים על בית מדרשם: רבנו חננאל, רב נסים גאון והרי"ף. בחלק השני נעסוק בפירושיהם של רש"י ובית מדרשו, בעלי התוספות, פסיקת ההלכה של הרמב"ם, רמב"ן ובית מדרשו.

סיפור האגדה בתלמוד הבבלי: העיצוב הספרותי וההקשר ההלכתי

שם המרצה: ד"ר יונתן פיינטוך

שעור מקוון מחטיבת ההתמחות, 2 ש"ש

תיאור הקורס: התלמוד הבבלי עוסק ברובו בהלכה, אך בסוגיות הלכתיות רבות מופיע גם חומר אגדי מסוגים שונים. במסגרת הקורס הזה נעסוק באחד הסוגים - סיפור האגדה. נעמוד על עיצובם הספרותי של הסיפורים, ועל תרומתו להבנת משמעות הסיפור ולמסר שלו. בנוסף, נבחן את הקשרו הרחב יותר של הסיפור בסוגיה ההלכתית שהוא משופץ בה. ננסה לראות האם וכיצד קריאת הסיפור בהקשרו הספציפי, כחלק מסוגיה רחבה יותר, שופכת אור חדש הן על הסיפור והן על הדיון ההלכתי הסמוך לו.

הדיון הראשוני יהיה בדרכו הפרשנית הייחודית של כל חכם לעצמו, על רקע זמנו ומקומו. בהמשך נדון בשיטות המפרשים מתוך השוואתן לשיטות פרשניות אחרות באותה סוגיה.

פרשנות האגדה והגות

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעור מקוון מחטיבת לימודי התמחות, 2 ש"ש

אגדות חז"ל שהעסיקו רבות את לומדי התלמוד - החל מהגאונים והראשונים וכלה באחרונים - מלוות כל לומד ומלמד תלמוד או מחשבת ישראל גם בימינו. שאלות רבות עולות במהלך לימוד אגדה כגון: מה מטרותיה של ספרות האגדה? מה סמכות דברי חז"ל שבאגדה? מה היחס בין פשט המקרא למדרש האגדה? ועוד.

הקורס יעסוק בניתוח הגישות המרכזיות לספרות האגדה לאורך הדורות מהגאונים ועד לראי"ה קוק ובהדגמת עקרונותיהן בפירושי האגדה מתקופות שונות. בסיומו של הקורס ננסה לראות כיצד הגישות השונות שלמדנו יכולות לסייע למורה למחשבת ישראל או לתושב"ע, המלמד אגדה בכתתו.

קולנוע בכיתה – סוגיות חינוכיות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

מאז המצאת הקולנוע, הפכו המקורות היהודיים ושאלות היסוד הנובעות מהם למקור השראה לסרטים רבים. סרטי קולנוע רבים מציפים דילמות הנוגעות לטבעה של הזהות היהודית, מעלים הרהורים פילוסופיים הנוגעים למערכת יחסיו של האדם עם עצמו ועם בוראו ובוחנים את מידת הרלוונטיות של ירושת הרוח היהודית הן בעולמו הפרטי של האדם והן במרחב המשתרע בינו ובין סביבתו הקרובה והרחוקה.

קורס זה יתמקד בסדרת סרטי קולנוע בהם בטאו יוצרים שונים את עמדותיהם ביחס לשאלות הזהות היהודית ובדרכים שונות לשילובם של סרטים אלה במסגרת ההוראה.

קולנוע בבית-המדרש – סוגיות פרשניות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

המקורות היהודיים – מקרא ואגדות חז"ל – הן מקור השראה לסרטים רבים ואת עקבותיהם ניתן לאתר באופן גלוי או סמוי ברבות מן היצירות הקולנועיות לאורך המאה העשרים. לעיתים הם מושא לחיקוי, לעיתים מושא לביקורת ופולמוס, ונוכחותם היא עדות למרכזיותה של היצירה המסורתית בתודעתו של היוצר המודרני.

קורס זה יתמקד בשפה המיוחדת שבחרו בה יוצרי קולנוע ותיאטרון להבעת פרשנותם ותחושותיהם באשר למקורות המקראיים ולספרות חז"ל וביצירות המייצגות דרכים שונות להתמודדות אמנותית עם הטקסט המקורי.

קריאה דיאלוגית במדרש ובאגדה - היבטים פרשניים וחינוכיים

שם המרצה: ד"ר אביעזר כהן

שיעור מחטיבת ההתמחות, 1 ש"ש

השיעור יעסוק בהכרת דתיות בעלת אופי 'דיאלוגי', כלומר הכרה המציגה עשייה אשר מקורה בהקשבה ובפנייה לאחר. עמידה זו מובלטת במקורות העוסקים במעשים שמקורם פנימי, אך עומדים במנוגד לנקודת המבט של החוק, זה התובע ציות אחיד ומחייב לכל.

עמדה זו, בין החובה לציית לחוק ובין השאיפה לפעול מתוך 'הלב', היא מרכיב חשוב ביחסי ההלכה והאגדה בעולמם של החכמים, אך ניתן לומר כי כמעט ונעלמה במחקר.

יתברר לנו במהלך הקריאה בסיפור האגדה כי לא פעם ההבחנה בין מצוות שבין אדם לחבירו לבין מצוות שבין אדם למקום מטושטשת לחלוטין, הואיל ו"פתיחת הלב" איננה מצב של התכוונות לקבלה של משהו או משהו מסוים. "פתיחת הלב" היא ה"קבלה בברכה" של כל מה ש"הינף החיים" מביא אלינו כשהכל למעשה הוא עניין אחד בשורשו: הפתיחות כלפי כל מה שקורא לנו לדו-שיח עימו.

בין השאר נבהיר את החשיבות של דרך זו בלימוד תורה ובפיתוח עולמם של התלמידים. השיעור יראה כי תודעה זו לא רק מחוללת תמורה עמוקה בעולמו הרוחני של הפרט, אלא מחוללת שינוי בסביבה: קרי יצירת עולם של סבלנות. סבלנות היא נקיטת קו פנימית של אחריות כלפי הכל, של 'פתיחת הלב' בקשב אמיתי כלפי כל תופעה, ורק כך ניתן לחיות בדיאלוג עם השונה, כל שונה! בהיותה יוצרת מערכת יחסים חדשה עם ה'חוץ', היא מהווה בסיס לעמדה חינוכית אחרת. בכך

הקורס יעמוד בזיקה ישירה עם אותם מחקרים העוסקים ב"חינוך כחוויה קיומית", ובכך יציע דרך של תרגום הגות הפילוסופיה-הדיאלוגית למשנה רוחנית-חינוכית.

רטוריקה וחינוך

שם המרצה: ד"ר צוראל ראשי

שיעור מחטיבה יישומית, 1 ש"ש

בתהליך ההכשרה, פרחי ההוראה נחשפים מעט מאוד לרטוריקה ולדרכי הופעה נכונה בקהל. ברם, מהר מאוד לומד המורה בפועל שלא רק תכני ההוראה שבידו חשובים אלא גם דרכי ההבעה. מטרת הקורס היא לפתח רכישת המיומנויות הנדרשות לפיתוח רטוריקה, בעזרת חשיפה לתחום דעת זה וניתוח המרכיבים השונים של ההופעה בפני קהל. הקורס יעסוק בתיאוריות של הרטוריקה הקלאסית והרטוריקה החדשה בתקשורת בין-אישית ובתקשורת המונים. כן יוצגו טקסטים נבחרים וסרטי נאומים שונים, וינותחו דרכי ההבניה הלוגית של מסרים והרטוריקה הסגנונית שלהם.

תורה שבעל-פה: היבטים משפטיים

שם המרצה: הרב ד"ר יצחק ברנד

שיעור מקוון מחטיבת ההתמחות, 1 ש"ש

תורה שבעל פה עוסקת בחלקה המשמעותי בסוגיות משפטיות. עם זאת, דרך כלל אין דנים בסוגיות אלו מתוך גישה תורת-משפטית, אף שזכתה לפיתוח משמעותי בתחום המשפט. קורס זה מציע שימוש בגישה זו ביחס לתורה שבעל פה. כך מתאפשרת בחינה מחדש של מבנה ההלכה ומוסדותיה.

תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה

שם המרצה: ד"ר שמואל יוגודה

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

כל הלומד או מלמד מקורות ישנים וחדשים, עוסק בפרשנות של טקסט. קורס זה נועד לבחון את משמעותו של מושג הפרשנות: מדוע טקסט מצריך פרשנות, ועל סמך מה אנחנו מייחסים לטקסט משמעות מסוימת? נסקור את הגישות השונות שהוצעו בהגות המודרנית על-מנת להתמודד עם שאלת הפרשנות, ונבחן את פרשנותם של חז"ל ושל הפרשנים היהודיים לדורותיהם לאור הגישות הפילוסופיות להבנת המעשה הפרשני.

תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ברנדס

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

במאתיים השנים האחרונות עבר העולם היהודי תמורות קשות וטלטלות עזות. שינויים אלה הותירו את חותמם במעבר של החברה יהודית מחברה מסורתית לחברה מודרנית. חלק מן התפיסות של לימודי הקודש בנויות על הנחות של חברה מסורתית הסובבת סביב בית הכנסת ובית המדרש. המציאות החינוכית של היום – המעמתת את לימודי הקודש בהקשר של חברה מערבית מודרנית – יוצרת אתגרים קשים בפני המורים בחינוך הדתי. מצד אחד נאלצים המורים להתמודד עם תלמידים המעלים ספקות חמורים לגבי עצם הצורך בלימודי הקודש, ומצד שני עם תלמידי חכמים החרדים לשמירת הצביון המסורתי של הלימוד.

במסגרת הקורס ננתח את הזרמים המרכזיים בעולם היהודי הדתי, מתוך הבנת המניעים הרעיוניים העומדים ביסודם ומתוך הבנת ההשלכות החברתיות, הפסיכולוגיות והדידקטיות הנגזרות מקיומם של זרמים אלה. הטעמת ההבדלים בין הזרמים ותת-הזרמים תחדד את מודעותו של המורה להשלכות החברתיות והפסיכולוגיות על לימודי הקודש של תלמידים בני ימינו.

ניהול וארגון

מערכות חינוך

ניהול וארגון מערכות חינוך

התכנית לניהול וארגון מערכות חינוך שמה לה למטרה עיקרית לאתר ולהכשיר עובדי חינוך נבחרים לתפקידי מנהיגות בית-ספרית במערכת החינוך בישראל. לפיכך, התכנית תספק לפרחי הניהול יידע תיאורטי-מחקרי עדכני בתחומי ניהול בכלל ובתחומי מינהל החינוך בפרט וכן תפתח בהם יכולות להנהיג ולנהל של בתי ספר כארגוני חינוך אפקטיביים, הפועלים בסביבה מתפתחת ומשתנה. כלי מרכזי להשגת יעד זה הוא רכישת התנהגות רפלקטיבית, המבוססת על הבנת הצורך בלמידה מתמדת ומתמשכת.

תכנית הלימודים כוללת נושאים תיאורטיים והקניית מיומנויות בנושאים הבאים: תורת הארגון, התנהגות ארגונית בבית-הספר, תכנון תוכניות לימודים, מנהיגות בבית-הספר, ניהול עצמי של בתי ספר, מערכת החינוך בישראל, תכנון וקבלת החלטות בבית-הספר, ניהול בית-ספר בחברה רבת-תרבותית, ניהול משאבי אנוש, מדידת הישגים לימודיים, הערכת מורים, הנחייתם והנעתם, מימון, תקצוב וניהול פיננסי של בית-ספר, יחסי בית-ספר רשות מקומית, היבטים משפטיים בעבודת מנהל בית-הספר, הארגון הלימוד משמעותו ויישומו בבית-הספר ומערכות מידע ממוחשבות. בוגרי התוכנית יוכלו למלא תפקידים שונים בהנהגה החינוכית של בית-הספר בקהילה, בניהול הצוות החינוכי ובתכנון עבודתו, בהנחיית הצוות החינוכי והדרכתו.

מסגרת התכנית

תכנית הלימודים היא בהיקף של 24 ש"ש ונמשכת שנתיים. בשנה הראשונה, ילמד הסטודנט לימודי תשתית בחינוך וכן קורסים מרכזיים בהתמחות בהיקף כולל של 12-14 ש"ש. בשנה השנייה, יעמיק הסטודנט את ידיעותיו בלימודי התמחות לפי בחירתו, ישתתף בשני קורסים סמינריים, ויכתוב עבודת גמר.

מבנה התכנית

תכנית הלימודים מורכבת משתי חטיבות שונות:

א. חטיבת לימודי תשתית בחינוך ובהוראה (8 ש"ש).

ב. חטיבת לימודי התמחות בתחומי-דעת שונים ובה:

- קורסי חובה (4 ש"ש)
- קורסי בחירה (8 ש"ש)
- קורסים סמינריים (4 ש"ש)

סה"כ 24 שעות שבועיות.

כמו כן חובה על כל סטודנט להשתתף בשלושה סיורי צפייה בבתי-ספר שונים במהלך לימודיו.

עבודות סמינריות

במהלך הלימודים בתכנית יש לכתוב שתי עבודות סמינריות בהיקף של 20-30 עמודים. העבודות תכתבנה בהנחיית מנחה הקורס הסמינרי.

עבודת גמר – מחקר ויישום

עבודת גמר הינה פרוייקט פדגוגי-ניהולי המכוון לאפשר ללומד התנסות בנושא מקצועי אינטגרטיבי, בעל אוריינטציה פרקטית-יישומית. הלומד יתמקד בנושא משמעותי לגביו באופן אישי, והוא בא לבדוק סוגיה פרקטית חינוכית בחיי היום-יום של בית-הספר בעבודתו האישית או בצוות שהוא נמנה עליו, תוך השוואה לתיאוריה ו/או להתנסויות קודמות. במחצית הראשונה של השנה השנייה ללימודים, יתנסה הסטודנט בתהליך של תכנון וייזום של עבודת הגמר וביצועה יחל במחצית השנייה. לקראת סיום לימודיו ולאחר סיום העבודה והגשת התוצר הסופי, על הסטודנט להיבחן על עבודתו ("הגנה" על העבודה). ניתן לכתוב את העבודה בהנחיית כל מרצה המלמד בתכנית, ללא זיקה הכרחית לקורס בו משתתף הסטודנט.

תנאי קבלה

- בעלי תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. + תעודת הוראה.
- ציון ממוצע של לפחות 80 בלימודי התואר הראשון.
- בעלי ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- הצלחה בבחינות של התואר הראשון באנגלית (ציון 85 ומעלה).
- ריאיון קבלה.

ניהול וארגון מערכות חינוך – מערכת שעות תשע"ה – שנה א – גברים (ו-1)

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	התנהגות ארגונית בבית-הספר סטטיסטיקה בחינוך	א ב	ד"ר עמנואל תמיר ד"ר אלכסנדר קליין	התמחות (חובה) לימודי תשתית	7005 7001
שיעור שני 11:55 – 10:35	שיטות מחקר איכותני סטטיסטיקה בחינוך	א ב	הרב ד"ר אהרן בוזגלו ד"ר אלכסנדר קליין	לימודי תשתית לימודי תשתית	2001 7001
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	תיאוריה ארגונית מערכת החינוך בישראל	א ב	ד"ר לאה שקד ד"ר ראובן מאמו	התמחות (חובה) לימודי תשתית	7006 7000

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	שיטות מחקר כמותי העצמה ופיתוח צוות	א ב	ד"ר אלכסנדר קליין ד"ר הודיה הופמן	לימודי תשתית התמחות (בחירה)	7003 7036
שיעור חמישי 17:20 – 16:00	מנהיגות בבית-הספר	שנתי	ד"ר משה וסרשטיין	התמחות (חובה)	7004
שיעור שישי 19:00 – 17:40	החינוך הדתי במבחן הזמן טיפול הצוות באוכלוסיית תת-משיגות	א ב	ד"ר אהרן בוזגלו הרב ד"ר אהרן בוזגלו	לימודי תשתית התמחות (בחירה)	7014 7017
ימים מרוכזים	התנסות מעשית – הנחיה אישית סיורי צפייה בבתי-ספר	שנתי שנתי	ד"ר ראובן מאמו ד"ר ראובן מאמו	התמחות (בחירה) חובה	7010-11 7011-11
קורסים מקוונים	יסודות בשיווק החינוך מדידה והערכה בחינוך	א ב	ד"ר משה וסרשטיין ד"ר אגוז וסרמן	התמחות (בחירה) התמחות (בחירה)	7007-11 7008-11
קורסים מרוכזים	שיפור השפה האנגלית סדנת הדרכה לעבודת הגמר - א מדיניות חינוך בחברה רב-תרבותית תכנון תכניות לימודים	חנוכה קיץ קיץ קיץ	מכון דינה מזל ד"ר אריאל לוי הרב ד"ר אהרן בוזגלו ד"ר חיה אלטרץ	השלמות לימודי תשתית התמחות (בחירה) התמחות (בחירה)	6005 7030 7015 7034

ניהול וארגון מערכות חינוך – מערכת שעות תשע"ה – שנה א – נשים (ו-2)

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	התנהגות ארגונית בבית-הספר מבוא לכלכלת החינוך	א ב	ד"ר הודיה הופמן ד"ר עמנואל תמיר	התמחות (חובה) התמחות (בחירה)	7005-01 7002-11
שיעור שני 11:55 – 10:35	שיטות מחקר כמותי סדנת הדרכה לעבודת הגמר - א	א ב	ד"ר אגוזה וסרמן הרב ד"ר אהרן בוזגלו	לימודי תשתית לימודי תשתית	7003-01 7030-01
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	מערכת החינוך בישראל סטטיסטיקה בחינוך	א ב	הרב ד"ר אהרן בוזגלו ד"ר אגוזה וסרמן	לימודי תשתית לימודי תשתית	7006-01 7001-01

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	תיאוריה ארגונית סטטיסטיקה בחינוך	א ב	ד"ר חיה אלטרץ ד"ר אגוזה וסרמן	התמחות (חובה) לימודי תשתית	7006-01 7001-01
שיעור חמישי 17:20 – 16:00	הערכת מורים שיטות מחקר איכותני	א ב	ד"ר ראובן מאמו הרב ד"ר אהרן בוזגלו	התמחות (בחירה) לימודי תשתית	7021-01 2001-01
שיעור שישי 19:00 – 17:40	מנהיגות בבית-הספר שיפור השפה האנגלית	שנתי א	ד"ר חיה אלטרץ מכון דינה מזל	התמחות (חובה) השלמות	7004-01 6005-01
ימים מרוכזים	התנסות מעשית – הנחיה אישית סיוור צפייה בבתי-ספר	שנתי שנתי	ד"ר ראובן מאמו ד"ר ראובן מאמו	התמחות (בחירה) חובה	7010-11 7011-11
קורסים מקוונים	יסודות בשיווק החינוך מדידה והערכה בחינוך	א ב	ד"ר משה וסרשטיין ד"ר אגוזה וסרמן	התמחות (בחירה) התמחות (בחירה)	7007-11 7008-11
קורסים מרוכזים	שיפור השפה האנגלית החינוך הדתי במבחן הזמן תכנון תכניות לימודים מדיניות חינוך בחברה רב-תרבותית	חנוכה קיץ קיץ קיץ	מכון דינה מזל הרב ד"ר אהרן בוזגלו ד"ר אריאל לוין ד"ר ראובן מאמו	השלמות לימודי תשתית התמחות (בחירה) התמחות (בחירה)	6005 7014-01 7034-01 7015-01

ניהול וארגון מערכות חינוך – מערכת שעות תשע"ה – שנה א - נשים (ו-3)

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	שיטות מחקר כמותי סטטיסטיקה בחינוך	א ב	ד"ר אגוזה וסרמן ד"ר אגוזה וסרמן	לימודי תשתית לימודי תשתית	7003-02 7001-02
שיעור שני 11:55 – 10:35	הערכת מורים סטטיסטיקה בחינוך	א ב	ד"ר ראובן מאמו ד"ר אגוזה וסרמן	התמחות (בחירה) לימודי תשתית	7021-02 7001-02
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	תיאוריה ארגונית סדנת הדרכה לעבודת הגמר - א	א ב	ד"ר חיה אלטרץ ד"ר הודיה הופמן	התמחות (חובה) לימודי תשתית	7006-02 7030-02

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	מנהיגות בבית-הספר	שנתי	ד"ר משה וסרשטיין	התמחות (חובה)	7004-02
שיעור חמישי 17:20 – 16:00	שיטות מחקר איכותני מערכת החינוך בישראל	א ב	הרב ד"ר אהרן בוזגלו ד"ר חיה אלטרץ	לימודי תשתית לימודי תשתית	2001-02 7000-02
שיעור שישי 19:00 – 17:40	שיפור השפה האנגלית התנהגות ארגונית בבית-הספר	א ב	מכון דינה מזל ד"ר לאה שקד	השלמות התמחות (חובה)	6005-02 7005-02
ימים מרוכזים	התנסות מעשית – הנחיה אישית סיוור צפייה בבתי-ספר	שנתי שנתי	ד"ר ראובן מאמו ד"ר ראובן מאמו	התמחות (בחירה) חובה	7010-02 7011-02
קורסים מקוונים	יסודות בשיווק החינוך מדידה והערכה בחינוך	א ב	ד"ר משה וסרשטיין ד"ר אגוזה וסרמן	התמחות (בחירה) התמחות (בחירה)	7007-11 7008-11
קורסים מרוכזים	שיפור השפה האנגלית החינוך הדתי במבחן הזמן תכנון תכניות לימודים מדיניות חינוך בחברה רב-תרבותית	חנוכה קיץ קיץ קיץ	מכון דינה מזל ד"ר רפי ועקנין ד"ר אריאל לוין ד"ר ראובן מאמו	השלמות לימודי תשתית התמחות (בחירה) התמחות (בחירה)	6005 7014-02 7034-02 7015-02

ניהול וארגון מערכות חינוך – מערכת שעות תשע"ה – שנה ב

שעה	שם הקורס	מחצית	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	סדנת הדרכה לעבודת הגמר - ב מדיניות חינוך בחברה רב-תרבותית החינוך הדתי במבחן הזמן	א א ב	הרב ד"ר אהרן בוזגלו פרופ' חיים גזיאל ד"ר רפי ועקנין	לימודי תשתית התמחות (בחירה) לימודי תשתית	7031-11 7015-11 7014-11
שיעור שני 11:55 – 10:35	סמינריון: קבלת החלטות ניהול משאבי אנוש	שנתי ב	ד"ר עמנואל תמיר ד"ר הודיה הופמן	התמחות התמחות (בחירה)	7013-11 7020-11
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	סמינריון: יצירתיות בניהול מוסדות חינוך (המשך) סמינריון: בית-ספר בניהול עצמי תכנון תכניות לימודים	א שנתי ב	ד"ר משה וסרשטיין פרופ' חיים גזיאל הרב ד"ר אהרן בוזגלו	התמחות התמחות התמחות (בחירה)	7012-11 7020-11 7034-11

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	סדנת הדרכה לעבודת הגמר-ב טיפול הצוות באוכלוסיות תת-משיגות היבטים מינהליים וחינוכיים בעבודתו של המנהל	א א ב	הרב ד"ר אהרן בוזגלו ד"ר ראובן מאמו הרב ד"ר אהרן בוזגלו	לימודי תשתית התמחות (בחירה) התמחות (בחירה)	7031-11 7017-11 7018-11
שיעור חמישי 17:20 – 16:00	סמינריון: הארגון הלומד – משמעותו ויישומו בבית-הספר (המשך)	א	ד"ר חיה אלטרץ	התמחות	7019-11
ימים מרוכזים	סיורי צפייה בבתי-ספר	שנתי	ד"ר ראובן מאמו	חובה	7011-11
קורסים מרוכזים	שיפור השפה האנגלית	חנוכה	מכון דינה מזל	השלמות	6005-11

תיאורי הקורסים בניהול וארגון מערכות חינוך

לשנת הלימודים תשע"ה

החינוך הדתי במבחן הזמן

שם המרצה: הרב ד"ר אהרן בוזגלו, ד"ר רפי ועקנין

שיעור מחטיבת התשתית, 1 ש"ש

החינוך הדתי ניצב כיום בפני אתגרים חינוכיים שהזמן גרמם. סוגיות כגון שיקום הסמכות המורית וההורית, פתיחות ומתירנות, הדרת נשים ודומיהן, עומדים כיום במרכז הדיון הציבורי וקוראים למחנך לתת דעתו עליהן.

הקורס יעסוק בנושאים העומדים על סדר היום של המחנך הדתי, תוך עיון במקורות חז"ל ואחרים, מתוך שאיפה לאתר בהם מגוון של גישות חינוכיות ובחינת הרלוונטיות למחנך ולמתחנך.

היבטים מנהליים וחינוכיים בעבודתו של המנהל

שם המרצה: הרב ד"ר אהרן בוזגלו

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

זהותו המקצועית של מנהל מחייבת כי במקביל להכרתו את מערכות החוקים, התקנונים וה'חוזרים' הממלכתיים הוא ייחשף למשנתה של יהדות באותן סוגיות, כך שידע לבחון, להסיק ולהקיש מתוכן על תפקידו ותפקודו. מלאכת האיזון בין רכיבי החוק ותפיסת עולמו היהודית של המנהל אינה מלאכה קלה והיא מחייבת ידע ורגישות בפרט בטיפול בסוגיות בוערות בחיי בית-הספר.

העצמה ופיתוח צוות

שם המרצה: ד"ר הודיה הופמן

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

העצמה הוא מושג שכיח בכל סוגי הארגונים העסקיים, בתעשייה, בארגוני שירותים ואומץ כבר גם בארגון הבית-ספרי. העצמת עובדים נחשבת למרכיב מרכזי בהשגת אפקטיביות ניהולית וארגונית ומאפשרת לחברי הארגון מימוש פוטנציאל אישי וצמיחה מקצועית. ניסיון בפיתוח צוותים מלמד כי לטכניקות של העצמה יש תפקיד חשוב בפיתוח ובשימור הצוות.

קורס זה מבקש לבחון תיאוריות של העצמה ופיתוח צוות ובמהלכו הסטודנט יתוודע לחשיבות של העצמת עובדים ופיתוחם כפרטים וכצוות. בנוסף, ירכוש הסטודנט כלים ומיומנויות לפיתוח הצוות והעצמתו ולשיפור האפקטיביות הארגונית בבית-הספר.

הערכת מורים

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

בשנים האחרונות חל מפנה משמעותי בתהליך הערכת מורים שעבר מהפיקוח למנהל בית-הספר. במסגרת הקורס ילמדו נושאים שיעשירו את הלומדים במגוון דרכי ההערכה: הערכה חיצונית

והערכה פנימית, הערכת עמיתים והערכה עצמית, הערכה על פי התוצר או על פי שיטת הפורטפוליו, וכמובן, הערכה כמותית והערכה איכותית. במרכז הדיון תעמוד סוגיית מידת אחריותו של המנהל לתהליך ההערכה, לאור התמורות שחלו בתפקידיו של המורה בשנים האחרונות.

התנהגות ארגונית בבית-הספר

שם המרצה: ד"ר הודיה הופמן, ד"ר לאה שקד, ד"ר עמנואל תמיר

שיעור מחטיבת התמחות (חובה), 1 ש"ש

הקורס נועד לפתח מסגרת התייחסות שיטתית להבנת מורכבותה של ההתנהגות האנושית בארגון ולהבנת מורכבותן של מערכות ארגוניות ביחסי הגומלין שלהן עם הסביבה. הקורס מתמקד בניית ההתנהגות האנושית ברמת הפרט (העובד בארגון), ברמת הקבוצה (יחידות בארגון) וברמת הארגון (הארגון והסביבה) במטרה לבחון את הדינמיקה של ההתנהגות ותוצאותיה. הבנה זו תסייע בשיפור יכולת הניהול של מנהלים וארגונים. הקורס מתבסס על ידע תיאורטי ואמפירי מתחומי ההתנהגות הארגונית, הניהול, הפסיכולוגיה והסוציולוגיה וייתחס גם להבנת המאפיינים הייחודיים – ארגוניים של מערכת החינוך.

התנסות מעשית – הנחיה אישית

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

קורס זה מציע לסטודנט להתמקד בשדה העשייה וללמוד מהשטח, מתוך ביקורים בבתי-ספר ומפגשים עם מנהלים, על פי בחירתו ובהתייעצות עם מנחי הקורס.

הסטודנט יגיש תלקיט המשקף את התובנות שהוא רכש בעקבות בשמונה מפגשים מקצועיים ואת התהליך הרפלקטיבי שהוא עבר.

טיפול הצוות באוכלוסיות תת-משיגות

שם המרצה: הרב ד"ר אהרן בוזגלו, ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

אוכלוסיית התלמידים הפוקדת את מערכת החינוך בישראל הינה מגוונת ביותר. על אוכלוסייה זו נמנים תלמידים מרקע סוציו – אקונומי נמוך ובעלי קשיים שונים. אוכלוסייה זו מאופיינת בעיקר בבתי ספר באזורי פריפריה ובשכונות מצוקה בערים שונות. מערכת החינוך בישראל הציעה מספר כיווני התמודדות עם אוכלוסייה זו, עם זאת לצוות החינוכי עדיין לא ברורה הדרך להתמודדות עם תלמידים אלו הן בהיבט החברתי – כלכלי והן בהיבט החינוכי. בקורס זה נכיר, אפוא, אוכלוסיות אלו ואת דרכי ההתמודדות וההכללה של המנהל והצוות החינוכי עמם

יסודות בשיווק החינוך

שם המרצה: ד"ר משה וסרשטיין

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (בחירה), 1 ש"ש

בשנים האחרונות נדרש מנהל בית-הספר לעסוק יותר ויותר בסוגיות כלכליות מתחום השיווק, תוך התאמתם לצרכי בתי הספר וליעדיהם.

הקורס יתמקד בנושאים הבאים: ידע אקדמי בתחום השיווק, אסטרטגיות של שיווק בכלל ושל השיווק החברתי בפרט, חיזוק פעולתם של בתי ספר בתחום השיווק כפי פנים וכלפי חוץ, הכרת דרכים להתמודדות עם כלי התקשורת ודרכי השימוש בהם כערוץ לשיווק רעיונות בית-הספר.

מבוא לכלכלת החינוך

שם המרצה: ד"ר עמנואל תמיר

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

הקורס ידון במושגים בסיסיים תיאורטיים במיקרו-כלכלה ובמאקרו כלכלה, בניחוח ובפרשנות של תהליכים אקטואליים במערכת החינוך הישראלית ובמערכות חינוכיות נוספות. החינוך יבחן מנקודת מבט כלכלית באמצעות נושאים שונים כדוגמת עקומת התמורה, תיאורית ההון האנושי, ארגוני מורים, מנגנוני הפעולה של המערכת הכלכלית (עקומת ההיצע והביקוש), הפרטה בחינוך, השוואת ההשקעה בחינוך בין מדינות שונות לבין מדינת ישראל ועוד.

מדידה והערכה בחינוך

שם המרצה: ד"ר אגוזה וסרמן

שיעור מקוון מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

מדידה והערכה בחינוך הוא נושא חשוב ביותר התופס תאוצה רבה בשנים האחרונות. בקורס זה נתוודע לחשיבות ההערכה בחינוך ולהתפתחות החשיבה העיונית והמעשית שלה. נכיר מושגי יסוד בהערכה בחינוך ושיטות הערכה להערכת מטרות, תכניות פעולה, תהליכים ותוצריהם הנהוגים או המתקיימים בית-הספר וברמות אחרות של מערכת החינוך. נתנסה בתכנון וביישום ראשוניים של פעולות הערכה ונפתח את היכולת לפרש ממצאים ולהפיק מסקנות מתוצאות מבחנים ועבודות.

מדיניות חינוך בחברה רב-תרבותית

שם המרצה: הרב ד"ר אהרן בוזגלו, פרופ' חיים גזיאל, ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

מנהלים ומנהיגים חינוכיים חייבים להיות מודעים לרקע ההיסטורי, החברתי והפוליטי שהוביל לקביעת מדיניות חינוך במדינת ישראל החדשה. מודעות זו תוביל את מנהיגי החינוך לבחירת מדיניות מוסדית המכוונת לעיצוב, מיון ובחירה של כיווני פעולה יעילים בעבודתם תוך התחשבות במציאות משתנה.

קורס זה מבקש לבדוק סוגיה זו, לאור מורכבותה של החברה בישראל ההופכת להיות יותר ויותר חברה רב-תרבותית.

מנהיגות בבית-הספר

שם המרצה: ד"ר משה וסרשטיין, ד"ר חיה אלטרץ

שיעור מחטיבת התמחות (חובה), 2 ש"ש

הקורס יעסוק בהבנת תופעת המנהיגות בחינוך וביטוייה הייחודיים במערך יחסי הגומלין בין ממלאי התפקידים השונים בבית-הספר. תוצגנה תפיסות מחקריות שונות למושג כפי שהן מופיעות בספרות המחקר ואת הקשרים של תפיסות אלה לתפקידים השונים בבית-הספר.

בקורס יבחנו הדרכים לפיתוח המנהיגות של באי בית-הספר, המאפשרות העצמה אישית במקביל להגדלת ההון החברתי ומובילות להבנייה מחודשת של מעגלי השותפות במערכת הבית ספרית. גישות אלה עומדות בבסיס תפיסת העולם של קורס זה המניחה כי בכל אדם "טמון" מנהיג וכי החברה המודרנית מחייבת את האדם להביא לידי ביטוי כוחות מנהיגות לצורך הגשמה עצמית.

מערכת החינוך בישראל

שם המרצה: ד"ר חיה אלטרץ, הרב ד"ר אהרן בוזגלו, ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת התשתית, 1 ש"ש

במהלך השיעורים יכירו הסטודנטים את הרקע ההיסטורי של המגמות והזרמים הקיימים של מערכת החינוך בישראל שהשפעתם על מערכת החינוך ניכרת עד ימינו אלה. הקורס יעסוק בהיבטים האידיאולוגיים מהם נגזרת החלטות הלכה למעשה, יילמדו נושאים להכרת דרכי ההתמודדות של המערכת עם הבעיות המיוחדות של אוכלוסיות שונות. פערים חברתיים ולימודיים, הבעיות המיוחדות של החינוך הערבי והחרדי, הכרת הסוגיות החינוכיות והחברתיות העכשוויות העומדות על הפרק במערכת החינוך.

ניהול משאבי אנוש

שם המרצה: ד"ר הודיה הופמן

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

ניהול המשאב האנושי הוא אחד מתפקידיו המשמעותיים ביותר של מנהל בית-הספר. ניהול משאבי אנוש שם במרכז את הדאגה לרווחת העובד בארגון ונוגע במגוון נושאים הקשורים להון האנושי ולתפקודו האופטימלי. במערכת החינוך, תחום ידע זה מתמקד בתהליך חייו המקצועיים של המורה החל מרגע התגייסותו להוראה, דרך חייו המקצועיים במסגרת בית-הספר וכלה בשלבי פרישתו ומתייחס גם לעובדי המינהלה. מטרת הקורס היא הכרת התחום של ניהול משאבי אנוש וזיקתו לניהול בכלל ולמערכת החינוך בפרט תוך התייחסות להיבטים השונים של הנושא. כמו כן, הסטודנט ירכוש כלים שיאפשרו לו להתמודד עם האתגרים הכרוכים בניהול המשאב האנושי בבית-הספר.

סדנת הדרכה לכתיבת עבודת גמר א-ב

שם המרצה: הרב ד"ר אהרן בוזגלו, ד"ר הודיה הופמן, ד"ר אריאל לוין

שיעור מחטיבת התשתית, 1 + 1 ש"ש

עבודת הגמר הינה גולת הכותרת של תהליך הלמידה במסגרת לימודי התואר השני. במהלך עבודת הגמר יפתחו הסטודנטים בו זמנית את כישוריהם המחקריים לצד יכולת ניתוח וסינתזה עמוקים של ידע תיאורטי ומציאות פרקטית המתבססים על עבודת המנהל בבית-הספר.

מעבר ליכולות המחקריות תקנה עבודת הגמר לסטודנטים חשיפה לעולם הניהול המורכב בהתאם לתחומי העניין שלה. עריכת המחקר האקדמי וההתנסות בו יובילו להפנמה בקרב הסטודנטים כי מנהל טוב ומצליח הוא זה שמקבל החלטות המבוססות על למידה וחקירה מדעית מבוססת ומשמעותית.

סדנה בת שני חלקים תלווה את הסטודנטים במהלך כל לימודיהם ותסייע להם לקדם את מחקר ולהביאו לכדי סיום במועד.

סטטיסטיקה בחינוך

שם המרצה: ד"ר אגוזה וסרמן, ד"ר אלכסנדר קליין

שיעור מחטיבת תשתית, 2 ש"ש

הסטטיסטיקה היא מדע העוסק בנתונים כמותיים: איסופם, עיבודם, הצגתם והסקת מסקנות מהם, כדי לפתור בעיות מסוגים שונים. בקורס זה נכיר ונלמד שיטות סטטיסטיות מתקדמות ונפתח את יכולת לקריאה ביקורתית של טקסטים עם טכניקות סטטיסטיות. כמו כן, נלמד להשתמש בתכנת ה-SPSS המסייעת בעבודת מחקר עם דגש כמותי.

סמינריון – בית-ספר בניהול עצמי

שם המרצה: פרופ' חיים גזיאל

שיעור מחטיבת התמחות, 2 ש"ש

הרפורמות השונות שעברו על מערכת החינוך בישראל בשנים האחרונות מחזקות את הניהול העצמי של בית-הספר.

הקורס מבקש לנתח את התהליכים שהביאו לצמיחת דגם זה של ניהול, לבחון את מאפייניו הסגוליים של בית-הספר בניהול עצמי ולעמוד על דרכי ניהולו.

סמינריון – הארגון הלומד: משמעותו ויישומו בבית-הספר

שם המרצה: ד"ר חיה אלטרץ

שיעור מחטיבת התמחות, 2 ש"ש

הנחת היסוד של הסמינריון הוא שארגון לומד הוא ארגון המרחיב ומשכלל, כשיטה, את יכולתו לחולל את עתידו. עיקר הלמידה בארגון כזה נעשית על ידי שינוי של דרך החשיבה, עיצוב מחדש של נורמות ודפוסי התנהגות וביצוע חידושים לאור תהליכי חקר של הארגון. בסמינריון נכיר את

המאפיינים של הארגון הלומד ואת ביטויים בארגון הבית ספרי. נדגיש את תפקידו המשמעותי של מנהל בית-הספר כמקדם למידה ארגונית. במסגרת הסמינריון נמפה ארגונים חינוכיים בהתאם לתיאוריה ונציע פעולות לקידום הלמידה הארגונית.

סמינריון – קבלת החלטות

שם המרצה: ד"ר עמנואל תמיר

שיעור מחטיבת התמחות, 2 ש"ש

הקורס מכוון להעמיק את הידע וההבנה בתהליכי קבלת החלטות מנקודת מבטו של מנהל מסגרת חינוכית. בקורס ייבחנו היבטים תיאורטיים ומעשיים בקבלת החלטות, יסקרו מודלים ודפוסים התנהגותיים, ויומחשו שלל גורמים בעלי השפעה על מקבלי ההחלטות במערכות חברתיות וחינוכיות. הסטודנטים ילמדו לנתח מצב ונתונים הנוגעים לו, יפיקו לקחים ויציעו דרכים לקבלת החלטות בהתאם. הקורס יכלול סימולציות בהן יתקיימו משחקי-תפקידים שונים, אשר יאפשרו התמודדות עם מצבי אמת הלקוחים מחיי הניהול, ניתוח מצב וקבלת החלטות על בסיס מודל נבחר.

שיטות מחקר איכותני

שם המרצה: הרב ד"ר אהרן בוזגלו

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

קורס זה יכשיר את הסטודנט לבצע מחקרים בתחום המחקר האיכותני. ביצוע המחקרים נדרש הן לצורכי לימודיו לתואר השני והשלישי הן לצורכי עבודתו. בקיאות בשיטות מחקר מגוונות איכותניות, תאפשר למנהיג החינוכי לצרוך ידע אותו חשוב לעבודתו החינוכית, תאפשר לו לבצע פעילויות הערכה ומשוב על עבודתו ועל עבודת הצוות שתחת ניהולו.

שיטות מחקר כמותי

שם המרצה: ד"ר אגוזה וסרמן, ד"ר אלכסנדר קליין

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

מטרתו של המחקר במדעי החברה ובחינוך היא להגיע להסברים ולניבויים מדויקים ככל האפשר של ההתנהגות האנושית. הכלים כדי להגיע ניבויים אלו הם באמצעות המחקר הכמותי. בקורס זה סטודנטים ירכשו את היכולת לבקר מחקרים בחינוך וכן מיומנויות לבצע מחקר חינוכי באופן עצמאי, תוך בחירת שיטות מחקר הולמות לבעיה נתונה. נושאים לדוגמא שילמדו בקורס: השערות, מערכי מחקר, תוקף, מהימנות, כלי המחקר(סקר, שאלון, ראיון), תורת הדגימה ועוד.

תיאוריה ארגונית

שם המרצה: ד"ר חיה אלטרץ, ד"ר לאה שקד

שיעור מחטיבת התמחות (חובה), 1 ש"ש

הבנת הרכיבים המאפיינים את המערכת הבית-ספרית והיחסים ביניהם, תורמת להתנהגות הארגונית, מבססת את גבולותיה ומסייעת בעיצוב התפיסה הניהולית בה. לבית-הספר כארגון יש

מאפיינים הדומים לארגונים אחרים, אך יש לו גם מאפיינים ייחודיים של מטרות, תהליכים, שותפים, לקוחות ותפוקות. הכרתם והבנת הקשרים ביניהם היא תשתית הכרחית לפיתוח זהות בית-ספרית ומדיניות חינוכית. בית-הספר מתנהל כיחידה בתוך מערכת חינוך ארצית רחבה בעלת חיבורים רופפים מחד, ומבנה מרכזי מאידך. התנהלות טובה בתוך מרחב כזה דורשת הבנה של יתרונות, קשרים וקשיים במבנה הארצי ובמבנה הלוקלי.

קורס זה יעסוק בתיאוריות ארגוניות ובהכרת המציאות הארגונית המורכבת בה פועל בית-הספר, יעזור לחשיבה ביקורתית על התהליכים הארגוניים הבית-ספריים ולהבנת ההשפעה שיש לבית-הספר על תהליכים חברתיים פנימיים וקהילתיים.

תכנון תכניות לימודים

שם המרצה: מרצים שונים

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

הקורס בוחן גישות עדכניות לתוכניות לימודים, לדרכי הוראה והערכה בתפיסה מערכתית. תכני הקורס וההתנסויות בו נועדו לפתח חשיבה ביקורתית לגבי הדרכים בהן מתעצבות תוכניות הלימודים בישראל, לגבש מצע פדגוגי אישי, לנסח מסמכים קוריקולריים, לאפשר דיון ולפתח כלים יישומיים בנוגע ליחסי הגומלין בין תכניות לימודים ותכנון ההוראה-למידה.

הקורס משלב הרצאות ודיונים תיאורטיים עם התנסויות סדנאיות.